

Р 1/991

СРВСКИЙ СЕКРЕТАРЬ,

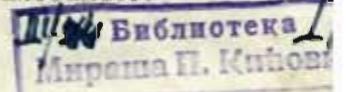
или

РУКОВОДИТЕЛЬ

у

САЧИНЬНЮ РАЗНОСТРУЧНЫ ПИСАМА.

Прерађено дело Стойковићево.

Издадо

Макс. Ранчевићъ.

СЕРЕДА

У БЕОГРАДУ,

ШТАМПАРИЯ НИКОЛЬ СТЕФАНОВИЋА.

1862

23.

25.

САДРЖАЈ.

УВОДЪ.

Историја и полза писания	стр. IX.
Планъ књиге.	XIII.

ПРВА ЧАСТЬ.

Общта правила за сва писмена сачинѣнїя	1.
I. Сајсът у писменимъ сачинѣнїима	2.
II. Ясностъ	3.
III. Савршено определѣнїй смишо	4.
IV. Краткостъ	5.
V. Вкусъ	6.

ДРУГА ЧАСТЬ.

Писма и особита правила писама.

I. Определѣнїй писама	8.
II. Поделѣнїв	9.
III. Нужда и потреба писама	10.
IV. Правила писама	11.

Унутрашија часть и сачинѣнїе писма.

I. Поздравъ	16.
II. Уводъ писма	17.
III. Представљенїе ствари у писму	18.
IV. Заключенїе	19.
V. Подпись	"

Спомашнија часть и шилјаније писма.

I. Савијатъ	21.
II. Запечатаванїе	22.
III. Надписъ	23.
IV. Шилјаније (експедиранїе) писма	25.

А430 606

№ 52377

Особита правила са еходнимъ при-
мерима разностручны писама.

Молбена писма	26.
Прошенија	34.
Благодарења	42.
Извиниваюћа и оправдаваюћа	49.
Извештаваюћа	55.
Питајоћа	64.
Любавица	66.
Позиваюћа	74.
Похвалио ја	81.
Препоручуюћа	83.
Честитајоћа	90.
1. О новој години	90.
2. На дан њеној рођењу	94.
3. На имендан њенога	96.
4. О женидби и удаји	98.
2. О рођењу и крштењу	100.
6. При производству на чинје или достојанство	101.
7. Поздрави после болести	103.
8. Къ путovanју	103.
9. При повратку съ пута	104.
10. На разне случајеве	105.
Прјатељска и дружевна	105.
Оцомнио ја	109.
Савета иштуја	112.
Сажалѣваюћа и тешења	117.
Тражења и искајоћа	126.
Саветуюћа	130.
Претећа	136.
Праштајоћа се	141.
Трговачка	145.
1. Препоручуюћа	146.
2. Кредитна	149.
3. Надагајоћа	150.
4. Справодна	155.
5. Сабирајоћа	158.
6. Опомињоћа	159.
7. Објавијоћа	161.
8. Изјавијоћа	162.

стр.	
9. Питајоћа	165.
10. Менице	168.
11. Рачуни (контре)	174.

ТРЕЋА ЧАСТЬ.

Тестаменти	176.
Уговори	186.
Дародавна писма	197.
Пуно моћија	201.
Облигације	205.
Признанице	209.
Пријема (реверсъ)	212.
Сведочанства	213.
Емство	214.
Против-обвесателно емство	215.
Поравнићи	216.
Уништићи	217.
Таше	218.

ТИПОГРАФСКЕ ЗНАТНИЕ ПОГРЕШКЕ.

На 1. стр. у реду 4. трећа речь „меру“ нетреба да постои.

На стр. 12. у реду 17. 8. речь треба да буде *scripta* а не *с scripta*.

На 37. стр. у другомъ реду треба да буде: „да бы
му одъ свои родителя ослобођенѣ затво-
ра“ и т. д.

На 40. стр. у 12-томъ реду трећа речь треба да буде
принуђенъ а не „пренинуђенъ.“

На 50. реду 21. треба произаћи, а не произ-наћи.

На 50. стр. у последњемъ реду писме *о* треба изо-
ставити.

На 54. у 13. реду у место немилостъ треба писми-
сленость.

На 73. реду 4. одозго треба да буде любавъ а не
любоморство.

Треба да буде стране 79. па 80. а не 30.

На стр. 85. у 11. реду у место јръ су, треба да
буде јесу.

На стр. 101. у реду 7. треба потомцима у место пи-
томцима.

Остале погрешке нек' изволе читатељи, сами
по смислу поправити, ако на какве нађу.

У В О Д Ъ.

ИСТОРИЯ И ПОЛЗА ПИСАНИЯ.

Едно одъ иайполезніи и иайвећіи изобретенія човечіи есть художество писания. Мысли човечіе, кое ииншта телесно иемаю, на артю средствомъ иисмена поставити, есть заиста тако велико художество и наука, да се разумный човекъ, човекъ философъ, кой о стварима расуђує и по достоинству ій свомъ уважава и цени, опомъ високомъ уму дивити мора, кой в првый на предивно ово изобретенїе дошао.

Науке су садъ иайвећій степенъ савршенства дошле. А какавъ бы оне жалостный видъ имати морале да човекъ ије писати научіо? То је безпрекословно, да бы се оне и устремено распространявати могле, као што је преће изналаска иисмена и бывало, но на каковомъ бы оне садъ степену быде? Паметь човечія, оцу стварь данасть врло лако заборави, коју је јуче чула. Коя бы паметь могла толику мложину ствари запамитити и по потреби редовио изказати? — Стари су лако видети могли, да родъ човечій къ просвети доћи неможе, ако се каково средство не нађе, мысли свое не само єдиовременныя саграђанима своимъ, но и потомцима саобщавати. Зато су се мложи

трудили и различне начине изобретавали, коима бы јй задржати и вечности предати могли. Найпростіє є было и природи ствари сходно, оне предмете у целости своїй изображавати, о коима є кои мыслю. Ово є и био првый почетакъ писаня. Ако є ко о дрвету говорити хтео, онъ є дрво написао (измалао), ако ли о сунцу, онъ є сунце изобразио. Ово є детинство ума човеческогъ. — Но као годъ што у природи свака стварь по вечнимъ некимъ законима расте, тако и у овоме нје разумъ човечій свагда остати могао. Средствомъ изображения могу се само оне ствари представити, кое се очима виде као што є: дрво, каменъ, трава, човекъ сунце и друге овима подобне. Но ово нје могло служити за оне предмете, кој се чую, ¹⁾ кој се омирисати или мирисомъ познати ²⁾ и кој се само помислити могу. ³⁾ Ови иису могли изображени быти. Овде се по већој части на сходство ствари гледало. Кой є хтео силу и крепость изобразити, онай є изобразио вола, као стварь, у којој се велика сила и ячина наоѓи. Тако є могла превара и лажь средствомъ змје и лисице изображена быти, а слава и величство средствомъ сунца, рођењицѣ човечіје средствомъ рађајућегъ се сунца и т. п. — Но изъ ових примера свакиј лако увидети мо-

¹⁾ Громъ, лепо и ружно свиранъ, высокий и таинский гласъ, echo и т. д.

²⁾ Умилный, пріятный мирисъ, и т. п.

³⁾ Умъ, разумъ, паметъ, чувство, Богъ, и т. д. и т. д.

же, да што є једанъ писао, другиј нје врло лако читати и разумети могао. Сила и ячина могла се такође средствомъ лава представити; средствомъ изходећегъ сунца, напротивъ и воскресењи и рођењи човека и т. д. Еле свака невидима стварь може се различнимъ видомъ изобразити. Коя є полза дакле одъ оваковогъ писаня была, кое нје свакиј на првый погледъ прочитати знао? Начинъ овогъ писаня био є најпре кодъ Египтяна. Да ли є онъ одъ ини изнаћенъ, нје тако известно познато. Могуће, да су га они одъ други народа научили. Толико се изъ историје известно зна, да су га они до великогъ савршенства довели и двояко писањи средствомъ изображения (малания) имали. Прво є писањи било просто, обште и свакомъ изображеномъ Египтијину познато. Друго напротивъ било є *тайно и свето*, кое су само свештеници иниови знали. Ово последиће називало се є *егрографско писање*.

Зашто незнамо име оногъ славногъ мужа, кој є писмена изнашао? Онъ јоштъ ни древнимъ Грцима нје познатъ био. Већа часть ученогъ света држи некогъ финикијана именомъ Таута за изобретателя. Грци су писмена своя одъ Кадмуса Финикијана добили, и у своме наизображенемъ и најпространијемъ езику она додали, коя онъ усвоме имао нје. Латинска и боля часть славенски писмена, иису иништа друго по грчка само съ маломъ некомъ изменомъ. Немецка писмена напротивъ есу покварена латинска. Таковимъ начиномъ сви саданији најпросвещениј европски народи имају и писмена и основу премудрости свое одъ Грка.

На предивну ту мисао доћи, и средствомъ двадесетъ и неколико више знакова све мисли на артию прилепити и очима на угледъ ставити, заиста є нешто божествено!!!

Полза прекрасногъ овогъ изобретеня, ингде се толико неувиђа колико при писмама. Чрезъ ова, средствомъ писмена, мы смо устану разговарати се съ нашимъ познаницима, пріятельми и другимъ лицама, коя су намъ мила и драга, и съкоима мы или у сајозу стоимо или у таковий доћи жељимо. Мы јимъ наше мысли открыти и чувства у пріятельска јимъ недра излити можемо. Нека насъ земни предели разделяваю, и иака мора међу нама леже, мы се съ ныма рекао бы лицемъ къ лицу разговарамо. — Я самъ имао и. пр. любимогъ друга, кога самъ оставити морао, или самъ удаљио одъ брата, одъ сестре, одъ родитеља, а жељимъ јимъ нешто явити, станѣ мое одкрыти радость или жалостъ срца могъ саобщити; то седнемъ, писмо напишемъ и таково јимъ изъ найудаљнији земљи предела оно кажемъ, што бы јимъ и у присуству казати имао. — Како бы дела живота човечија ишла, да човекъ не писати научио? Више пута мы оно устмено изговорити несмемо, што на артию поставимо. Имамо ли одъ кога што искати или зашто годъ молити; то просбу нашу писмено представимо. Ово є лепше, него да му устмено говоримо, јербо артија трпи на себи и оно, што ми устмено небы изрећи могли или стида или страја ради, а и више времена при писаню имамо нешто при говору, и зато сваку речь болѣ измен-

рити, расудити и на сходно место поставити можемо. Трговацъ, фабрикантъ, занатлія и др. овымъ начиномъ лакше дела своя одправљати могу. Куда ко или неможе или неће, да иде, онъ пише. Садашњи є светъ, већъ до тога дошао, да се речима толико неверује, колико писму. Садъ се ишту Облигације, Квите, Уговори и разна писмена обvezательства. Тестаменти и т. п. — Едномъ речи были мы устану у коме намъ драго, наука намъ є писания свагда полезна и потребна. Колико є дакле већа полза науке ове и колико є она за срећу рода човечија важнија, толико є више за удивљење, што є она већој части людји сасвимъ странна.

— Како бы красно было; кадъ бы и самъ земљеделацъ уписати знао колико є онъ жита и вина имао; колико є онъ на вино и виноградъ потрошio, и одтудъ прорачуню шта є добио или изгубио и т. подоб.

Планъ књиге.

Писмена сачинења есу врло различна. Колико годъ одношенија у животу човечијемъ има, у коя доћи можемо, толико има и видова сачинења. Ко бы дакле хтео сва та одношенија избронти, и за свако сачинење примеръ дати, то бы хтео штогодъ немогуће. Цеља ће ова књига правила и примере оныхъ писмены сачинења у себи садржавати, коя у брой приватни припадлеже. При свакомъ сачинењио две су ствари необходимо нуждне:

1., Оно, о чём смо писати ради, а то су мисли: кое мы на артию ставити желимо, и зове се *Матерія* или *Предметъ* писменогъ сачинѣя. На пр. Оћу коме, да явимъ смртъ брата могъ, или да му дамъ облигацио одъ 100. # ц. или радъ самъ коме ново лето, или бракъ честитати. Ово є све материја.

2., Начинъ, како я мисли изражавамъ и и на артию поставлямъ. Могу смртъ брата разнимъ начиномъ явити, а такође и облигацио и честитанъ разнимъ образомъ сачинити. Ово се зове *форма* или *образацъ* писемени сачинѣя.

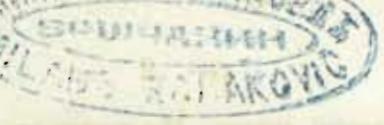
Мы можемо имати довольно мыслій и понятія но нуждно є знати како ћемо ѹйт сложити, како ћемо различнимъ нашимъ мислима добрый изгледъ дати и ныи у пристойный поредакъ ставити. Мысли наше дакле обогатити можемо средствомъ разны' *наука* — или средствомъ читания добры' и общеполезны' *књига*. Онай, кой є учени и кои є више у животу своме съ *пажиљомъ* читао, и мысли више има. Но пишта маинъ свакій, кой што писати намисли, већъ є материјо углави својой преправјо и само о форми старати се има, каковимъ ће т. е. начиномъ онъ ове његове мисли найлепше једну за другомъ сложити. Мы ћемо дакле у настоећој књизи само о форми говорити моћи, и старати се при свакомъ различномъ сачинѣю правила дати, а по овима и неке сходне примере додати.

Књига ова дели се на три части.

У првој части бы ће обшта правила свио приватны писмены сачинѣя уобщите.

У другой ће говоръ быти о писмама (посланицима) разногъ рода.

У трећој бы ће сва друга сачинѣя сакупљена, коя су намъ уживоту осимъ писама потребна.

ПРВА ЧАСТЬ.

Обшта правила за сва писмена сачинѣния.

Кадъ годъ човекъ што ради, мора имати цѣль и намеру меру, за кою онъ тай радъ предузима. Ако є онъ себи конацъ какавъ предпоставіо, то є дужанъ сва средства употребити, да бы та-ковый достићи могао. Кодъ писмены сачинѣния наша є намера та, да мы некоме нешто сред-ствомъ писма явимо, што му изъ разны окол-ности то устмено саобщити неможемо. Или є да нешто писмено утврдимо, кое се устмено небы тако добро и безопасно свршити могло. У о-ба ова случая, прво свойство мора быти то, да є сачинѣње разумително. Онай, кой наше писмо чита, мора оно исто мислити, што смо мы писаю-ћи мислили, и што смо хтели, да и онай мисли, кой читao буде. Онъ мора онай истый смысао съ нашимъ речма свезати, кои смо мы свезали. Единимъ словомъ, онъ мора наше собствене мисли мислити и разумети. Одовудъ произилази једно јединито обште за сва сачинѣния правило, кое свакда необходимо наблюдавати имамо:

„Пиши разумително.“

Но ово правило може, као сва обшта пра-вила млогимъ сумњама подложно быти, јеръ што є једномъ разумително, другоме ніє. Оно се без-сумић мора тако разумети, да кадъ ми коме пишемо, по понятію нѣговомъ владамо се и ово да му онако еходио напишемо, како да нась онъ

ако разумети може. Но може ко упитати, како ће мо дакле писати, да другоме разумителни будемо? На то му је одговоръ да ћемо онда текъ разумителни другоме быти, ако сачинѣнъ наше: 1., И мало буде саузъ, 2., Ако буде ясно, 3., Савршено-определено, 4., Кратко.

Но како довольно ніе, да мы само разумително пишемо, но и потрудити се морамо, да бы наасъ други съ удовольствомъ и у веселѣнїмъ читали; то је потребно да пишемо и 5., Вкусно (geschmackvoll).

Мы ћемо о свему по наособъ говорити.

I. Саузъ у писменнимъ сачинѣньяма.

Ко мысли свое у природанъ некій поредакъ поставити неуме, тай се ни разговарати неуме, акамоли што годъ разумно написати. Ако смо мысли наше у добрий поредакъ поставили, то намъ се старати треба, да бы и речи — кое другоме изяснити желимо — у сачинѣнью нашемъ у добромъ саузу и поредку быле. Ако мысли наше сауза немаю или — и то было, но — положай речи на артіи небы сходанъ мыслима быо, то га другій или са свимъ неће или съ великимъ трудомъ ће, разумести моћи.

Прво и прво је дакле редовно следованѣ мысли нашы. Онай, кой съ једногъ предмета на другій безредно прелази, не мысли редовно.

Све оне мысли, кое су једногъ рода мораю една за другомъ следовати. Ако самъ почесо о новостима писати, кое се кодъ наасъ чую, онда треба да ову матерію окончамъ (сршимъ) а да

не почнемъ о чему другомъ и. пр. о моме здрављу, говорити, а потомъ опетъ къ новостима се повратити.

Као годъ што мисли наше јдна за другомъ следовати имаю, као да бы јдна изъ друге изтицале, тако исто и речи у писму нашемъ мораю у найточніемъ саузу быти. Найманѣ словце изостављено чини, да писмо наше разумительно не буде, кое свакій опытомъ дознати може. —

Дужни смо признати да ніе мала и лака стварь саузно писати, но следећа кратка два правила могу на то довольно послужити:

1., Пређе нежели што сачинявати или писати почнешъ, сакупи све твоје мисли, кое си изписати паумјо и назначи јй укратко на артіи.

2., Раздели све те мисли на неке класе. Ако има много новости, а ты јй све у једну класу стави. Тако и съ другимъ предметима поступай. После тога једну класу за другомъ узимай и редовно описуй. Кой ова два правила наблюдавао буде, онай ће и при великимъ сачинѣньяма имати путовођу кой допустити неће, да утечао писания што годъ заборави, што бы одъ важности било.

II. Ясностъ.

Друго свойство свю писмени сачинѣнja есть ясностъ. Мысли, кое смо писаюћи имали, мораю таковимъ речма изражене быти, да онай, кой сачинѣнъ наше чита садъ оно исто мысли, што смо мы писаюћи мысли. Речи и изражења дакле мораю у правомъ, подпуномъ и свойственомъ смислу узимати се, смислу, кой сви люди съ онимъ речма саединио, јеръ иначе ће-

мо мы съ ныма што друго разумети а читатель друго. Свакій періодъ мора имати известный свой смысao, а недопуштати двоякій. —

Да бы дакле ясно и понятно писати могли, треба намъ найпре научити ясно, чисто и исправно мислiti, а за овымъ право и чисто писати и право говорити. Исправно мислiti учи *Логика*, а право писати и право говорити *Грамматика*.

III. Савршено определъный смысao.

Сачинѣнѣ наше тада ће быти савршено и определѣно, т. е. оно онда неће ни выше ни манѣ у себи одъ потребности садржавати; кадъ ни одно обстоятельство съ ћутањемъ прешли нисмо, безъ кога бы сачинѣнѣ непонятию остало. При устменомъ разговору ако какову речь или членъ и неразумемо, то можемо одма одъ оногъ, кой говори разяснѣнѣ искати. При письменимъ сачинѣньяма напротивъ то быти неможе. Кадъ ко уговоръ пише или лекара о болести извещтава, или каковий описъ ствари предузима; кадъ трговацъ кодъ трговца *товаръ* наручуе или писменый огласъ о трговини своїй на светъ, издае и т. д. то овакова сачинѣнїя савршено пуна и определѣна быти мораю. Кодъ трговаца є ово правило особито нуждио. Онь мора тако писма своя писати и наредбе чинити да онай, коме онъ пише ништа выше нити манѣ у писму наћи неможе, по само оно, што є онъ писати наумјо и предузео. Къ подиуно-определѣномъ смыслу следећа су правила потребна:

1., Сваку речь и свако израженѣ мора тако изабрано быти, да онай, кой чита, друго што разумети неможе но што смо мы хотели, кадъ смо писали. 2., Све што писати намеравамо, оно у сачинѣнѹ да ставимо а ни выше ни манѣ. —

IV. Краткость.

Свако сачинѣнѣ треба кратко да буде' Краткости овой непротивстои мложина писања' изъ когъ се сачинѣнѣ каково састои. Може сачинѣнѣ на выше табака артие а ништа манѣ кратко быти. Напротивъ тога може другій само једну врсту написати и ништа манѣ пространъ быти. Да бы казати могли јели сачинѣнѣ каково кратко или дуго дужни смо на предметъ гледати, о коме є речь, и на свршетакъ къ коме сачинѣнѣ служи. Мы смо наумили и. пр. некоме само явити, да смо здрави. Наше ће сачинѣнѣ тада кратко быти, ако мы о томе ни выше ни манѣ не говоримо него самотико, колико є потребно, да бы нась онай разумео, коме мы пишемо. Наодили се напротивъ у сачинѣнѹ выше мысли, него што є за намеру нашу потребно, то є сачинѣнѣ пространо. Свакій онай пише пространо, кои выше речи употреблює, нежели што є потребно; кой једну стварь чешће повторава.

Но свака добродетель престає быти добродетелю, како меру свою изгуби. Као годъ што краткость разумителности помаже, тако исто може јој и противна быти ако є безмерна. Овде є врло нуждио границу чувати.

V. Вкусъ.

Свако сачинѣнѣ мора по правилама добrogъ вкуса быти сложено. Вкусъ напротивъ у ономъ сачинѣнію влада, кое не само сва речена свойства у себи садржи, но юшь све у нѣму лако и течно иде, ракао бы да тако само сачинѣно быти може а никоимъ другимъ начиномъ. Кадъ мы писмо, уговоръ или друго каково сачинѣнѣ читамо, то чувство намъ (ако смо итоле добра сачинѣния читали) одма каже, садржили сачинѣнѣ таково, у себи правила благогласія или не: да ли је написано течно, просто и пріятно. О나ј дакле само знати може, јли у сачинѣнїу благогласіе, кой је чувство свое изоштрю читатѣмъ добри сачинѣни и другимъ внимателнимъ писанѣмъ, и кой разуме, да ли је што природи сходно или одъ природе удалѣно. Кой се овогъ чувства лишава, ономе је тешко правила дати да бы онъ могао вкусио писати. (Наука о вкусу зове се Естетика. Она је једна одъ найкраснѣй наука.) Овде се приодаю нека правила, коя се при сачинѣнима наблюдавати мораю:

1., Членови и періоди, да нису ни дути ни кратки, ни малгоречиви. У краткости својој мораю они све садржавати, што је за стварь потребно.

2., Найважнија стварь, о којој се пише, да је на таково место постављена да найвише на читателя действовати може.

3., Сви членови мораю у таковомъ поредку быти, да се лако разумети могу. Што годъ разумителности шкодити може, треба изоставити.

4., Речи мораю све самой ствари сходне, благородне, природнопросте и сиљне быти. Што је годъ замршено и сложено недопада се никоме.

5., Једносложне речи да не следују једна за другомъ, као на прим. Я твой другъ, ты мой братъ.

6., Періоди, да се непочиню све једномъ речи.

7., Знаци разлике, да буду свуда употребљени, гди је потребно.

8., Речи, у коима се млога сагласна наоде, да се неупотребљавају.

9., Оне речи нетреба писати, кое само изъ уста неизображены лица чути се дају, као што су срамни речи и кое какове подозритељне шале.

10., Онај, кой пише нека себи у писму непротивговори и

11., Писатељ, некъ се научи исправно мислити, мисли и чувствовања своя у добрији поредакъ стављати. Следство овога бы ће то, да ће се научити пріятно, разумително и кратко сачинявати.

За оногъ, кой се научио разумно и правилно мислити, довольно бы было ово једно правило:

Пиши као што мислиш, и тако ћеш добро писати. —

ДРУГА ЧАСТЬ.

ПИСМА

и

Особита правила писама.

I. Определънъ писама.

Писмо (посланица) је писмено обхођење са одсуствујућимъ лицама. Кадъ съ кимъ устмено разговарати се неможемо, мы то писмено чинимо. Као годъ што при устменомъ разговору быва, тако и при писменомъ; мы ономе, коме пишемо, наше мисли, жеље и чувствования срца откривамо. Што је годъ дакле при устменомъ разговору наблюдавати нужно, то је при писменомъ. Мы и. п. у разговору истражимо којакове стране, велике и высоке речи; то исто треба и у писму да чинимо. Ако ко жели другоме мишљиће свое о каквомъ предмету писмено изјавити, то је прво правило, да онъ предметъ представи самъ себи тако да бы онъ предъ ињимъ стајао, па да онда мисли свое у таковомъ поредку на артију ставља, као кадъ би му устмено стварь саобщавао. Изъ овогъ следує да је онъ дужанъ колико више може, лако разумително и просто

писати. Но налази се нека разлика међу писменимъ и устменимъ разговоромъ еръ

1., У писму кадъ мы што говорити почнемо то и свршимо. Мы говоримо непрекидно, нико насъ несмета. При усменомъ разговору напротивъ чашъ мы а чашъ другій говори. При писаню више времена имамо на стварь, о којој пишемо, добро пазити, нити се опрашта погрешка писмена тако лако као устмена.

2., Ђзикъ у писаню мора быти чистіј одъ онога, који у говору употребљавамо. У писму треба да су речи лепше сложене, у лепшіј поредакъ постављене и смысао краје произнећенъ. Каогодъ што бы онай смея достояње било, који бы при разговору дивне речи тражио, и као изъ књиге на двојеточје и точке говорио, тако и не бы ни онай похвалу заслуживао, који бы онако писмо писао, као што се у общемъ разговору говори. Кадъ човекъ што говори, оно прође и нестане га, писмо напротивъ остає. Оно се може више пути прочитати и погрешке лакше приметити. У разговору, ако добро речи и неизбирамо и неслажемо, имамо друге помоћи, која при писму оскудева. Тако гласомъ, очима, рукама и главомъ ствари онай, коју предлажемо, силу неку и важностъ придајемо, које у писму быти неможе.

II. Поредънъ писама

Писма могу одъ више каквоћа быти, у колико годъ обстоятельства човекъ съ людма на овоме свету доћи може. Обстоятельства ова могу быти безбройна, следователно и пи-

сма. Мы ћемо сва писма на следеће класе поделити.

Молвена, благодарна, извиняваюћа и оправдавајућа, извештавајућа и објављујућа, пытајућа, любавна, позывајућа, похвалрюјућа, препоручујућа, честитајућа, прателјска и дружевна, опомињујућа, саветаштујућа, сажалјивајућа и тешећа, тражећа или захтевајућа, саветуюћа, претећа, праштајућа се и трговачка, коя опет је на 10 класе делимо.

III. Нужда и потреба писама.

Писма су не само полезна, но и свакомъ човеку необходимо нуждна стварь. Колико је годъ нужно, да съ другимъ говорити и потребе свое устмено представити знамо, толико је нужно, да то и писмено учинити умемо: ћръ мы не можемо свагда заједно съ једнимъ човекомъ быти. Свакій, био онъ у каквомъ му драго станову, дође у прилику, гди писати мора. Два странна састану се, учине познанство и растану се. Съ чимъ ће они красный любве свое сајзъ сачувати разве съ писмомъ? Сынъ се удалјо одъ родитеља свои, братъ одъ брата. Како ће онай сыновину дужностъ свою одкрити, како ће овай братску любавь испунити? И найпростій земљеделацъ наоди се често у таковомъ обстоятельству, да писати потребує. Колико је више нужно съ писмама у саданѣмъ свету много радити, толико би добро било, да свакій човекъ, безъ разлике станови и званія писати научи се. Писати, читати

ти и рачунати єсу три ствари, кое су къ изображеню народа найпотребније и найнуждније.

IV. Правила писама.

а., ОБШТА ПРАВИЛА.

Све оно што смо у првој части за сва писмена сачинѣња у обште говорили принадлежи и овде. Мы смо дужни и при писама све мисли наше у поредакъ ставити, и писати разумиталио, кратко определено и вкусно. Краткость треба особито овде више нежели и гдји препоручити и наблюдавати. Ова краткость писма у томе се састои, да ни више ни мање пишемо, но определено толико да мисли наше оной, коме пишемо разуме.

б., ОСОБИТА ПРАВИЛА.

При саставу писама морамо мы и јошъ нека особита правила наблюдавати: 1., учтивость, 2., предосторожность и 3., начинъ слова къ производу жељећегъ конца.

1., Учтивость. Пиши учтиво, избирай речи найучтивије и добро пази коме пишешъ. Съ презрећимъ и уништећимъ нетреба никога предупредити: већа, благородна, старја лица съ чешћу и високопочитанѣмъ, но не ласканѣмъ и управо лажомъ: нижа, маня, млађа съ тихошћу и кротошћу, но не викомъ и гробошћу. Ово је оно златно правило и при устменомъ и

при писменомъ разговору, кое неки одъ наши высоки не наблюдаваю. Другаче се пише лица-ма, коима смо поштованъ дужни, другаче пакъ коима само пріятельство. Онome немогу писати любезный и драгий друже. Тако бы противъ утвивости онай млађи погрешio, кои бы старіемъ одъ себе саветъ давао или бы му писао: Вы сте мене молили, да Вамъ я и т. д. У место овогъ лепше је казати: Вы сте мое ми-штајнъ искали, — Вы сте мени наложили. — И сама она писма съ коима другомъ претимо или га прекоравамо, мораю у границама ути-вости остати.

2.. *Предосторожность.* Свакій, кой пише, треба да мисли, да оно написано остае, и да ће добро сваку стварь арти поверили. Одъ ху-тиливе арти врло се треба чувати. (*Litera scripta manet*) кажу латини. При устменомъ разго-вору пріятель пріятелю сваку тайну одкрити мо-же, јеръ овде после изговорены речи ишиша не-остае што бы злобномъ каквомъ човеку у уши доћи могло. Но писмено коме саобщавати тай-не ће безъ опасности. Найболій пріятель нашъ може се обратити и постати непріятель, па за-тимъ собственно наше писмо противъ насъ упо-требити. Често чрезъ једну речь или јданъ слогъ, кои бы двогубый смисао само допуштао, може се онай увређењи наћи, коме пишемо. Мы ни-смо ни помислили иѣга увредити; но сбогъ не-предосторожности употребили смо такове речи, или смо иначе добре речи тако сложили, да онъ у писму нашемъ сасвимъ друго што налази (по-својој памети) нежели што смо мы писајои ми-слили. Сбогъ тога се ће добро свагда у писму ни шалити се: јеръ се и шала свакояко разуме-

ти и толковати може. Особито што рѣво дру-гомъ коме писати стварь є опасности пуна. Како є лако, да се писмо изгуби, да у туђе ру-ке дође; а може бити у оногъ самогъ руке о коме смо зло писали! како є лако, да се писмо одпечати! Нема воска кои се небы могао отво-рити тако, да се никада непознае, а и време има-кадъ држава оће да зна, шта кой пише. Довољ-но примера имаде, да су люди чрезъ овакове случајеве несрећни постали. Млоди имају обичай, кадъ тайно писмо пишу, на свршетку замолити, примаоца да бы исто по прочитаню спалио. Но ово свагда небуде. Онъ може или изъ заборав-ности, или съ намеромъ писмо наше сачувати и тако намъ жалостна следства на вратъ навући.

3.. *Начинъ слога сходный къ производству жељливогъ конца.* Треће особито свойство при пис-мама је, да оно тако сачинено буде, да на оногъ коме пишемо действовати може, и иѣговъ духъ у таково становље доведе у каковомъ га мы имати же-димо. Ово є найглавнѣе правило. Свака речь и све мисли у писму мораю къ томе тежити. Некиј се на мене разлютио, или самъ се съ ињиме спо-речкао. Я жељимъ иѣга опетъ пріятелъмъ или благодетелъмъ учинити и съ ињимъ се поми-рити. Овде нетреба у писму викати, претити и псовати. Ако кога писмено молимо за по-моћь нетреба да проводимо шалу и смей.

Свакій човекъ има особите страсти, коима треба синходити. Ако ий неможемо умалити, да ий баръ и неумложавамо. Я знамъ и. п. да є онай на мене разлюђење, коме пишемъ. Дужность є моя дакле такво писмо сачинити, да бы га ублажио а не још више разлютио. За сваку

особиту стварь, наоди се у природи особитый лекъ и средство съ коимъ се победити може. Желиши зашто молити богаташа (премда одъ ныні ніє добро искати) то кажи, да є онъ много добра богатствомъ одъ Бога даишъ му учиню, и да є онъ таково до данасъ на найблагородный начинъ употреблявао, сиротимъ и убогимъ помагаюћи; немаюћимъ даваюћи и т. д. Ако ко има ту слабость, да се красотомъ својомъ поноси: то ме јако казати, да є онъ найлепшій човекъ на свету; кажи му да си ти и више лепи людій видeo, но да онъ све превазилази, што нежность неку и благородство срца съ красотомъ саединява. Кой себе за врло учена држи, похвалюј предъ нымъ науке, вичи на оне, кои науке немилую, и ты си иђговъ човекъ. — Скупъ се добія добиткомъ или баръ надеждомъ добитка, честолюбивый похваломъ, слабіи женски люди и жене са сузама. Заплачи ако ти је могуће па се небриши. Свакон страсти треба угодити, ако смо је на нашој страни имати ради, но добро знати треба, да никаква страсть нетрипи противречност.

Свакій човекъ има и свой особитый темпераментъ и особитый карактеръ, особите слабости и особите немоћи, особитый вкусъ и силу разума. На све ово треба добро и са соколовимъ очима пажњу обратити, и сваку жицу на свое место поставити, ако смо ради жељеји конацъ задобити. Мы морамо увекъ предъ очима имати ко смо мы и кое онай, коме пишемо! Семо ли съ нымъ познати или нисмо? Дали је онъ нашъ прателъ или непрятелъ? Показује ли намъ се онъ баръ изъ политике спољашњимъ прателјимъ, или насъ сасвимъ препетрива и презире.

Имали велико име или не? Јли веско или ћутливъ и меланхолискій човекъ? Да ли смо га кадгдъ увредили или нисмо?

Године, достоянство, заслуге, науке, све то чини у писмама разлику. Найбољиј нашъ другъ съ коимъ смо детинство провели, играли се, у школу ишли и у једној постельи спавали, ако се на високій достоянства степенъ попне, престаје быти нашъ верниј другъ и веома бы очи кривио и бечио, кадъ би му любезный друге или брате писао. Врло је мало кои овако нечине. Овоме се нетреба чудити. Онъ има свою слабость како што свакій одъ насъ свою има. По степену чина и достоянства морамо мы и степенъ высокопоштоваия нашегъ у писму изявљивати. Ако бы онай великій господинъ и до тога себе попизио, да намъ пише: *Любезный другје!* ишита мањи мы нетреба да му тако одговарамо и границе оне прекорачујемо, кое су међу насъ постављије. *Чудновато је съ великимъ господомъ обходити се; а још чудније съ ономъ, кои мисле, да су господа а у самој ствари пису, а пайчудније съ једнимъ одъ ове друге класе, ако је незнанацъ и перајуме шта ли Буки.*

Изъ овогъ следује, да све оне познати изучимо се, съ коима писмено обхођенъ имамо. Но познанство людій есть пайвећа наука. Свакій човекъ свою слабу страну чува одъ страшни очију. Найбољиј позорникъ једва је съ великимъ трудомъ паће. Споляшији изглед човека и дела иђгова есу огледало средствомъ кога колико толико у унутрашњость иђгову загледати можемо. Таки люди при првомъ са-

станку съ нама задобио настъ за себе, а кодъ неки изъ очю злоба и невалялство вири. Мы ћемо на свршетку овогъ разделька само то юшъ приметити да се са учтивошћу, кротошћу, благонравијемъ, и смиреношћу срца' свюј людји задобити и на нашу страну обратити могу.

Унутрашња часть и сачинљив писма.

Свако писмо, было опо когъ му драго рода и каквоје састоји се изъ следећи части:

- 1., Поздравъ (Anrede Allocutio.)
- 2., Уводъ или приуготовљије къ ствари, о којој писати мислимо.
- 3., Предлогъ same ствари.
- 4., Заключење писма.
- 5., Подпись.

Све ове части у добромъ поредку и сају зу састављају писмо. Дай да се при свакој по мало задржимо.

I. Поздравъ.

Прво, што у писму написати треба есть поздравъ, кои се у томе састоји, да ономе, које пишемо, по чину и достојанству пристойну титулу оддамо. Онъ се састоји изъ две или три врсте: често само изъ две речи као што је и. п. Ваша Светлости! или Высокородный Господине!

Поздравъ пише се у почетку писма на среди табака са по два прста одъ крајева ар-

тије и обично съ већимъ писменима нежели што се остало писмо пише. У другој линији за овимъ обично изјављујемо са 2—3 речи наше высокопоштованје и. прим:

Ваше Высокородие Милостивый Господине!

Титуле су толико различне колико су лица по своме званју, достојанству и рођеню. Свако станови и свака класа люди има свою собствену титулу. А будући су стана и класе людји многобројне то је немогуће и образацъ целе титулатуре написати.

Има лица', која млога и различна достојанства и званја на себи носе. Кодъ овакови', само највећу имъ титулу ставити треба.

Женска лица добијају титулу свои мужева, а ако су неудате, то јимъ се титула по рођеню дае. Које су се у ниже станови удаље, добивају чести ради титуле по фамилије својој.

Често ону исту титулу коју смо у поздраву употребили, употребљавамо и у течају писма, често на противъ и мала разлика бива, и у место што бы крозъ цело писмо свуда Ваше Благородије или Высокопочитаемый Господине говорили кажемо Ви.

II. Уводъ Писма.

Уводъ писма састоји се у објави узрока изъ когъ пишемо. Ако мы и. пр. што одъ другогъ искати имамо; то преће, неже ли саму молбу предложемо молимо за опроштای што смо се усудили писати му и да су намъ ту смелость и његова човеколюбивост и позната милост, које је онъ у равнотрилицы овомъ

или ономе учиню дала и т. д. Ово особито наблюдавати морамо кадъ већимъ лицама пишемо. Ако намъ је онъ већъ каково добро, учиню, то се мы сада на ово позовемо и благодарность оддавши му явимо, да је опетъ време и прилика дошла, да помоћь и његову потребујемо. Често уводи садрже у себи похвалу оны лица коима пишемо. Ако на пр. одъ кога саветъ, искати намеравамо, мы найпре разумъ његовъ и науке хвалимо. Овакове похвале морају быти врло кратке и просте. Пузећимъ ласканјемъ послужити се ће достойно за човека. Оно је тако природи човечјој противно, да настъ често кодъ оногъ коме ласкамо и у преаренју доводи, ако је ово разумный човекъ, кой себе измерити зна и достојанство свое по унутрашњости и собственой цене ни а не по спољашњости и ласканю други мерити уме.

III. Представљање ствари у писму.

Ово је главна часть писма. Све друго сбогъ овогъ быва. Зато на представљање саме ствари или предмета особито пазити морамо. Основъ писма или уводъ мора тако сачинјенији бити, да прелазакъ изъ њега у представљање ствари лакъ, природанъ буде, рекао бы изъ њега извире. Ствари кое представљамо, имамо у найманѣй поредакъ поставити. Што је стварь важнија, то се морамо дуже при њој задржавати. Ако имамо различне матерје, кое смо саобщити ради, то једну одъ друге разделити треба. Свршивши једну матерју почети треба другу опетъ изъ почетка писати, а

не у оной истој линији. Но нје довольно само стварь представити. Мы морамо и узроке додати за што то чинимо; кои узроци представљају ствари дивно подкрепљавају. Съ овимъ ћемо другогъ лакше придобити и онъ ће пређе желео нашу испунити.

IV. Заключење.

Представивши просбу нашу или ону стварь, за коју смо писали, заключујемо писмо. Заключење састоји се у препоруци и доброй жељи. Мы можемо писмо заключити себе у дадљу милост препоручивајући и услуге обећавајући. Заключење мора съ осталимъ писмомъ у свези, и као чиста одъ целогъ быти. Учтивост и умилост јесу свойства, съ коима мы самолюбију читателя ласкамо. Ако смо различне просбе и жеље у писму представљали то је је најболѣ на свршетку повторити, себе у милост, доброту или любавь препоручити и тако свршити.

V. Подпись.

При подпису имамо на четири ствари пазити.

- 1., На повторенју титуле.
- 2., Покорность и понизность нашу.
- 3., Име и презиме (кадъ што и достојанство наше).
- 4., Назначенје места, где пишемо, године, месеца и дана.

1., *Повторенје титуле.* Што је поздравље при почетку писма, то је повторенје на свршетку. Разлика је само у месту. Ако самъ

онде пишо Ваše Благородie то и овде то исто. На каквомъ се месту пише поздравъ, на таквомъ и повторенъ титуле. Међу писмомъ и иниме треба оставити два, три приста чисте арти.

2., *Покорность наша.* Она је у писму оно исто, што је у разговору одпустъ или опроштай. Кадъ мы одъ кога одлазимо, мы му кажемо съ Богомъ остати, слуга покорный и др. То исто чинимо и у писму називаюћи себе слугомъ понизнимъ, вернимъ пристелемъ или другомъ, покорнимъ сыномъ и т. д. Покорность се пише подъ повторенемъ титуле на десной страни арти. Што је веће лице, коме пишемо, то све ниже имамо писати *покорный слуга*. По разлики достоинства, звания и характера лица' различне су и наше покорности.

3., *Име и презиме.* Садъ исподъ изявление покорности подписује се име и презиме, често и наше достоинство или заниманје. Ако пристел пристелу пише, може име, ако синь родитељма, може презиме изоставити. Но писаюћи великимъ лицама, а особито првый путъ ће слободно ни једно, ни друго изоставити.

3., *Назначенъ године, месеца и дана.* Ово быва на левой страни спрамъ подписа имена и презимена. Трговачкій је обичай съ почетка на левой страни полагати, но ово писаюћи великимъ лицама чинити неможемо, премда је иначе врло добро.

Оваковимъ бы лицама такође неупутно было у „хитости“ написати, кое се иначе међу пристелима и равнима слободно чинити

може и кое показује да сбогъ други послова наши или сбогъ другій обстоятельства нисмо имали толико времена, да бы могли съ потребнимъ размишлявањемъ писмо сачинити. Овде дакле ова речь у „хитости“ значи извинење. Но высока лица непримају овакова извинења.

Често свршивши писмо падне намъ неко обстоятельство, кое бы заслуживало явљено быти. У оваковомъ случају нечини се ништа друго но исподъ имени напише се П. П. и яви се оно, што смо заборавили. П. П. значи после писма (писано). Ово само при дружевнимъ писмама быти може. Ко бы већимъ лицама писаюћи, одъ ове слободе употребљеније чинјо не бы врло добро прошао. То бы было противъ правила учтивости. Како бы настъ великий какавъ Господинъ погледао, съ коимъ бы разговоривши се, опростили се и одъ иђа отишли, а за тимъ опетъ одма вратили се, врата отворили, и иђему рекли, да смо јошъ нешто, казати заборавили? П. П. дакле ће ништа друго но ово исто. Болѣ је преписати изнова сво писмо него ли овако поступити. Међу равнима је П. П. допуштено.

Споляшња часть и шиљање писма.

Свршивши овако писмо, уобично је таково савити, запечатити, надписати и послати. Овде ће намъ дакле речь быти о савијању запечаћењу надпису и шиљању писама.

I. Савијање.

Како писма савијати треба морамо одъ другогъ гледајући, искуствомъ научити. Кой

великимъ лицама пише, не само што е вѣй форматъ артіе имати дужанъ, но онъ мора писмо свое и у особиту артію (копертъ или кувертъ) савити. Ово е найлепшии обичай писма савити. Вѣймъ лицама безъ коперте писмо послати, было бы испристойно. Коперта е добра и зато, што писма свагда чиста остаю, ако бы се она сбогъ дугогъ пута и помрляла. Артія напротивъ да ніе таи одъ оне, на којој смо писмо писали. Свагда да е или равие или рѣавиѣ каквоће. Но узели ма какову артію, треба чиста да буде. Неки имаю обичай писма своя художествено савити и у томе држе неку лепоту. Но у овоме художеству ненаоди се никакве лепоте, прво зато, што се писмо сво изломи, друго зато, да онай коме пишемо, ако случајно наше художество неразуме или ако себи неће толико труда да да, писмо подерати мора.

II. Запечаћиванъ.

Къ запечаћиванию двое је потребно: матерія и форма.

А., Матерія је 1., облатна,

2., црвений восакъ,

3., црний восакъ.

1., *Облатне* се на былете, дружествена и трговачка писма употребљавати могу но на писма вѣй лица никонимъ начиномъ.

2., *Црвений восакъ*, је найобични за запечаћиванъ писама. Благопристойност изискує, да писма добримъ воскомъ печатимо, да се онъ неби одъ писма одлепио и тако способъ и прилику дао свакоме писмо наше прочитати.

3., *Црний восакъ* употребљава се само при жалостнимъ случајима, као што при смрти сродника и присны' наши быва. Ако је обшта жалост и. пр. у целој држави, за смрть владаоца или владаочеке породице то само високо лица црний восакъ употребљаю.

Б., *Форма* запечаћиваня састои се у печату. Што је годъ печатъ простіје изрезанъ, то је лепшиј. Благородна простота како свуда тако и овде знакъ је доброгъ вкуса. Ништа ніе лепше но у среди имати два писмена изрезана, имена и презимена свогъ или ако као свакиј желимо што шарено имати, то избираймо кое съ деломъ, достојиствомъ и званіемъ, нашимъ има каковий годъ сајузъ. Но ни овде не-треба прва два писмена изоставити; јеръ лако се потрефити може, да и другиј ко онаковий истый знакъ имати може у печату своме кой бы за превару употребити могао. Сбогъ тога истогъ ніе добро съ новцима или туђимъ печатомъ печатити. Печатъ мора ударенъ быти на среди писма, ако је оно укоперти, ако ли је само писмо савиено, то на среди оне артіја коя цело писмо заключава.

III. Надпись.

Кадъ је писмо сасвимъ готово и запечатано то се надпись (адресъ) поставља. При свакомъ надпису треба да буде.

1., Титула

2., Име, презиме и чинъ оногъ лица, коме пишемо.

3., Место, где се има писмо предати.

1., *Титула.* Само ако знамо, да другій радо види ако му све титуле редомъ ставимо, нетреба ій пренебрегавати. Иначе ніє нуждно читаве проповеди на писма ставляти. Онаковима писати а што годъ одъ титуле изоставити зло є. Неки имаю толику слабость, да ако є писмо прекрасно сачинѣно, и ако онай, кой пише право име, нѣму зато само неиспунити, што онъ све титуле ставіо ніє. На ово треба добро мотрити. Надпись не принадлежи къ действу писма; но само зато служи, да бы писмодаваць знао, коме ће писмо предати.

2., Довольно є дакле име, презиме и чинъ поставить, у коме се другій налази. На шта выше? Она иста титула, кою смо употребили у писму полаже се и на надпись.

3., Што се места тїйче; оно или є велика какова или средия варошъ или село. У великой вароши морамо назначити улицу, домъ и нумеру. У маньимъ градовима то нуждно ніє. Иде ли писмо у село, то є нуждно и варошъ явити, или последнюю пошту кодъ кое се село наоди, да бы се пошта управляти могла. Писма, коя надалеко иду, нуждно є да имаю съ леве стране и места назначена крозъ коя пролазити мораю.

Свакій надпись, мора быти ясанъ и разговетанъ, да небы писмо у туђе руке дошло, кое често быва. Ако писмо у страну државу иде треба га адресирати онимъ езикомъ, кимъ се тамо у званичной коресподенцији служи. Ако ли у писму и новце или друго што важно одправляемо, нуждно є на надпису и

то назначити. Велике ствари немогу се у писму затворити. За ныи направи се особитый пакеть и пакеть се адресира подобно писму на онога коме иде. Поредъ овакови пакета шалю се увекъ и писма; на коима особито у писати треба: съ приключенимъ пакетомъ, артиомъ или што буде.

IV. Шиљић писама.

Писма се шилю (експедираю) иа три начина: по прилици, нарочитомъ за то посланику и средствомъ поште.

Найсходниј є и найсигурниј начинъ писма средствомъ поште слати. А јошъ сигурниј одъ ове на предате ствари рецеписъ узети.

Особита правила са сходнитъ примерица
разностручни писама.

I. Молбена писма.

a., ПРАВИЛА.

Подъ овимъ именомъ разумеваю се она писма, у коима какво благородно лице, нашегъ благодетеля или пріятеля за какво добро дело, милость, какву угодность или за какву важну услугу или помоћь молимо, одъ кога ползу имати желимо.

Овай родъ писама заслужує особиту пажњу, мудрость и обозрительность у сачинѣши. Тога ради треба намъ се следећи правила придржавати.

Пре свега мора намъ срце и наравъ оного познати быти коме пишемо; да бы га за жеље наше способнимъ начиномъ задобити могли.

Не само срце, но и карактеръ и начинъ расуђиванія иѣговогъ нуждно намъ є знати, како бы узроке такове навести могли, кои се найвише съ духомъ иѣговимъ подудараю. Умерено ласканѣ и праведно употребљеніо, имало є скоро свагда добра следства. Ништа мање навећу пажњу обратити морамо на то да ласканѣ наше небы врећаоће было.

Предлогъ same ствари мора быти ясанъ, разумителанъ и съ узроцима подкрепљенъ, кои су насъ принудили за иѣгову милость молити.

Ако знамо, да исцүићи желя наши у иѣговой власти стои или је тога онъ посредственикъ, то придодати да се неизостави.

После представљенія обећавамо нашу признателность и благодарность.

Заключенъ писма свршава се съ поузданіемъ на правичность молбе наше, съ милосрдиемъ, човеколюбіемъ и благошћу онога, коме пишемо.

При просбенимъ писама особито треба на време пазити, у кое другій наше писмо добіја. Ако у ономъ истомъ месту пріятеля имамо, то є наиболѣ писмо таково нѣму послати, и молити да бы онъ найспособніе време веселя, радости и искрености при предаваню наблюдавао.

Писма на пріятелѣ и люде благородна срца, кои удовольство и утеху у доброчинству другима наоде, неизискую млога побуђеня.

У одговору на ова писма явљамо мы, да просбу другога испунити можемо или неможемо. Упрвомъ случаю, явљамо свое задовољство сбогъ добивене прилике да му услугу указати можемо. У другомъ пакъ, извинявамо се и узроке наводимо, зашто жельи иѣговой удовлетворити неможемо.

b. Примери.

Болесникъ на смртномъ часу, моли удалѣ ногъ брата свога, да бы по смрти иѣговой о фамилии му старацъ имао,

Мой единутробный брате!

Магновенѣ разлученя могъ одъ света приближава се. Я то осећамъ. Ненависть и неправедна гонѣня непріятеля мои, млоге неповольности и несрѣће, кое самъ доживіо; єсу силе мое тако умалиле, да я више очекивати немогу одъ садашње болести оздравити. Савесть је моя чиста. Она ми сведочи, да самъ животъ мой тако провео, да жельно последњий очекујемъ

часъ. Но єданъ важанъ предметъ юшъ на души моїй лежи, кои бы ми смртъ мою огорчю. Ко-
ме бы се могао я у овој прилици обратити,
разве къ теби прелюбезнији Брате! кои си ми
досадъ толике знаке твоје братске къ мені лю-
бави поклоню? Я ћу дакле юшъ овој неколико
минута живота мога употребити на то, да ти
тугу и жалость срца мога и просбу моју пред-
ложимъ.

Теби су позната жалостна обстоятельства,
у коима я убогу фамиљу моју остављамъ. Ты
си єданъ, па кога она у разнимъ околностима
очи свое подићи и одъ кога помоћь очекива-
ти може.

Приими дакле милый Брате! све дужности
отда невоспитане деце мое на себе, кое роди-
тель ныновъ теби у руке положе. Буди фами-
лјай мојој оно, што самъ јој я быти трудјо се,
а и последњиј издисай мой, бы ће за тебе благословъ. О како бы я срећанъ био, кадъ бы ты
што скорије къ мені дошао и испунићиј просбе
моје устмено обећао. Я бы онда съ радошћу у-
ладна наручја неумитне смрти полетјо, и тусе
наслажавао покојемъ, кои самъ на овоме свету
бадава тражјо! Ако бы я преће твогъ доласка
у вечность прешао, то знай, да съ тврдомъ на-
деждомъ духъ предаемъ, да ће последња молба
умирућегъ брата твога теби света быти и да
ћешъ в ти съ радошћу и охотомъ испунити.
Я умиремъ као

твой
веранъ и тебе нежнолюбечиј

25. Јуња 1860. год,
У Алексинцу.

брать
Н. Н.

*Некиј богословъ моли архимандрита, да бы
му кодв епископа парохији Н. издействовао.*

Пречеснији Господине!

Ваша досаданя милостива благонаклоност
и уверенъ, да ћете у прилики о срећи мојој
старанъ имати, дају ми поводъ съ просбомъ
мојомъ къ Вама обратити се, у којој су све
желѣ и очекиваня моя сакупљена.

Парохија Н. после смрти Господ. Н. оста-
ла је безъ пароха. Я самъ себе за то место при-
уготовио и за званје се то спремјо. Изъ досада-
даны поступака Г. Епископа увиђа се, да онъ
при даваню оваковы места више на знанъ и
обхођенъ, нежели на што друго пажњу обраћа.
О овомъ самъ се я свагда трудјо, и ако юшъ
препорука Ваша къ томе при помогне: то самъ
уверенъ да молба моя узалудна быти неће. Я
ју пакъ све силе мое на то употребити, да бы
съ непоколебимъ трудомъ и благонравнимъ об-
хођенемъ позиву и определјену свомъ одгово-
рити, и Васъ поуздано уверити могао, да ни-
сте недостойногъ достойнимъ свогъ милостивогъ
призрења учинили.

*Младић некиј моли ујца, да бы га съ от-
цема, кога је несмислено увредјо, помирјо и опро-
штай му издействовао.*

Мой премилый ујо!

Извините, што ћу вамъ дела ваша на не-
колько минута прекинути. Я се боимъ на очи
Вамъ изићи, премда ме и каянъ за погрешку

и любавъ Ваша къ мени ободрава, то учинити Погрешка, кою самъ не изъ злобе, но изъ детинъскогъ лакомислія учнию, тако ми тежко на срцу лежи, да изъ самогъ себе побѣни желимъ. Дозволите ми мой предрагій Уio! да само єдну душу имамъ, къ коїй бы прибѣни мogaо. — Я Вамъ жалость описати немогу, кою осеніамъ, что самъ родителя могъ увредіо. Онъ є одъ мене радость ожидаю, но у место ове признаемъ да въ срдачну болю доживіо. Више одъ 10 пути долазіо самъ на мисао у широкій светъ отиснути се и себе страшной предати судбини. Но могули я зато и одъ гриже савести побѣни? Кадъ бы само ту утеху имати, мogaо, на ноге увређеногъ родителя могъ пасти и са сузама отчинско срце нѣгово за опроштай молити: мени се чини, да бы после тога све пре-Трпити мogaо. Я Васъ молимъ прелюбезныи мой Уяче! да бы одъ родителя могъ за мене опроштай измолили. Я немогу доинде на милость творца изгладати, докас одъ родителя свогъ опроштеніе недобіемъ. Съ ужасомъ примећуемъ, да єдно ока магновеніе лакомислено проведено, несрећу целогъ живота за собомъ вуче. Примите се мене, ёрь ће само Ваше речи отца могъ ублажити. Я Васъ са сузама за то молимъ и я ћу благость Вашу до конца живота съ найживљомъ благодарношћу признавати и увекъ съ дужнимъ поштovanіемъ быти

Вашъ

понизанъ

Осиротевшии тгровацъ м оли управителя гимназискогъ, да бы му сину благодеяніе одредіо.

Высокопочитаемый Господине!

Было въ време, кадъ су ме срећнимъ називали, и я самъ то заиста био. Я самъ имао богатство, честь, пріятель и будущность деце мое, велико очекиваніе. Вы сте ме у моме благостаню познавали и наклоношћу своіомъ чествовали. Но я више нисамъ онай, кои самъ био. Я самъ садъ сирома, презренъ и безъ пріятеля. Не страшите се высокопоч. Господине! моя намера ніє съ тужбама досађивати вамъ. Благородномъ срцу вашемъ я веруемъ, да ме є оно одавно ожалило. Я васъ и то уверавамъ да ћу ударе среће, колико се они мене тичу, съ трпљеніемъ подносити. Но да ли є право да деца моя зато безъ воспитаня остану? То мене само несрећнимъ чини, что самъ и ны за миомъ у несрећу повукао. Мой наймлађи синъ чини ми се да особитый даръ за науку има. Зато бы мени найвећа утеха была, кадъ бы му пристойно благодеяне одъ правительства издействовати изволели. Вы ћете съ тимъ изреднимъ деломъ обвезати онаковогъ человека, кои ће до последића издисания Преблагогъ Творца за Ваше благостанъ молити и кой съ особитымъ поштovanіемъ пребива

Вашегъ Господства

понизанъ слуга

Кћи Матери.

Слатка Мати!

Смемъ ли Васъ јошъ ов. въ именомъ звати; я коя самъ се заборавиошку дужности мое, среће те недостойномъ учинила

Но Вы имате право заборавити и заборавите мила майко! да самъ Ваша кћи, избришите обликъ мой изъ Вашегъ материнскогъ срца, обратите любавь Вашу у презрѣнїе. Я ћу Васъ оправдати; ћръ сама себе презирѣмъ.

Ахъ! несрећна кћери! я самъ несрећна, и я самъ изворъ собствене несреће свое. Ово мени на савести лежи. Бадава тражимъ утехе изванъ мене, бадава у мени. Я читамъ у очима свакогъ човека мой порокъ; а срце ми је мое ужаснији Судија. О смилуйте се Родитељице! я нетражимъ, да вы мене опетъ Вашомъ кћерју зовете. Я себе нећу правдати, нећу бранити, нећу извинявати, съ иенискствомъ младости, са силомъ страстіј са злобомъ преваре. Я самъ Васъ ожалостила, увредила, преварила, утеху старости отела, найпріјатије надежде ваше разрушила, и сваку радость живота вашегъ огорчила, унишитила. Ово се не може съ ничимъ оправдати, ничимъ извинити. Но я страдамъ више нежели што познати могу.

Я Васъ молимъ само за онолико милости мила мати, колико никомъ на свету неодричете. Я самъ и одъ себе доволно злосрећна; немоите више съ презренѣмъ Вашимъ и Вашомъ клетвомъ уложавати. Вы видите, да самъ безъ помоћи и изложена целомъ свету на стидъ и поругу.

О мати! слатко име! да се погрешка моя са сузама оправти може, я бы была чиста као

сама невиност. Я неплачемъ зато што трпимъ. Сузе мое есу сузе срдачногъ и истиногъ покаяния. Богъ показује милосрђе онима кои се кају. Учините и вы тако любезна мати! и следујте примеру створитеља, кога је милост безгранична.

Но вы то неможете! Я самъ васъ више свакогъ помисла у вредила. Одбаците ме; предайте ме бедама и осуди мое савести. Я ћу трпити и себе уздисајма питати. Мати! Смиљуйте се на

вашу

У —
20 Марта 1860

несрећну кћерь
Н. Н.

Синъ моли отца за дозволѣнѣ, да школе оставити моје.

Високопочитаемый Г. отацъ!

Сва ћете ми блага овогъ света миљий родителю са тимъ дати, ако ми школе оставити дозволите. Слабогъ самъ појня, и једва што на паметь научити могу. Премда неусилимъ трудомъ и деломъ безъ оданућа настоимъ, недостатакъ природе поправити но бадава! беданъ я мучимъ се и безславању предворју Минерве свагда пребивамт. Мои ме са другови измејевају, на мене mrзе и презиру као будалу, и као једногъ, кој плаче што се родио на овай светъ; болъ дакле велимъ, кадъ немогу ковати, да се и немрчимъ, но съ дозволѣнѣмъ вашимъ, да идемъ на занатъ на макаръ и найгорји. За кое особито васъ молимъ милый Отацъ! примите ову понизну бедногъ сина свога просбу. Я ћу за такву отчин-

ску къ мени любавь павекъ благодарити, и
докле самъ годъ живъ звати се
мога милогъ родителя
покоранъ синъ
У —

Прощенія.

Прощенія су таква писмена сачинѣя, у
коима се владаоцу за какову милость или ма-
комъ надлежательству за званіе или за ма-
кове користи молимо. У прощенію треба да смо-
ясни и кратки; јръ се велика лица немогу ду-
го при јдномъ предмету задржавати.

Видъ унутрашины, овы сачинѣя следећиј
е: 1., У почетку положе се титула оногъ лица или
надлежательства, одъ кога што иштемо. За тимъ
2., предлогъ same просбе 3., узроци и докази
4., заключенѣ и подпись имени и 5., време и
место када и где пишемо, кога дође на леву
страну спрамъ подиса нашегъ имени.

б., Примери.

*Осиротевшиј майсторъ некиј моли обшину Н.
за препитатије свое и фамилије му.*

Пређе неколико месеци имао є подписаный
иесрећу спаси съ крова куће свое и десну
руку пребити. Невештина доктора, и лишенъ
при жалостномъ стану ињговомъ, сваке удоб-
ности, узрокъ су да є онъ сакать и за радъ
иесспособашъ постао. Жена ињгова поредъ пето-
ро женске и невоспитане деце ињгове, ије у-
стану и ињга трудомъ своимъ препитавала.
Найвећа оскудость и крайня беда окружава-
и ињга и фамилију му. Са сузама моли поди-
саный благ. обшину Н. да бы му као своме

саграђанину пристойно уживљије одредити
изволила. Ињово бедно убо жество, подає му
сладку надежду, да ће молба ињгова уважена
быти.

Н. Н.

*Ученикъ II. р. полуѓим. моли Саветъ Гимназије
Београдске за благодејије.*

Обстоятельство времена оставило є могъ
бедногъ родителя Н. Н. бив. члена суда Н.,
кои є у овоме званію 16. година отачество свое
безпорочно послужио безъ определѣња и служ-
бе. Тимъ узрокомъ мени є препречењи путъ
къ свакомъ напредку и научномъ изображеню;
и я се предадо потуџају одъ немила до недрага,
трудномъ службомъ текъ свакиданъ препи-
таниј набавляюћи, а бедный отацъ мой неимаю-
ћи, као што се изъ сведочанства Началичества
Н. види, никде ништа, милости и издржаню
поедини добродушни люди, да још кој данъ
чemerно поживи.

Лишеној свачије помоћи, съ тужнимъ узди-
саемъ при помислу на будућностъ свою, обра-
ћамъ се савету Гимназије Београдске найпокор-
није молећи, да бы ми као и осталимъ сре-
ће мое друговима, према жалостномъ стану
моме, и према моме трудолюбију у наукама,
благодејије одредити благоизволије, како бы баръ
найнужнија средства за школованје набављати
могао, а я ћу усугубивши труде мое, цело ста-
ранї на то обратити, да се тога дара достояње
покажемъ и миломъ отачеству моме у свое
време знатну користь принесемъ.

20 Сент. 1860

у Београду.

покоранъ

Н. Н.

Писарб Суда окр. Н. моли се за званів
Секретара при Суду Н.

Попечительству Правосудія.

Свакій съ некимъ правомъ, плодъ труда
свои жели, и безъ овогъ губи волю труди-
ти се. Прости землѣдацаъ зато се у жаркомъ
лету труди и землю обделава, да у есенъ плодъ
сабере; ученикъ у младимъ своимъ годинама
зато у науци прилежава, да прикупивши знанѣ
у старость лакше живити може. Юнакъ, войникъ,
сь голимъ у руци мачемъ лети на суретъ не-
пріятелю да себи славу прибави, и т. п. Свакій
се позива да克ле на неку користь свою, коя га
въ напредованію побуђава и бодри.

Подобно овоме и я позиваючи се на
мою способность и точность у извршивашо зва-
ничны дела, свршене у отачаству науке и про-
ведене у званію овомъ петогодишнѣ време без-
порочне службе, имамъ право желити, да труди
мои достойну награду приме, и зато понизно
Попечит. Прав. молимъ, да бы ме за Секрета-
ра при суду окр. Н. поставити изволело.

Приложена овде /. у изводу кондунглиста
и четири одъ суда добивене похвале подкреп-
люю наводе мое кои су пуноважнији основъ
за уваженѣ молбе.

Ревностъ и исправность у послу бы ће и
убудуће то, чиме се надамъ достояњъ показа-
ти се онога за што се молимъ.

Попечительства правосудія

20 Септ. 1860

понизанъ

У —

Н. Н.

Робільш моли Княжевића, па именданѣ овога,
да бы му родителя ослобођенѣ одъ свои затвора
издействовао.

Сіятелный Княжевићу

Дико родителя надеждо отачаства!

И я понизноподписанный иначе бедный и
чамећий у затвору страдалникъ саучастуючи у
радости, кою отачаство наше осећа славећи твой
сіятелный имен-данъ, узъ молитве саотачаствен-
ника сајжалавамъ и я мое къ Творцу света, све-
срдио просећи, да Ангель хранитель, кои є све-
тогъ Твогъ патрона за благо цркве христове
руководіо и заштићавао и Тебе на утеху Све-
тлы родителя, на благо отачаства, дику и по-
нось Србства руководи и храни, да се надеж-
де, кое у Тебе Светлый родители и Отачаство
полажу найлепшимъ увенчаю у спехомъ, и чрезъ
Тебе срећа предрагогъ ти отачаства унапреди
и увелича.

Узъ ова изъ дубине срца произтичућа чув-
ствования са страопочитанїмъ обраћамъ се о-
давде изъ затвора на Тебе младій и надежде
пуный Светлый Княжевићу препокорно Те молећи,
да уневиности Твоїй, нежный, Светлый
родителя Твои, благій погледъ на затворъ, у
кому се находимъ обратиши и милость ми из-
просиши. Буди ми Ты Ангель Хранитель, и не-
дай ми сјайній и радостный данъ Твой у овомъ
мрачномъ и тужномъ провести затвору, већъ
ме изведи Млого милостивый Княжевићу на све-
тлость, у којој да съ фамиліомъ и и невиномъ
децомъ мојомъ, чиј є плачъ за отцемъ срце

параюћь, славио име и имен-дана Твой до ве-
ка славимъ.

У пуной надежди очекуюћи избављић, за
срећаногъ ћу себе свакадъ сматрати да се мо-
гу назвати

Вашегъ Сиятельства

вераиъ поданикъ

у Н.

Н. Н.

Ваша Светлости

Премилостивый Господару,

Отче Отцаства!)*

Къ Теби многомоћни Владателю, чја су
дела у историји света златнимъ словима запи-
сата, къ Теби правдолюбивый Господару, чје
срце дише любавио спрамъ свои верни пода-
ника, къ теби великий и славни извоевателю
данашњи славе србске и къ Теби премилостивый
отче, чја су врата отворена великимъ и ма-
ломъ, богатомъ и сиромаху, чја рука брише
сузе страдалаца, дели милостију бедиима, оба-
сира благама и наградама врсне и заслужне,
обраћамо се да съ тужнимъ изражаемъ пред-
ставимо течай мале ствари једне, велика сле-
дства и љубизна и понизну молбу нашу.

Писаръ среза Н. окр. овогъ Н. Н. за време
деветогодишњије свое, само у званију овомъ, службе,
учинио је то једно преступцији, што је по онда
действовавши закону, неку жену забогъ из-
вестије крађе са по 10 прутова у два ма казнијо,
и забогъ тога ињоме комисији за наслѣђејићи пре-

*) Блаженопочив. Ка. Милошу писато прошеније. М. Р.

ступа чиновнички одређеной бывшой обтужењу,
осуђенъ је изванреднимъ судомъ зато, поредъ
плаћања казићной жени нахнаде у 10 талира
и поредъ лишења званја свогъ још и на дво-
годишњије заточење.

Премилостивий Господару! Када Свет-
лость Ваша у разсуђењу узме, да је овай рев-
ностный чиновникъ 14 пуни година отачество
своје безспорочно съ маломъ платомъ служећи,
целу свою отчевину потрошио тако, да му при-
садањије стано и положењу бедна нѣгова фа-
милија и иејка а невина деца одъ глади, ли-
шена старања родитељскогъ, подъ ведримъ
небомъ безъ крова и обиталишта скапавати
морају, онда ће Светлость Ваша правдолюби-
вый отче лако представити моћи, у каквомъ
се положењу ињовъ сажалћня достојанъ роди-
тељ сада, при помислу на будућностъ свое
деце наодити мора, необзирући се поредъ тога и
на то, што му је са пресудомъ овомъ и честь,
коју онъ више свега обожава, у грађанству за
свагда убијена!

У велику тугу и жалость за любезнимъ
другомъ нашимъ, прјатељимъ и врснимъ чинов-
никомъ овимъ погружени, а нарочито покре-
пнути пискомъ и яукомъ нѣгове ситне деце,
обраћамо се къ Теби многомоћнији Господару
као верни Твои поданици и синови једногласно
за превисоку милостъ молећи, да верномъ слуги
своме, о коме је овде речь изречену казић
опростити благоволите.

Съ поверијејмъ на правичность, коя пре-
столъ Ваше Светлости окружава и Ваше без-

гранично милосрдіе надамо се свакогъ тренутка
превисокой милости и пребивамо

Ваше Светлости

Нашегъ Премилостивогъ Господара и отца

— Юнія 1860

у Крущевцу.

верии поданици

и покории синови.

*Младић некиј моли се за учитељско званје
код Директора.*

Неимајоћи ни пратија ни благодетеля, кои
бы честь имао Вашегъ доверенія удостоенъ
быти, и кои бы ме кодъ Вашегъ благородія
препоручити могао, преинуђење самъ понизну
мою просбу самъ поднести.

Вы ћете ми ову смелость опростити ми-
лостивый Господине и дозволити, да Васъ най-
понизије замолимъ, да бы сте при постављању
учителя у Н. призренѣ на мене имати благо-
волели. Безъ повреде учитивости казати смењу,
да самъ свагда највећији трудъ полагао себе
за ту дужность способнимъ учинити. Я по-
знаемъ високїј учителя и наставника младежи
позивъ: я знамъ, да сва будућа срећа људиј
одъ начина зависи, како су имъ се млада срда
и чимъ напајати почела. Приложена овде све-
доочањства могу речи ове потврдити. Што се
напротивъ мога нравственога обхођења тиче,
оно после двогодишнѣгъ пребиванія, у томъ
истомъ месту — одкуда су сведочањства — су-
мњиво бити неможе. Я се на правичность bla-

тогъ срца Вашегъ осланиямъ и јесамъ съ дуж-
нимъ достојниству Вашемъ страопоштovan'емъ
Вашега благородія

У Н.

понизанъ слуга

Н. Н.

*Синъ једнога свештеника иште одѣ Епископа још
за живота отца свога, да наследникъ у парохији
овога буде.*

Ваше Преосвештенство,
Милостивый Господине!

Многоразни докази милости и благонакло-
ности, коима сте Ваше Преосвештенство до-
садъ и родителю моме и мени благодетельство-
вали, испуњавају ме смелошћу и поверенѣмъ
В. П. мою понизну просбу представити, одъ
које срећа живота мога, а спокойство и задо-
вольство отца мога у дубокoj старости и њего-
вой зависи.

Године седогъ родителя мога и съ њима
скопчана особита слабость сметају му дужност
ономъ ревношћу испуњавати, којомъ је одъ 30
година звању своме одговарао. Онъ се трудио
и мене за место ово способнимъ учинити.

Я сајдинјавамъ даље понизну молбу моју
са молбомъ родителя мога, да бы В. П. ми-
лостиво благоволели мене — за облакшанѣ ста-
рости и његове — и њму у помоћи дати и јошъ
за живота и његовогъ наследникомъ у парохији
наименовати.

Я ћу себе за пресрећиогъ сматрати, ако
у ономъ истомъ месту, где самъ рођенъ и вос-
питанъ и о благополучу браће мое трудити се
узмогу. Равна ће срећа бити очекиванѣ мое

дужостица и надлежнимъ делима са отменомъ точностю одговарати и милость учиниши ми, као наивеће живота муга благо сматрати.

Къ молби мојой прилажемъ я и сведочанства школска и съ дужнимъ страопоштованъмъ есамъ и т. д.

II. Благодарећа писма.

а. Правила.

Писма благодарећа непишемо никомъ, разве ако намъ є ко какову милость, любавь, доброту учтивость или услугу учинио. По величини и важности заслуге мора се и наша благодарность владати. Безсумиѣ онай већу благодарность одъ нась заслужує, кои намъ є више добра учинио. Велика є непристойность незаблагодарити у пристойно време. Што скорів быва, то и веће упечатљић чини, почемъ в срце наше юшь напунѣно прјятнимъ благоденїја чувствованыма. Ова писма могу быти врло опасна. Люди, кои су чрезвичайно чувствителни, овде лако изъ једне крайности у другу падаю. Умереность наблюдавати врло є тежко, но потребно. Ако є наша благодарность мания, не жели што се очекивало, то ће се чинити, као да бы услугу за неважну држали. Ово є увреда за благодетеля. Ако ли є већа, то ће нась за подлогъ ласкателя или будалу држати.

Езикъ овы писама мора быти праведанъ, искренъ. Езикъ срца и благодарны чувствования. Онай, кои наше писмо чита, ако иolle памети има, одма познати може, иде ли намъ благодарность изъ срца или само изъ уста. Но и у

овоме нису сви равни. Неки радо виде, да јй човекъ у зведзе кује. Тога ради дужни смо карактеръ и начинъ мисли нашегъ прјателя или благодетеля знати и по ньима се управљати.

Сачинїја ова морају быти проста. — Высока и украшена речма само тада быти могу, кадъ є учинио намъ доброчинство толико велико, да чувство благодарности силу уображеня наши узвишава и оживљава.

б. Примери.

Онаме, кои намъ є какво добро одъ особите важности учинио.

Высокопоштаемый Господине!

Я се бадава мислию утешавамъ, да ћу Вамъ за Ваша прјательства икада довольно заблагодарити моћи. Вы јй съ дана на данъ све више умложавате. Я речій немамъ за описати Вамъ радость мою, што самъ Вашимъ садействомъ званіе (Н. Н.) добіо, кое самъ одъ толикогъ времена у очаяњу очекивао. Ваше заступљић и помоћь я съ тимъ више уважавамъ, колико више знамъ, да Вы на то побудење другогъ имали чините, разве Ваше благородно и човеколюбиво срце, коимъ свакомъ безъ разлике услуге чинити старате се. Да ми дашась благодетельство Ваше нје случај откјо, я не бы знао, коме бы за то благодарити имао. Я самъ малењ и неважају, да бы Вамъ услуге мое предложити усудјо се: ништа мање, уверени будите, да ако у чему годъ благодарность срца могъ деломъ явити узмогу, нико радост-

ніе то учинити неће одъ мене, кои са одличнимъ поштованѣмъ есамъ

Вашегъ Господства

У Б.

поизанъ слуга

Ученикъ благодари учителю своеј по
свршетку школа и повратку кући.

Почитанія достойный Г. Учителю!

Я бы себе за пайиблагодаријегъ на свету
сматрао, кадъ бы єдну одъ постоећи должностї
неиспунио. Родитель є мени животъ дао; одъ
Васъ самъ се научио животъ разумио, изобра-
женогъ човека достойно проводити. Друго є
веће одъ првога. Вы сте умъ мой съ краснимъ
наукама обогатили, а срце мое съ мудримъ
начелима облагообразили. Савети су Ваши у
унутрашњоштъ срца могъ проникнули, а казни
су Ваше биле следства любави. Ах! я немогу
прежалити, што самъ тако кратко време кодъ
Васъ био. Я Вамъ благодаримъ съ тојлимъ
срцемъ за сва та доброчинства и уверавамъ
Васъ, да неће ни єданъ данъ до конца живота
могъ протећи, у коме се не бы за благостањ
Ваше Творцу неба молю се, називаюћи се
свагда съ истинимъ страопоштовањемъ

Вашимъ

Почитанія достойный Г. Учителю

У Н.

покорнимъ ученикомъ

Ученикъ благодетелој своеј, кој му у наукама
помаже.

Высокопочитаемый Господине!

Благонаклоный Добродетелю!

Я признаемъ, да самъ Вамъ найвећу bla-
годарность за благость срца вашегъ, којомъ
ме у наукама помажете, дужанъ; но я чув-
ствуемъ да такову изразити немогу. Чувство-
ванъ мое веће є нежели што бы речиј за из-
казати га наћи могао. Примите dakле Высоко-
почитаемый Благодею! оно, што самъ у стану
дати. Примите предъ целимъ светомъ призна-
ње мое, да бы безъ помоћи ваше склоност
мою къ наукама закопати морао, и да сте вы
онай, коме самъ срећомъ будућегъ живота могъ
задуженъ. Уверени будите, да ћу и при свако-
му делу моме Васъ благодетеля могъ предъ
очима имати, и свагда у срцу то носити, да по-
чевши штогодъ правичности и чести противно,
васъ вређамъ. Съ неопределјнимъ высокопо-
читанѣмъ, имамъ честь быти

Вашъ обvezателный
у Ш.

Некомъ высокомъ лицу, кое насъ въ свогъ
повереня опетъ улостојло.

Ваше Превосходительство.

Най милостивый Господине!

За учинићи ми одъ стране Вашегъ Пре-
восходительства налогъ и за особито поверенѣ,
коимъ сте ме средствомъ милостивогъ писма

Вашегъ обиадеждили, я вамъ тоцло са найчувствителіимъ срцемъ благодаримъ. Срце мое опеть на свою меру долази, видећи себе кодъ тако великогъ мужа оправданимъ. Я драговљно праштамъ непрјателю моме, кои ме је озлобио и неизказано кодъ Васъ оцирио! Я не могу знати ону жалость описати, коју самъ чувствовао, што је заједно ока магновенѣ срце ваше одъ мене тако одвратити могао, кое је мени неоценимо и свагда благонаклоно било. И садъ у овомъ срећномъ примирења часу, дивимъ се вештини, којомъ је онъ стварь до тогъ степена, довести могао. Но я већ у близи неживимъ; я самъ о вашој благонаклоности уверенъ. Шта бы дакле усрдије желети могао, осимъ да Ваше Превосходитељство и ономе опростиши изволи, кои ме је оклеветао, и коме самъ већ одъ свега срца опростио. О да бы Богъ дао, да и онъ гордость, заиста и злобу оставивши, поштенъ човекъ постане и спокойство несрећнай савсете својој поврати: онъ бы тиме тако срећанъ постао, као што је садъ

Вашегъ Превосходитељства
понизанъ слуга

У Шабцу

Н. И.

*Благодетело, који благодарност одъ насъ
нетражи.*

Свойствено је свима великимъ душама, да оне пайкраснијимъ делима своима никакве цене не дају. Дозволите вы мени, ништа малиј добродетелю! исповедити Вамъ, да я неусипише труде ваше о моме благоподјечио за пай-

веће доброчинство примамъ, и за пайблагородије дело одъ свју, за коя самъ до данасъ чути могао признамъ. То је признанъ и целогъ дома и целогъ сродства мога, кое је срећнимъ стајфмъ своимъ Вама задужено. Къ спокойству срца могъ необходимо је нуждио чувствовања моја изјавити. Но почемъ сте ми границу положили, доброту Вашу никда неспоменути: то васть само уверити смемъ да самъ одъ свега срца

Вашъ
У М. —
найблагодарниј

*Новојенкнији благодари воспитателю супруге
своје, за изворајенѣ ове.*

Я самъ заиста и задоволяње и срећанъ са изборомъ супруге мое Н. Она је узоръ честности достойне фамилије ваше. Она посвединно нове доказе изредногъ разума и благогъ срца свогъ подноси. Изъ искрене любави къ мени, она је участница дела моји, и воли се мојој усвакомъ смотреню покорава. За удовольство мое толико старајући се, колико и за спокойство духа могъ, тражи она способъ и начине обое сачувати и уложити. Шта одъ сада следовати може, осимъ непромено уложењи сагласности међу нама, кое је првый основъ сваке среће брачне? Но ће се могло ни падати другомъ чему, одъ онакове девојке, која је подъ надзоромъ вашимъ воспитана и изъ Ваши руку образованость примила. Мы Вамъ обое за неизказану благость Вашу благодаримо; а я пребвамъ и т. д.

ДРУГУ И ПРИТЕЛЮ У НУЖДИ.

Драгоценный друге!
друже и приятелю у нужди!

Кадъ бы ты могао представити чиста благодарне душе моя чувствования за свойско ста-ранѣ, коимъ ми у крайній нужди и очаяю моме на помоћь иташь, нико срећни од ме-не быти небы могао. Я ти благодаримъ, я те преузносимъ, и юшь утолико само себе за срећногъ сматрамъ, што имамъ друга на ово-ме свету. Друга, каквимъ се врло малый брой людіј пофалити може. Я већь незавидимъ дру-гима за срећна ньнова обстоятельства. Може быти да јимъ є ова срећа миши, може быти да се они лишаваю таквогъ пріятеля у нужди. Я самъ у неспокойству мислећи, да ты сада оскудностъ тришишь за то, што си мени у по-моћь притекао. Ако є воля и намера твоя мене сасвимъ срећнимъ учинити, то ме што скоріј увери да є ова моя сумња безъ основа. Я бы у противномъ случаю волео съ лютомъ судбомъ и гвозденомъ нуждомъ борити се, не-голи узрокъ и найманѣгъ твогъ незадовольства быти. Самъ Свемогућій Творацъ иска твою верность и твою безграничну къ мени любавь награди. Я никада престати немогу тебе любити и почитовати као

твой

теби верно преданый
Н. Н.

У. Н.

III. Извиняваюћа и оправдаваюћа писма.
а., Правила.

Писма су ова такова у коима ѿ себе за учинѣну погрешку или за неучинѣну волю дру-гога извинява. У овимъ писмама треба 1., при-знати целу или неку часть оне ствари, сбогъ кое є другій съ нами незадоволянѣ — (ако смо заиста криви), или узроке явити зашто же-љи и његовой одговорити неможемо. 2., Изяви-ти колико намъ є жао, што смо негодованѣ и његово на себе навукли, прилику и узрокъ одкрити, како смо у погрешку преко наше во-љѣ пали. 3., Навести узроке, кои погрешку на-шу колико толико умалити могу. Кодъ неки су лица и мала извинѣња довольна. Нека на-противъ не гледе ни на наивећа. У овоме слу-чаю, 4., Ако немашь право извинїнѣ не при-бегавай къ измишљеню и 5., признати погреш-ку, пайкраћій є путъ за помиренї, у комъ случаю и торжествено се обећати треба, да ћешь се у будуће свега опогъ клонити, што би му негодованѣ произвести, и све оно чи-нити чимс бы се и његова благонаклоность при-добити могла.

Оправдаваюћа писма употреблю се при одклонѣниу погрешке коя намъ се невино при-писує. Овде морамо 1., у почетку навести погрешку или порокъ, кои намъ се приписує и наше удивљенї како смо могли у таково по-дозренї доћи. Затимъ 2., доказати невиность нашу свима обстоятельствима, коя су се при-ствари дододила, 3., умолити оногъ, коме пи-шемо, да онъ по увереню наше невиности, ви-ше недае места подозрепу. Затимъ 4., обећа-

ти се да ћемо се у будуће свега клонити, што бы поводъ къ неоснованомъ подозрению дати могло, и на последку 5., слогъ ови писама мора особито умеренъ и смиренъ быти, јеръ онай кои себе за увређена сматра, лако се јошь више увређенъ наћи може.

б. Примери.

Учителъ основне школе И. извинjava се кодъ управителя просвете.

Высокопочитаемый Господине!

Свакій човекъ има свое непріятелѣ. Што е онъ у већемъ благополучју; што се опъ више разумомъ и честношћу одликує, то и брой ныювъ већій быва. Я се према томе ни найманѣ чудити немогу, што и я потайны непріятеля и завистника имамъ, који знаюји, у каковомъ уважењу кодъ найвише власти стоимъ, даноноћно труде се, мене кодъ ићу у подозрење довести. Заиста я бы онда имао узрокъ неспокојињь быти и казнитељни следства бояти се, коя одтуда произишаћи могу, кадъ ми неби правичность срца вашегъ позната была, коя вамъ недопушта неуместнимъ обвинењима преће строгогъ испыта веровати. Мени је врло жао, што правичностју и добримъ поступцима своимъ озлобитељъ свое победити немогу: но я се тешимъ тиме, што ми савестъ моя сведочи, да самъ невинъ у ствари, за коју самъ обвинењи, и за то ћу съ точнимъ дужности свое испунијаваћи, найпосле безчестна уста затворити, а честнимъ увекъ почитанѣ сачувати. Изволите найманѣ о пытању

учинити, пакъ ћете моју невиность видети и уверити се, да я поредъ найточнијегъ извршавање свое дужности, съ особитимъ поштовањемъ єсамъ

вашегъ господства
20. Окт. 1860. покоранъ слуга.
У Н.

Свештенникъ правда се кодъ епископа, за нека противъ себе учиниша доношена, коя га знатно окривљую.

Премилостивый Господине!

Я вамъ немогу довольно благодарность серца могъ одкрыти зато, што сте ми неправедна обвинења противъ мене донешена, милостиво саобщити и мене отачески саветовати благоизволили. Она су таква, да свакій правдолюбацъ негодованѣ ваше за праведно сматрати мора. Но допустите ми премилостивый Господине! ту слободу, найпокрије уверити васъ да су оба доношена безосновна.

Што се прве тужбе тиче, да я порочный и непоштеный животъ проводимъ: то самъ признати дужанъ, да свой животъ сходно высокомъ свештеничкомъ позиву и определѣњу прятило проводити старамъ се, јеръ я то за найкраснију дужность живота могъ почитујемъ. Я самъ зато врло радо међу людма, где чиста и искрена садружства съ благодарнимъ срцемъ уживамъ. Но я тога ради достојанство мое као и животъ чувамъ. Лицемерно притворство не моја стварь, инији я умемъ са споляшињомъ смирености одећомъ лажно покривати се. Што я уобишенъ кадшто разговоръ

пристанемъ и при веселомъ дружству стро-
гогъ судю непредставляемъ, то мислиъ, немо-
же ми се у погрешику приписать. Община ме
моя какъ свогъ првогъ пріятеля и наставника
люби, а и я самъ участникъ свю увеселїя
провереногъ ми стада. Я се радуемъ съ радо-
стнima и ободравамъ ій свемилостивогъ Твор-
ца хвалити, кои памъ све за удовольство жи-
вота потребно, изобилио дає. Но я самъ и жа-
лостанъ са жалостнima и уливамъ іймъ у ср-
ца савете и утеху. Кадъ не бы на собствену
похвалу мрзю, я бы више примера навести
могао, колико самъ несрећни одъ пропасти из-
бавио; колико самъ суза очаяния у сузе радо-
сти преобретио. Но нека дела моя и любавь
общества къ мени, за мене говоре. Ако из-
воли Ваше Преосвещенство найманѣгъ Хри-
стіанина измећу стада могъ запитати: то самъ
тврдо уверенъ, да ћу одъ неправедногъ овогъ
дonoшeниa ослобођенъ быти, а Вы ће те се у-
верити, да є зависть духъ и руку непріятеля
мои руководила. Савесть є моя слободна и све-
дочи ми, да гонѣнѣ ово заслужio писамъ. Я
веруюмъ у Бога, да ће зла, завидника мои
намера узалудна быти. Ова мисао у мени спо-
койство духа одржава. Я се обећавамъ и об-
везуемъ се, ништа манѣ, свю се оны прилика
клонити, одкуда бы злобици поводъ узети мо-
гли, противъ мене действовати, и есамъ съ
найдубљимъ высокопочитанѣмъ

Вашъ

Премилостивый Господине
У Н. поизанъ слуга

*Силовацъ извинява се кодъ стрица и тутора
свога за неке несмислености.*

Почитанія достойный Г. Стриче!

Вы сте мени толике къ благополучию мо-
ме клонеће се савете, и съ толикомъ любавио
давали, да самъ вамъ найвећу и найтоплію
благодарность oddati дужанъ. Я бы нечувстви-
теланъ и ваше благонаклоности недостоянъ бы-
ти морао, кадъ бы мудре опомене и савети
вashi безъ уплива на срце мое остали. Наме-
ра моя ије, нити быти може, досаданѣмъ мо-
ме обхођеню невиность преписивати. Я при-
знаемъ чистосердечно, да є лакомисленость са-
миомъ обвладала была и да самъ выше одъ
потребе потрошio. Користолюбиви пріяте-
льи и недостатакъ здравогъ разсуђења кодъ
мене, узрокъ су томе были. Ако каянѣ мое
каковогъ оправданя кодъ васъ наћи може, то
изволите торжествено одъ мене уверенѣ при-
ими, да са жалоћу и видимъ и чувствуемъ,
како самъ несмислено поступао. Све друго
што є противъ мене донешено, неистинито є,
и я самъ свагда готовъ све лично опровергни.
Надамъ се да лажномъ дonoшeниu веровати и
мене осудити нећете. Ѓдина молба моя сада є
та, да бы ту милость имали, сва убитачна до-
ношeниa явити ми, како бы себе оправдати а
клеветнике свое осрамотити могао. Я се пре-
поручуемъ у вашу далю любавь и покрови-
тельство и есамъ съ одличномъ оданоћу

Вашъ

признателанъ
Силовацъ

Извинѣнѣ вређајућегъ писма, кое је неко пре тога другу своме послао.

Искреній пріятелю!

Съ тежкимъ срцемъ узимамъ перо у руку, и съ нестрпљеніемъ очекуемъ, да ли ћете ми, пређе послатимъ вамъ писмомъ нанету увреду оправити. Сама помисао, да самъ сбогъ нѣга свезу пріятельства нашегъ на свагда прекинуо, несносна ми је. О кадъ бы васъ деломъ уверити могао, колико се кањемъ, и какво чашь онай проклинѣмъ, у коме самъ перо у руку узео писмо оно писати. Я се стидимъ што самъ у такву немилост дошао био и ваше благе намере тако съ неблагодарношћу наградити усудio се. Вы сте већъ безъ сумња писмо мое читали. Иляду самъ пута пожелео, да писмена' у путу са свимъ нестане. Я васъ молимъ за милостивый опроштай и очекуюћи одъ васъ одговоръ есамъ съ пайсавршенимъ почитанїемъ.

Вашъ жалостањ пріятель
У Неготину. Н. Н.

Некиј, кои је једнако име имао, извинjava се код именјака свога, што је на овога адресирано писмо отворio.

Почитаемый Господине!

Я самъ вамъ сгрешio и итимъ што скорије за опроштай молити. Донето ми съ поште приложено овде је писмо, кое самъ видећи, да је мое име и презиме надписано, одма и отворio. Изъ подписа пакъ мени непознатогъ изъ првы врстї познао самъ погрешку и видio.

да је оно на Васъ управљено. То је узрокъ што вы писмо отворено у руке добијате. Я самъ могао нека мала художества употребити, писмо запечатити и одъ Васъ стварь утаити. Но я нисамъ хтео къ превари прибеги и волео самъ каквоћу дела право открыти, него ли кодъ Васъ у найманъ подозренъ доћи. Я васъ уверавамъ найискренje, да садржай читao нисамъ и да Вы зато у спокойству остати можете. Изволте Господине у настојећемъ случају оно мени учинити, што бы я у равномъ вами учинio, т. ј. мени погрешку оправити. Я и мамъ честь быти

Вашъ
искреній почитатель
У Б.
Н. Н.

IV. Извештавајућа писма.

а., ПРАВИЛА.

Овако се називлю она писма, која се пишу, кадъ другога окаквомъ случају извештавамо, кои или је за насъ или нѣга или другогъ когъ одъ важности. Овде се само такви случаји и узроци разумевају, кои су веће пажње достойни.

Предмети, о коима другога извештавамо, могу жалостили или неповольни, или весели и повольни быти. У прве спадају: болест, несрећа, смртъ. У друге сви, кои имају радостно чувствованје причинјавају као и. пр. женидба, крштенје, рођенје, производство у чинъ и достојанство и т. д.

Слогъ мора ствари сходанъ быти. Ако предметъ украсъ слога дозволява као што је

при случајма радостнимъ, то је слободно ве-
селимъ писати штиломъ. Суштина ствари мо-
ра разумителна, ясна, сајозна и тако предло-
жена быти, да одма у очи пасти може. Све
остало што къ предмету непринадлежи, мора
се или кратко казати или сасвимъ изостави-
ти. Писацъ мора себе на место читаоца по-
ставити: јеръ често за оногъ мала стварь, може
за овогъ одъ врло велике важности быти.

Ако високимъ лицама пишемо, само опо-
јавити морамо, што је за нын одъ важности а
ништа више. Кодъ прјателя може се и више
што додати. Ако јошъ напредъ знамо, да ће
писмо наше кодъ читаоца прекомерну радость
или жалост проузроковати, то га разумно и
издалека на то приправити имамо: јеръ се че-
сто догађа да чрезвичайна чувствования людма
смртъ допесе. У таквимъ приликама најболѣ
е стварь другоме комъ прјателю саобщити,
кој ће је мало помало надлежномъ лицу од-
крити.

Одговори на ова писма или су честитана
(при радости) или сажалѣњи и утехе (при же-
лостнимъ случајма): одъ каковы се писама у
овој книжи особити разделци наоде.

б., ПРИМЕРИ.

Другъ друга о жениху извещава.

Радуй се са мномъ заедно драгай друже!
Скоро ће испунића быти моя найвећа жеља.
Милева је моя, и после неколико дана самномъ
до гроба сајужена. Што самъ съ више препре-
ка и труда борити се морао, то се сада за-
срећногъ сматрамъ при победи свју тиј окон-

ностіј. Кome бы преће могао радость срца мо-
га одкрити, него ли теби, кои си среће мое
найвернїј свагда участникъ быо? О како бы се
я радовао кадъ бы ти послови допустили, лич-
нимъ сведокомъ благополучја мога быти! Ты
знашъ любезный брате! да је радость срцу на-
шемъ тако тешка као и жалостъ, ако је пре-
комерна; и ако мы излишность чувствования
наши у нежна друга каквогъ недра изучити
неможемо. Ова је срећа за мене нова, и одъ
всѣхъ важности, него ли да бы је я безъ саоб-
штена съ тобомъ поднети могао. Незакасни
любезный мой! съ испунићићемъ жеље мое и у-
веренъ буди, да ће лично твоје пресуство сре-
ћи мојој јошъ много већу цену дати. Моя
Милева препоручује се теби и радује се, да ће
се познанства твога скоро удостоити. Мое су
мисли у великомъ непоредку. Я ти само јошъ
то казати имамъ, да самъ съ неизменимъ по-
читанјемъ

У М. —

твой

найискреній
другъ
Н. Н.

*Синъ о смрти родитеља свога, извещава ста-
рога ибговога прјателя, и моли овога за даљ
прјательство.*

Почитаемый Господине!

Тесна свеза дружства, коя је међу Вами
и родитељемъ моимъ была и многоразни до-
кази благородногъ Вашегъ срца къ њему у
дужность ми постављаю, известити Васъ о же-
лости, у коју смо я и сродници мои, смрћу

любезногъ родителя мoga низврнути. Жалостный овой случай мogaо се предвидити; еръ слабость, старость, млого-различне бриге жи-
вота и дуга болесть, крепость су и сile нѣго-
ве сасвимъ већь изнурила была. Мы смо сви
у найвећој жалости. Шта могу утхе ладиогъ
разума противъ живы чувотворания, коя су съ на-
ма обвладала при смрти доброгъ отца и благоде-
теля? Онъ є благодејијама и нежностю ота-
ческомъ насъ усхићавао, и тиме срца наша
къ себи виште, неголи што въ свезомъ природе
было, присвојо. Вы сте пріятель нѣговъ бы-
ли. Вама є красно срце нѣгово и нѣгова до-
бродетель позната. Вы ћете дакле нашу пра-
ведну жалостъ съ нама поделити. Последња є
молба умирућегъ родителя могъ была, да бы
сте Вы оно пріятельство, коимъ се онъ уве-
селявао и на насъ распострли. Я саединя-
вамъ молбу мою съ нѣговомъ да бы изволели
допустити, да у вами другогъ родителя почи-
товати и саветима и утехама Вашимъ у сва-
ко време надати се можемо. Мы се сви Вашој
благонааклоности найшокорнје препоручује-
мо; а я имамъ честъ са сыновнимъ повере-
њемъ и съ дужнимъ високопочитанјемъ на-
звати се

— Марта
У К.

Вашимъ
понизнымъ слугомъ

Пріятель явља пріятело своме, да є онъ у
отаchestvu већъ службу добio.

Любезныј дружe!

Желя є моя испунѣна. Я самъ доста че-
као, но добро дочекао, еръ самъ званіе Н. до-
біо. Преда-мномъ златна времена стое, у коимъ
све оне пріятне санове среће и унутраш-
нѣгъ задовольства, кое самъ съ тобомъ уо-
бражавао, у действо преобрратити могу. Ра-
дость є моя већа, него што бы ти є изказати
могао. Она є тимъ већа, што самъ определѣ-
нѣ у своме окружю добіо, гди ћу толико до-
бра учинити, колико ми све сile мое дозво-
лявале буду. Мени є ово место и збогъ мате-
ре мое мило. — Я самъ близо нѣ, могу є къ
себи узети, могу подпора старости нѣне быти
и остатакъ нѣни дана толико пріятніимъ учи-
нити, колико є пролеће и лето живота нѣ-
ногъ пунје брига было. Окружъ се састои изъ
честны людји, кои ме сви уобщте милую и
поштују. Колико самъ приликомъ овомъ прави-
тельствомъ усерђенъ, толико ћу се већма тру-
дити, да у мени осети верногъ и полезногъ
слугу. Я самъ срећанъ и положаемъ овимъ
неописано задоволяњъ, и Ты ако јошъ любавъ
и благонааклоность твою къ мени чувашъ: то
ће найсрећнији човекъ на свету быти

Твой
— Мая
У Б. —
одъ детинства
найискренїй другъ

Пріятелю!

Занста начинъ живота, кой я у полю про-
водимъ, млого є пріятніи него у вароши. Я

се бавимъ у полю гдји све забавне домове, све
баште сматрамъ за свое собствене, очима мо-
имъ посвѣћена представљања. Ујутру рано спу-
стимъ се на меку травицу, или се склонимъ у
ладъ какве букве, и наслађавамъ се одъ летећегъ
шева хора, умилнимъ онимъ певачемъ, кадъ
у чистый воздухъ себе узвищаваюћи ютреню
хвалу створителю своме отдају. Затимъ про-
ђаваюћи се тио, невино се увеселявамъ гледа-
юћи свуда око себе предмете, кои ме окру-
жавају, кои чувства моя свакомъ пріјатиошћу
испуњавају. Опоенъ овако чистомъ веселошћу
враћамъ се у домъ, подобно пчели коя са-
бравши медну росу, тражи кошницу; и овде
спокойно одпочивамъ, кое бы ты у многолюд-
нога вароши бадава тражио. У кратко: я овде
у полю, на којугодъ страну око бацимъ, све
ми је пріјатно. Престани већ одсада зарму
варошку пред-а-миномъ већма фалити, него прі-
јатну польску ову тишину. Бадава ћешъ заин-
ста то чинити, јер ја то и нећешъ никда прево-
лети твогъ искреногъ и у зелена поля

залиубљеногъ пріјателя

Другъ Другу.

Любезнији другје, искреній пріјатељу
и сладкији брате мой!

Прође време, протекоше дани, и изтеко-
ше сладки они часови, у кои ма самъ я съ
тобомъ любавь братску, любавь простосрдач-
ну и пелицемерну уживао! — Садъ удалјињъ
на 30 саати одъ тебе, единимъ само ласкаю-
ћимъ ума могъ на тебе и на све оне пред-

мете, кои су ме съ тобомъ окружавали, уо-
браженъмъ тешимъ се! Любезнији мой! горда
зданія и многолепие овде, где живимъ, куће
и сви драгоцені предмети, кое посвѣдневно
гледамъ; незначе ништа за мене, нечине никак-
во у срцу момъ побуђенъ. Ты си, и твой
малый домъ, найпріятній предметъ мой на све-
ту, предметъ, око кога се све мисли мое баве, и
на коме духъ мой силомъ уображенія често
пребива.

Брате сладкій! ты можешъ себи предста-
вити, да самъ крозъ толике године мое, кое
самъ у светомъ Минерве храму съ тобомъ
провео, имао прилику съ многима се младићи-
ма упознати, одъ кои, съ коима самъ хар-
монирати могао, у найтешнији сајзъ любве
ступао самъ, такве искрено любio и одъ ныи
любљенъ быо; но душа је моя одкако самъ се
съ тобомъ упознао, нешто особито за себе у-
теби једномъ пріјатно нашла.

Теби ће се чинити може быти, да овде
чувствомъ само некимъ скоро изчезаваюћимъ
сада опоенъ просторъ и границу истине пре-
лазимъ и тебе више, него што треба узносимъ;
али веруй ты мени, веруй искреноме срцу
момъ и моимъ при чистомъ разуму речма, да
чистосрдачно оно исповедамъ, што ми на ср-
цу лежи, а перо ово, коимъ пишемъ, као да
бы у срце мое а не у мастило умакао. Сузу
бы те ова, у којој око пливати починъ, о то-
ме пайболъ уверити могла, колико самъ ти
искренъ и колико те любимъ. Несумњамъ, да
ти нису казивали, како самъ те при поласку
момъ изненада догодившемъ се 4—5 пути тра-
жио, и найпосле лишен среће теби, мени най-

любезніемъ пріятелю и брату последнѣ за годину дана „св Богомъ остати“ рећи отишао. Ахъ! велимъ за годину, но ко одъ смертны зна, гдје є коме судба границу живота на овоме свету поставила? кое тай, кога є око подъ ону звесу загледало, гдје є природа скакомъ судбу прстомъ написала? Нико. Мы знамо врата на коя смо у светъ овай ступили, знамо време кадъ, и броимо оданде године наше, познаемо и место и саму ону точку, одъ кое нашъ животъ почетакъ свой узима; знамо шта смо претрпили, какво ли смо задовольство гдји уживали: напротивъ точку ону на земљи, гдји ће намъ се последњий онай пламичакъ живота утасити? кадъ? гдји? и како? незнамо! овде є граница уму нашемъ положена, коју прећи неможемо. Любезный мой! Двое є, што пріятельска срца любавю везана, кадъ се растанемо, мучи и тиши, прво: што неуживамо за неко време у присуству братску любавь, а друго што нисмо известни о нашемъ животу. Друго є веће одъ првога! — Стани сузо; ако є срце мое, чувствомъ раслабљено и клонуло, разумъ на крилима, виспрене просеца облаке, и гласъ съ высине чує, да ње могуће, да мы сртни на овой земљи, за овай само скоро изчезаваюћи животъ нашъ оваковимъ разумомъ одарени будемо. На шта намъ чувство морално, на шта желя къ добродетели, на шта ли жећь за истиномъ, коју овде постићи неможемо? Но има другїй животъ, тайна є Божја велика о нама; мы овде умиремо, да се на другоме свету родимо; овде конацъ временомъ животу почетакъ вечномъ: овде тело наше у земљи труне, изъ кога є ду-

ша наша као голубица излетела, а тамо намъ се болѣ дарує, и способије за высоке ове даре, кое у нама видимо. Сунце зато на западу изчезне и умре да намъ се сутра светлје на истоку појви и роди. Зрно пштенично за то у земљи иструне, да намъ плодъ стогуби принесе.

У осталомъ здравствуй и живи у доброй о вечној животу надежди, и о мени, да ћемо се опетъ видети. Гора се не ће съ горомъ састати, а човекъ съ човекомъ може.

Твой

— Окторба 1859. найискреній другъ
У Б. и пріятель

*Еданз трговачкій калфа извештава родитељев
свој о женидби са ћерјо господара свога.*

Мили Родитељи!

Выше пута самъ Вамъ писао, да Высокопочит. Господару моме, за добра, коя ми у кући својој чини, довольно благодарити немогу. Онъ є заиста отаческу любавь мени показао, и я бы желео, да име ово до конца живота мога остане. Онъ има јединицу ћеръ, младу добродетельну, но притомъ дражестну (reizend) девойку, коя сва савршенства пола свогъ и невино срце има и коју я найсрдачніје любимъ и почитуемъ. Она є довольно знаке поштовања пррама мени показала. Я самъ одъ родитеља иђио руку а одъ иђи срце иђио већ добио. Къ довршеној в среће мое јошъ дозволенъ родитеља мои потребно. За ово я синовномъ покорношћу молимъ, и надамъ се,

да ће будућа супруга моя ваше благоволјић у првомъ ока магновеню задобити. Станѣ вамъ є Господара мoga познато, Онъ и кћи нѣгова препоручує вамъ се найлюбезніје, а я остајемъ са синовнимъ поштованјемъ

Вашъ

— Новембра
У Л —

Иованъ.

V. Пытаяћа писма.

а, Правила.

По самомъ имену овы писама види се какавъ јимъ є садржай. Ова писма могу толико различна быти, да јй сва изброяти и свакоме примеръ дати, ни помислити нїе могуће. Пытаяћа писма изискую одговоръ; за то високимъ и непознатимъ лицама съ оваковимъ писмама досађивати нетреба. Они само међу познатима употребљена быти могу. При писању овы писама треба учитивъ, простъ и молбениј слогъ употребити: зашто нико намъ нїе дужанъ на питанја наша одговарати, ако онъ самъ или обште благо никакве ползе одтудъ нема.

б., Примери.

Еланъ господинъ моли другога за известіје о једномъ младићу.

Благороднији Господине!

Кадъ се я, кој и nemamъ среће вами познатъ быти, одважујемъ писати Вамъ и за милостиво известіје покорно молити; я ничимъ

извинити се .незнамъ осимъ вашимъ човекољубљемъ и мојомъ добромъ намеромъ. Преће неколико дана дошао је некиј Господинъ Н. къ мени и молио ме, да би му какво добро место издействовао где бы учитель быти могао. Онъ се позива на Ваше Благородије и каже, да је три године воспитатель деце ваше био. Я самъ се врло мало съ њимъ разговарао, но у првомъ разговору одма приметио, да знанија довольно има. То и прјатио његово обхођење узбудили су ме све силе моје за срећу његову употребити. У Н. има једно учитељско место празно. Я се надамъ средствомъ прјатеља моји учинити, да се онъ тамо постави. Вами је врло добро познато, да се кодъ учитеља не само на способност његову, него и на моралниј карактеръ гледа. Я бы дакле безсавестно учинио кадъ бы таквогъ човека препоручио, кога ни брце, ни парави мени добро познате нису. Зато васъ молимъ, да бы ме о његовомъ обхођењу известити изволели. Ваша о њему добра или рђава речь определи ће срећу његову, а я ћу у свакомъ случају Вама зато особито обвезашъ быти, као што и садъ съ найвећимъ високоочитанјемъ есамъ

Вашъ

И. Т. Д.

Прјатељу коме давно писали писмо.

Драгиј Дружъ!

Можешъ ли познати старый друже! да је ово рукомъ искренога друга написано?

Колико има времена, како ми једанъ другоме писали нисмо? Изъ промене пребиваня и твогъ и могъ произтекло въ тако дуго Ћутанѣ. Я ни самъ до данасъ при свеколикомъ моме труду сазнати могао, еси ли у животу, и у коме се месту наодишъ. Међутимъ уверавамъ те да самъ врло често о теби мислио, особито кадъ самъ у оне пределе долазio, у коима смо найпрѣятнію часть живота провели.

Я узимамъ дакле съ найвећимъ задовољствомъ у овой прилици перо, да бы се одъ тебе самогъ известio; ћръ се кодъ настъ овде чуе, да си се у Н. уdomio. Ах! молимъ те, яви ми како тамо живишъ? Имаши ли и тамо пристеля, кои бы те баръ съ једномъ части любави и искрености мое любили, и кое бы ты свога обхођења и поштования уздостојо? Желиши ли опетъ у ове стране? Одговри ми на ова пытанja и яви ми све штогодъ знашъ, да ће мени и твоимъ осталимъ любезнимъ повольно быти. Я ћу одъ тебе посвединио уверенъ мome подобно чекати; ћръ я съ истиномъ и неизменномъ братскомъ любави есамъ

Твой
найискрениј другъ

VI. Любавна писма.

Правила овимъ писмама дати немогуће є. Любав є сама по себи красноречива и гдје срце говори, художество бегати мора. Но пи-

шта манѣ сачинићи є овы писама и найтеже, и сами найученij люди нису устану были у тайну любави и нежности до основа пронићи.

ПРИМЕРИ.

Поштованя достойна Господична!

Виша иека сила у свакој мисли мојој привлачи ме къ вама. И у усхићеню торжествене молитве видимъ я небесный образъ Вашъ предъ престоломъ свемогућства. Куда годъ духомъ пренемъ, свуда Васъ, свуда нежну Драгињу видимъ. Сајдинићи съ вама, сајдинићи на вечна времена, мисао є, коју я мислити морамъ и осимъ кое я за садъ другу мислити не могу.

О Драгиња! любезна Драгиња! коју я осимъ свега на свету любимъ. О кадъ бы духъ благости у овомъ часу съ Вами обвладао, у коме се срећа целогъ живота мoga определява! Примите ову руку, коя вамъ је пружена, къ вечној сајозу. У њој є и срце мое. Вы ћутите? — Вы сте противни? — Да ли є могуће? — Я ћу до здана къ Вама доћи и за любезну кћер ћеј родителј молити. Какова ће быти радость моя, када отацъ мени одговори: будите срећни; када мати ваша руку вашу у моју положи и после благослова рекне, да ћу я съ вами благополучанъ быти; да сте вы добра и невиниа. О кадъ бы то скоро чути могао Вашъ

вечни почитатель

Господине!

Вы сте желю срца мoga предупредили. Описъ вашегъ карактера, о коме су ми знатна лица много говорила, био је съ толикомъ чести сајоженъ, да самъ я и пређе одкрића любави Ваше васъ већъ страстно високоощтovati почела. Истина, я не бы морала толико чистосрдачна быти и Вама ово одма одкрити, но я самъ уверена, да онаквомъ мужу говоримъ, који прости девойке одкривеностъ почитује, колико на ићиу притворностъ и лицемерје мрзи. А зашто ми не бы слободно было чувства срца мoga искрено одкрити? Зашто небы (безъ повреде добродетели и нравствености) младићу слободно было исповедити, да га почитујемъ и любимъ; ако је право то и было до садъ само кодъ мужкога пола? Домъ је нашъ посети, а срце мое любави Вашој отворено. Уверени будите, да ће она, преимућства ума и срца Вашегъ ценити знати, коя съ дужнимъ высокопоштovanјемъ остава

Ваша

неизмена приятельница

— Априла 1860

У. Б.

Благородна Господична!

Я самъ унутрашњость срца мoga испитао и у верio се, да ће Васъ оно вечно любити. Истина, ово ће путъ и начинъ любавь своју одрживати, но я избегавамъ све страшнуице

и оно управо говоримъ, што ми на срцу лежи. Красна срца Вашегъ преимућства, добро име, кое вы свуда као девойка строге добродетели носите, есу узроци, сбогъ кои я заљубавъ Вашу а съ овомъ и за руку и срце Ваше молимъ. Ако Вы јошъ на никакавъ другиј предметъ очи свое обратили; ако Ви јошъ салутника живота себи изабрали иште; то Васъ уверити усуђуемъ се, да я съ никаквомъ другомъ душомъ на свету срце, срећу и иманje мое делити не желимъ но съ Вама. Я ћу Васъ непремено до конца живота могъ съ найтоплијимъ срцемъ любити. Моя се любавь умалити неможе; јръ је на Вашој добродетели основана. Съ неизказанимъ нестрпенјемъ очекујемъ Ваше решење. Ако и не саслушанъ будемъ, я зато престати нећу, быти

Вама

найпреданій

Н. Н.

Одговоръ.

Высокопочитаемый Господине!

Я бы съ неизканимъ задовољствомъ жељи Вашој следовала и руку вамъ мою и срце жртвовала, да већъ будућегъ супруга себи изабрала ишамъ. Честно срце мужа, велика је супруге срећа. Я бы то безъ сваке сумње кодъ Васъ нашла; јръ изјава любави ваше, пристойностъ и умереностъ писаня сведоче да лакомисленостъ и непостояништво у Вами не обитава. Но я се надамъ и у моме супругу

честно срце наћи. Ништа мани је уверені будите, да я особиту радость осећамъ видећи у Вама човека, који девойки, у оно исто време, када други ласканя съ раскошнимъ рукама пружају, съ толикимъ достојанствомъ пише. Знайте да, кадь бы срце мое слободно было, Вы бы сте првый были, коме бы оно любавь обећало. Я вамъ желимъ одъ свегъ срца, добру и доброте ваше достойну супругу и јесамъ съ пайскренімъ высокопочитанијемъ и т. д.

Девойка драгоме после болести.

ДРАГІЙ МОЙ!

Какво је ово красно и ведро ютро. Прво ютро, кое је после болести мое уживати могу. Како бы га я другоячје провести могла, осим у разговору съ тобомъ? Я самъ много претрпила. Но благодаримъ Свевишњемъ Творцу: може быти, да јошь много радости мене чекаю. Урадости родителя мои о здрављу моме, садъ я видимъ и чувствујемъ колико је драгоценна любавь родительска!

И мисао на тебе драгій! много је допринесла къ поправљењу стања мога. Свагда си ты предъ очима моимъ био, свагда су се слаба чувства моя съ тобомъ упражнявали. Я мислимъ и верујемъ, да бы безъ тога јошь већији болъ претрпили морала.

Ово ти писмо пишемъ на миломъ ономъ месту, где смо заверу вечне любави учинили

и где си ты мени дела высоки човечіи умова читao и толковао. Я садъ све оне речи представљамъ, кое си ми тада говорio. Све што мене окружава, опомиње ме на блажене оне часе, кое самъ овде съ тобомъ провела. На ономъ истомъ дрвету седи любве птица. Она пева ону исту песму, којомъ је тада духъ и срце наше проницавала. И садъ тио ћушти несташно лије, и садъ милји зефиръ крозъ иљга немирно пролеће. О сладкій Светозаре! я немогу више писати. Јошь самъ слаба. Мисли на

твою

сладку Милицу.

Младић удаљен од своје любезне, пише јој појку.

ЛЮБЕЗНА ЛЕПОСАВА!

Тио противче време појни, тио смртне усанје мами. Сладка чувства занимају срце мое: жалость на иљму лежи но жалост сладка. Горе и долине и превелики простори насеље растављају: ты нечуешъ тугу мою, коју само ты ублажити можешъ. Дуги су ми данови. Я кодъ цвећа обданъ у башти седећи, на тебе мислимъ и одъ тебе писмо чекамъ. Но данъ једанъ следује другоме, и жалость мою вечности предає. Но ево је опетъ! Ево опетъ предъ умореный духъ мой пріятна изазе чувствования. Любавь и пріятельство већији плејту, съ којимъ мене увенчати мисле.

Но зашто изчезаваш срећна обмано? зашто мене у тугу последњу подвргавашъ? чувство ми мое каже, да самъ безъ тебе несрећанъ, найнесрећнији на свету. Самоја пита мою болесть, малогодство безъ тебе усугублава је. Истекла су она магновеня, у коима су душе наше једна у другу сагласно утицале, и благосиљаоће отца любве око на насъ съ радошћу гледало. Блажени часови! вы сте одлетеши: вы сте прошли ахъ! као ютренји санъ.

Зашто я одъ тебе ништа чути немогу? негорели огњи на олтару любави? Нека сладка Лепосава! нека люди свое чине и любави нашой препречавају. Овы кратковидци! любавь непознае прешреке. Раставите вы две любеће се душе телесно: оне ће дотле сајдинје остати, докле годъ месецъ бледу светлость свою на ини просипао буде. Я самъ вечно твой. Нека се светови разруше; нека люди у безконачну прошастъ надиу: я ћу теби преко свију светова и преко свију (провала) урвина напунјены гробова руку пружити, јеръ је любавь постојана и вечита

твога

неизменогъ

Н. Н.

Девойки съ приложением прстеномъ.

Мила моя!

Прими овај малый любави мое даръ. Мала је његова споляшња цена, но толика већа унутрашња. То је знакъ найискреніје нежности,

коју младић и славе и богатства лишенъ, и само любави цунимъ срцемъ одъ Творца обдаренъ, за тебе једну осећа. Прстенъ ће овай, — коме ты мало на руци место допусти — тебе често у колу веселя, често у туѓи опоминяти на срце, кое само за тебе једну куца и у любави твојој свою пайвећу срећу овогъ света налази. — Тако је њега раскинути, но заветъ нашъ, кога је онъ образъ и подобије, везанъ је и нераздвоимъ. Млого ће још дана у очекиваню протећи ио нетужи мила моя! јеръ лепо расте на очекивања земљи, за брачный венацъ цвеће. Здравствуй любезна и опомени се на

твогъ

Н. Н.

Господиња!

Вы сте јошеръ были тако добри, да сте ме за узрокъ мое спуждености учитали, коју самъ я свакояко одъ васъ сакрити трудио је. Иляду ми је пута признаи у устима было: ио коликогодъ то тежко срцу моме беше, я самъ га ништа мани ћутањемъ победити морао. Укрепљају дакле утешавајућимъ гласомъ чувствујућегъ срца Вашегъ, и нежнимъ саучашћемъ, кое сте Вы о тути мојој имали, признаемъ садъ, да је узрокъ могъ неспокойства любоморство. Но я још се довольно изразио нисамъ, я самъ хтео казати любавь къ Вама једной, између целогъ оногъ хора дражестны девојка. Тако любезна моя! Вы сте ме по-

коя лишили. Вашъ образъ увекъ предъ очима моимъ стои, и само једна помисао на Васъ, у станю є мени спокойство повратити и мене срећнимъ учинити. Неодвраћайте одъ мене прјатељство Ваше. Я ћу се свагда трудити оно заслужити съ особитимъ почитанјемъ, кое самъ добродетели Вашој дужанъ.

Ето вамъ любима моя и узрокъ замишљности мое и признанство незлобногъ срца мого. Расудите по благости Вашој, колико заслужујемъ быти предметъ любави Ваше. Вы ћете ме найсрећнијимъ на свету учинити, ако ми што скорје знати дате, да ме непрезирете. Само једну речь сходиу жељи срца мого, и я срећу моју съ царевима променити нећу.

Морамъ ли дуго на одговоръ изгледати?
Успокоите што скорје

Вашегъ

само за васъ
живећегъ
Н. Н.

VI. Позываюћа писма.

а., ПРАВИЛА.

Узроци су овы све оне пригоде, у коима лично другога присуство желимо. Съ њима прјатељ, поznанике и друга разна лица позивамо на часть, у сватове, на рођенје и крштеније сына или кћери, на погребъ и разне о-

вакове радостне и жалостне случаје. Овде добро наблюдавати треба отношење, у коме съ онимъ лицемъ, коме пишемо, стоимо. Ако смо съ њиме у дружественомъ сајзу, сачинјење може быти откривено, а при веселимъ случајима и шаљиво.

У свакомъ одъ ови писама имамо явити узрокъ и догађај, запшто и нашто друго га зовемо. Позыванје мора быти учтиво и молбено, нарочито ако є на већегъ реда лице управљено, да бы примљено было.

У одговору благодаримо на позиву и явљамо да можемо или да неможемо доћи. Ако є последије то модимо за извинење а кадшто додамо и узрокъ недолазка.

Узроци су овы писма различити као и при многимъ другима.

б., ПРИМЕРИ.

Позыв за у сватове.

ДРУЖЕ!

Већ се брзимъ стопама данъ онай приближава, кој ће найкрасније жеље срца мого увенчати, и мене на векъ съ миломъ Наталијомъ саединити. Све су препреке већ срећно уклонјене и 10-тіј є овогъ месеца за свршенје среће мое определјенъ. Ако си радъ друже, да радость моя подпунा буде и да срећу моју съ целомъ душомъ уживамъ, то те молимъ, да ме твоимъ присуствомъ у означе-

ный данъ обрадуешъ, къ олтару приведешъ и све радости торжества тако самномъ делишъ, као што си противности живота и жалости са мномъ братски делю. Неучни да молба моя узалудна буде. Испуниши жељ мое, примамъ я за знакъ траюћегъ твога пріятельства. Я ћу све сile свое употребити, да ти данъ тай найпріятнијимъ учинимъ. Любезна моя невеста тебе поздравля и молбу свою съ моюмъ сас-динява, кои есамъ свагда

твой

нелицемеранъ

другъ

Позывакъ стрича на погребъ матере.

По непостижимомъ савету и воли сво-
јой благоволео въ Вышній живота и срти
заповедникъ милу майку мою у вечность пре-
селити. Она је юче у десетъ саатій пре под-
не добродетелный животъ свой окончала. Жа-
лость ову, коя је и духъ и тело мое покрила,
вама као присномъ сроднику саобщаваюћи
молимъ, да бы сте торжественомъ погребу
присудствовали, кои ће сутра после подне у
4 саата быти.

Вы сте дому нашемъ увекъ са особитомъ
любавю наклонѣни были. Я имамъ поуздано
очекиванъ, да Вы вашу наклоностъ и овомъ
приликомъ мени и осиротевшой сестри моїй
показати и ладно тело матере наше до вечно-
га обиталишта допратити, одрећи се нећете.

Свемогућий Богъ некъ сачува домъ Вашъ
одъ подобны жалостни случаева на дуго вре-
ме и мени такве прилике даде да Вамъ сваг-
да само па радость доћи могу. Я имамъ честь
са найотменимъ высокопочитованъмъ быти

Вашъ

понизанъ

Позывакъ друга на кумство.

ДРАГІЙ ДРУЖЕ!

Вы сте ми често примети даји, да сте
у свему, што се мени догађа, чистосрдачный
и верный участникъ. Са толико већимъ уве-
селењимъ испуниявамъ садъ дужность мою, срећ-
но разрешенъ супруге мое са сыномъ явити
Вамъ, и васъ за честь сматрамъ умолити, да бы
сте преко сутра при светомъ крштеној сведокъ
быти изволели. Я се тымъ надамъ с' вами у
већији сајазъ дружетва и теснју свезу любви
доћи, а чеду своме ревностногъ спомоћника
къ благополучју и ъговомъ прибавити. Вы ће
те мене са испунићимъ жељ мое вечно обве-
зати, а и осимъ тога я есамъ и оставамъ

твой

Н. Н.

То исто великомъ каквомъ Господину.

Высокопочитаемый Господине!

Многи докази милости, кое сте вы мени
досадъ указивали, свету ми дужность наложу

срећно разрешеи супруге мое с' кћерјо објавити вамъ. Я осећамъ себе подъ заштитомъ вашегъ благородја выше срећнимъ него што бы могао найревностније желети, да Вы такву и на кћер јмој пренети благоизволите. Јзволите Высокопочитаемый Господине испуњити особиту срдца мога желею и сведокомъ при крштењу сутра у 10 саатиј быти. Вы ћете мене тыме наново обвезати и найживље благодарности чувствованѣ у мени произвести. Я ћу кћери мојој съ млекомъ матернимъ благодејніја ваша у срце улити: да и она може ономе благодарна быти, кога я са найсвршеніомъ преданошћу єсамъ и т. д.

Братъ позива брата на посету војнога отца.

ЛЮБЕЗНИЙ БРАТЕ!

Мы сми, кои смо се одъ тебе одавно разстали, желимо те скоро видети. Особито нашъ болестный родитель, жели, да бы присуство твоє колико выше можешъ ускорио; ерь ты нѣга сбогъ особите слабости нѣгове выше може быти ии видети нећешъ. Я ты ово съ тужнымъ срцемъ пишемъ и молимъ те да миломъ отцу нашемъ ту утеху неодрекнешъ, да те загрии и последниј отаческій благословъ даруе. Єсамъ

твой тебе любењий братъ
Н. Н.

Другъ странствујућегъ друга у време рата на помоћь позива.

ЛЮБЕЗНИЙ ДРУЖЕ!

Неумемъ ти утеснѣно станѣ наше речма изразити; но представи себи бедне, али неви-не осуђенике, кои су на место губилишта из-веденї. Ето тако стоимо мы учелюстима смрти, а нико нема, кои бы настъ изъ ны изчупао. Сила непріятельска слегла се око зидина нашега града као лентирови и пчеле на пріятно миришуће цвеће. Великогъ настъ є пожртвованя прва победа стала; у којој су млоги с' наше стране юнацы изгинули. При свемъ томъ, мы небы ништа марили, да се непріятель нје сада наново тако осилio, да є на насъ као ястребъ на врабце напао. И мы се боримо. — Представи само себи беснеће свирепсто, позориште и ужасъ крвавогъ пролива. Штага смо топлы суза пролили при нашемъ жртвенику-штагали су пута тесне наше прси уздануле. Войници се гомилаю као мрави, земља се утолега подъ теретомъ воены сирава. Одъ велике рике громовны топова, одъ ужасны рана и лука војника одъ великогъ коньскогъ топотања натура се у жалость промени; а одъ тежкогъ праа и олова сунце надъ нама помрачи. Непріятель предају куће пламену, добра гра-бежу а народе мачу. Нједањъ војникъ несме мачъ у корице спустити докъ годъ глава людски' буде; земља провре крвлю човечіомъ, реке протица'у крвлю боядисане. У томе се положајо јоште наодимо и јоште се незна чја

ће победа быти, премда се грађани наши тако храбро противъ непріятеля боре, каогодъ разярени тигрови у пустиняма африканскимъ противъ лавова.

Теби је познато любезнији друже у каквој смо слободи пређе мирно живели какву радость укупно сви заједнички делили; но сада је онай данъ и часъ приспео, у комъ ће моћи или победитељи или побеђени. Магновенѣ је наступило, у комъ ће се срећа на насъ или насмејати или ће с' нама заједно закукати. Ево најопаснѣ времена точке овде, коју ако съ опашностю непрекорачисмо, оде намъ и име и мила слобода у ветаръ.

Ускори дакле и ты милый друже припомоћи избављеню милогъ намъ отачства од' наодеће се предъ нимъ велике пропасти. Ево згодне прилике славно име задобыти. Айде што брже да бы непріятеля нашегъ научити могли, како се мучно слободанъ народъ покорава. Буди дакле готовъ и приправањи или непріятелю жалости и плачевну победу оставити, или животъ свой безъ свакогъ затезаја и найрадије за мило намъ отачство онако жртвовати као што ће учинити и

твой

вераљ
другъ
Н. Н.

VII. Похвалююћа писма.

а., Правила.

Кадъ кога похвалюемо, добро пазити имамо на лице, кое похвалити мислимо, на иљгове склоности и темпераментъ добродетели и пороке, на стварь, коју похвалюемо и на време у кое то чинимо.

Мы можемо или оногъ истогъ, коме пишемо у писму похваливати, или преко иљга другога. У првомъ случају дужни смо удалити се колико выше можемо одъ ласкана, да похвалу съ иежишћу и заслугама иљговимъ тако смешамо, да и онъ самъ похвалу нашу за праведну нађе и тайно у срцу своме благоволићи осети.

Ако другогъ похвалюемо; выше казати можемо. Но ни овде умереность да не прећемо и свагда заслуге похвалюјећи наблюдавамо.

Одговори су на ова писма благодарећи и извинјаваюћи, о коима је већ речь была.

б., Примери.

*Господарь, кој се на путу па оди похвалио
слугу.*

Любезнији Алекса!

Ты си похвалу и благодарность мою за служјо, што писи по обичају осталы слугу пол-

зи господара твога препоне полагао, но са свакимъ старанѣмъ, бодрошћу и трудомъ ю умложити старао се. Оно є правый и верный слуга, кои и уодсущту господара свогъ дужности свое точно испунива. Сачувай ты и убудуће то твое честно поведенѣ, а уверенъ буди, да ћу я тебе не само и одсадъ любити и миловати, као што те садъ любимъ и милуємъ: но да ћу и о будућој срећи твојој найревностніе имати старанѣ. Испуниявай дела твоя, као што си досадъ испунивао. Представляй себи увекъ, као да бы дела господара твога, твоя собствена была. Какогодъ ко ради онаку и награду прима. Здравствуй и буди трезвень.

Твой
доброжеленији ти
Н. Н.

Учитель пише родителю ученика.

Высокопочитаемый Господине!

Вы ће те опростите Господине што я радостна чувствования, коима є срце мое напунило и коя се Васъ нарочито тичу Вама саобщити усуђуемъ се. Я одъ Васъ дозволѣнъ немамъ писати Вамъ; но зашто бы ме то одъ намере мое одвратити могло чистосрдично явити Вамъ, да сте јданъ између найсеренији родителя. Вы имате кодъ мене у школи сына, кои не само у наукама све остале саученике свое превасходи, но и кога є нравстве-

ность толика, да є и ћига школскій управитель юче после испыта предъ целымъ скупомъ похвалю, препоручю и ученицима за примеръ поставю, а мени наложю, Вама Высекопотошванѣ и ћигово саобщити. Ово я съ толико вѣкомъ радошћу чинимъ, колико самъ се выше оштруумю и особитомъ понятію Вашегъ чеда дивио. Немойте Господине укратити сыну Вашемъ довршенъ наука. Ако Ваше станѣ не бы тако было, да бы онъ собственнымъ вашимъ трошкомъ до савршенства свога доћи могао, то ће г. Управитель издействовать, да общтымъ народа нашегъ трошкомъ сынъ Вашъ науке доврши, одкога отачество и родъ нашъ особиту ползу, велику честь и похвалу имати може. Я есамъ съ найсавршенимъ высокопоштованїмъ

Вашегъ господства
слуга понизанъ
Н. Н.

VIII. Препоручуюћа писма.

Ова су таква, у коима некога нашемъ пріятелю и познанику препоручујемо, да бы га добро примјо, закриљо, къ получению достоянства помогао, или га и самъ ако му є у власти на такво подигао, или му друге какве услуге за нашу любавь учинјо.

При свакомъ препоручуюћемъ писму треба пазити: коме, кога и како, препоручујемо.

1., *Коме*: препоручуюћа писма само једанъ пріјатељ другоме писати може. Ако стварь добро расудимо, тоће мо видети, да само важна и отмена лица оваква писма дати могу. Потоме неупутно бы было, кадъ бы ко та-кавъ мене кодъ трећегъ препоручити хтео, кои и самъ препоруке потребує. Но и знатна лица само ономе препоручителна писма писати могу, съ коимъ су позната и коима су услуге у станю вратити.

Велика је непристойность кадъ малый ка-кавъ човекъ препоручуюћа писма већемъ пи-ше, осимъ ако је овай съ нимъ у пріјатељ-скомъ и дружевномъ одношено, кое редко быти може.

Ако је ко съ нама у таквомъ одношено, да и онъ насъ кадгдъ потребує, то му при-стийнимъ начиномъ ово знано учинити и у-слуте му наше обећати можемо. Но ово съ предосторожносћу быти мора, а не као да бы мы ово одъ нѣга, као саму дужностъ за у-годностъ нашу изискавали.

2., *Кога*: што се напротивъ онога лица тиче, кое препоручујемо, треба следећа прави-ла наблюдавати.

Было бы непристойно и неправедно ои-аквогъ човека препоручити, о коме уверења немамо, да је добаръ, честанъ и сбогъ харак-тера или знаја нѣговогъ помоћи наше заслу-жанъ: јеръ иначе пріјатељ нашъ ослонивши се на нашу речь, помаже незаслужномъ. Сбогъ овогъ догађа се, да не само заслужни, кои се благодетеля лишавају, патрагъ заостају: по да

и мы сами поверенъ изгубимо, како се види да смо рђавогъ препоручили. Тыме дакле и се-би и другима у будуће убитакъ причинявамо.

Но наиболѣ је оставити пріјатељу на ра-сућенъ и умолити га, да бы самъ о заслуга-ма препоручуюће га се уверити се хтео и по своме нахођењу съ нимъ поступио.

3., *Како?* у писму съ почетка явимо му узроке, кои су насъ побудили другогъ препо-ручити. Преимућство характера, таленти и за-слуге нѣгове јеръ су прво о чему речь быти има. Овде особито морамо пределе истине чувати. Затимъ откривамо шта за нѣга иште-мо и напоследку додамо узроке, сбогъ кои' мислимо да ће препорука наша уважена быти.

Често мы оваквимъ писмама сами себе препоручујемо. Особиту учтивость и умере-нность у таквой прилици наблюдавати треба, да небы у порокъ самохвалњя пали. Слобод-но је заслуге свое явити, но умереность не-треба за то повредити. О добродетельима и заслугама другога лакше и выше писати можемо, него о своимъ собственима.

У одговорима явља се, ели препорука на-ша места имала или ніје. Ако је последња, то се дода и узоракъ изъ когъ се по жељи на-шој учинити ніје могло.

6., ПРИМЕРИ.

*Еданѣ мирскій господинѣ препоручує епископу
као своме пріятелю єдногѡ младића за
протођакона.*

ВАШЕ ПРЕОСВЕШТЕНСТВО!

Дружевно благоволићи, коимъ сте ме осимъ свюју свагда одиковали, да је ми смељост, да бы Вамъ єдногъ човека найусрдије препоручио. Добрый овай младаћи лишио се родитеља свогъ у оно време, када је за будуће определјићи своје највише савета потребовао. Я самъ као другъ отца његовогъ, кога су заслуге за родъ нашъ свима познате, обећао му се при последићимъ његовомъ издисању осиротевшој фамилији његовога отаџа бити и колико узмогу, смртъ родитеља иниција ублажити.

Сама обvezаност побуђава ме Ваше ПРЕОСВЕШТЕНСТВО молити, да бы сте при избору на честитогъ овогъ младића ренћи имали. Оињ је у Н. Филе слушао и по свршетку овога съ највећимъ успехомъ ико краснимъ наукама и је свакогъ поштеногъ и примјуји самъ га у кућу за моја сына на воспитање године, одако је код ју тога времена преимући ѡогъ најсavrшеније показао членъ фамилије са особиједусретатъ био.

Оињ ће себи слободу узети скоро Вашемъ Преосвештенству и лично поклонити се и свою молбу представити. Я пребивамъ у очекивању, да ће оињ истину свега што самъ я къ заслуженој хвали његовога казао, наибоље потврдити. Почемъ самъ уверенъ, да Вы на собствене истине заслуге свагда выше, него на заштиту други призрећи имате; то самъ уверенъ да ће те овогъ младића и безъ препоруке мое свима другимъ предноставити и ићму вашу милостиву благонаклоност поклонити: јеръ знамъ, да заслужијемъ такве поклонити неможете.

Я се препоручујемъ дальимъ Вашегъ Преосвештенства милостима и есамъ и т. д.

Еданѣ господинѣ препоручује другоме єдногѡ младогѡ ученогѡ јунака.

ГОСПОДИНЕ!

Доносиоцъ је писма овога мой особитији прјатељ и ученикъ мужъ Н. Н. који у Бечъ полази, гдји сбогъ будућегъ определјења свогъ неко време бавити се намерава. Почемъ оињ тамо нема ни прјатеља ни познаника који бы му на руци бити могли, я себи слободу узимамъ молити Васъ, да бы сте природномъ Вамъ благошћу младогъ овогъ човека примили и ићму у свакомъ случају саветомъ и деломъ најмогућије услуге чинити неизростили. Оињ је у милости и благоволија Вашегъ сасвимъ достојанъ, као што ће те скоро уверини бити, како с' ињимъ у тешије познанство дођете.

Онъ ће Вамъ самъ намеру свою устмено од-
крыти. Знаюћи известно, да сте му устано
найбољѣ у томе помоћи, ласкамъ себи да ће-
те молбу мою испунити и заслужиомъ овомъ
мужу жећелемъ концу свачимъ припомоћи,
а я съ найсавршенијимъ поштovanїемъ есамъ

Вашъ

Н. Н.

Господине!

Я Васъ за опроштенъ молимъ, ако одъ
Ваше благости и у служливости злоупотребљ-
њѣ чинимъ. Господинъ Н. мой сродникъ наме-
рава у Француску и Русију путовати. Но пре
тога жели онъ съ древностима престолногъ
града Беча упознати се. Почемъ тамо никога
нема, кои бы му у намери ињеговой одъ толи-
ке помоћи быти могао, колике Вы, я самъ
себи за дужность сматрао ињега управо Вама
упутити као мужу, кои му у томе наиболез-
нији быти може и кои за удовольство сматра
странцима пріятне услуге указивати. Мени
је врло мило быти, ако се онъ увери да пре-
порука моя кодъ Васъ нје узалудна была. Ако га
на какавъ добаръ парискій домъ препоручити
или то кодъ ваши' познаты издействовати мо-
жете, молимъ непропустите. Вы ће те мене
са тымъ безконачно обвезати и свагда искуси-
ти, да я са отменомъ преданошћу

есамъ

Вашъ свадашњијий
пріјатељ
Н. Н.

Одговоръ.

Благороднијий Господине,

Поштования достойний друже!

Врло сте ме обвезали, што сте Вашегъ
сродника Н. къ мени упутили. Онъ є заиста
прекрасанъ младићъ. Я овонико любопытства
у младомъ човеку видео нисамъ. Колико годъ
я ињга за преимущества духа ињеговогъ почи-
туемъ, толико є мени ињгова разборитост и
простосрдачност мила и драга. Ели онъ сам-
омъ задоволяњъ, то иезнамъ. Но я Васъ
о томъ уверити могу, да се у кући мојој и
мало и велико стара ињму овди задржаванъ
пријатнимъ учинити. Мени є само врло жао,
што є ово кратко, еръ онъ већъ идуће неде-
љѣ у Паризъ куда ћу га я препоручити, по-
лази. Тако є на овоме свету све промени
подврнуто. Высокопоштованије мое напротивъ
и наклоности къ Вама умложава се посреднев-
но. Я Вамъ желимъ постоянно здравље и

есамъ

и т. д.

IX. Честитаюћа писма.

а., ПРАВИЛА.

Овымъ писмама показујемо нашу радость и задовољство о каквомъ срећномъ случају, који се другоме догодио. Прилике кад ће се то чини јесу многобројне, но мы ће мо се на ижеследеће ограничити.

Радость коју другоме о срећи и његовом изјављујемо, мора быти умерена а никако да неизгледа на подно ласканје. Желје наше морају сходне ствари, но прости и безъ свакогъ художства быти. Но ако што честитамо другу или пријатељу нашемъ, слободно је и нешто шале употребити.

Ова писма морају быти кратка, једно што оваква лица томъ приликомъ млога оваква писма добивају, а друго опетъ што бы сбогъ дужине стварь покварили или ако му почнемо выше проповедати, у подозрењу ласканја пали.

1. О НОВОЈ ГОДИНИ.

Синъ матери.

Мила Мати!

Никомъ на овомъ свету нисамъ толико високопоштовања дужанъ, колико Вама. Я бы

не само неблагодаранъ, по имени сына Вашегъ недостоянъ быо, кадъ бы при почетку нове године мое найдубље поштованѣ и признательность за материю Вашу любавь Вама неодкrio. Примите дакле мила майко найпламеніе жељы сына Вашегъ, кои Творца неба непрестано моли, да бы Вамъ здравље непорушимо и благоденство савремено даровао. Творацъ неба кои је родитеља могъ у вечна своя обиталишта узео, укрепи ће сладку майку мою да она у сыну своме радость доживи. Уверени будите, да ћу се я са свакимъ даномъ напово трудити, да себе Вашегъ старана достойнимъ покажемъ и Васъ о найсavrшенијој преданости уверимъ, с' којомъ есамъ

Вашъ

покоранъ сынъ
Н. Н.

Свештеникъ епископу.

Разумъ и преданость моя неограничена побуђавају ме выше него обичай и благостанѣ Вашемъ Преосвештенству при почетку нове године, безбройне срећне дане од' свемогу ћегъ Творца съ найтоплијимъ срдцемъ желити. Я додаемъ молитве мое къ оныма, кое цело стадо Ваше, коме съ толикомъ мудрошћу и славомъ предстоите, къ престолу Вышинѣга шилѣ и пѣга за благоденство и здравље Ваше моле. Онъ ће примити молитве ове и толико драгоценый роду човечјемъ животъ Вашъ на выше година продужити. Примите Ваше Пре-

освещенство желю ову, као знакъ найдублѣгъ
могъ страхопоштования и преданости, съ коима
свагда есамъ

Вашегъ Преосвещенства
понизанъ слуга.

Ученикъ учителю.

Я самъ може быти последний одъ оны,
кои честь имаю желѣ срца свога Вами данасъ
почитаемы господине учителю одкрити. Они су
безъ сумнѣ већь казали, што се на овако торже-
ственый данъ Ваша казати може. Но ако самъ
я временомъ последний, срцемъ моимъ прво
место заузимамъ. Я прикуплямъ све оне же-
лѣ, кое су Вамъ они изявили, и Вами дугій
и срећный животъ одъ свегъ срдца желимъ, и
са сыновльимъ поштованиемъ пребивамъ

Вашъ
покоранъ.

Ученикъ благодетелю свомъ.

Милостивый Господине!

За благодеянія коя сте на мене досада
изливали, я Вамъ довольно благодарити немо-
гу. Вечна признателность испуни ће неку часть
ове немогубности. Данасъ є првый данъ нове
године. Прве желѣ мое на Васъ су управље-
не, у коима Вамъ здравље и срећу одъ све-
вышињга желимъ, и найшокорніе Васъ молимъ,
да бы ону любавь, којомъ сте ме у истекшой

години закриявали и у наступающей одъ мене
днедвратили. Я ћу се старати, да неутруди-
мымъ приљжанїемъ себе Ваши добротворства
оостойнымъ учинимъ и до конца живота ника-
кву дужностъ неизоставимъ, коя бы ми при-
принадлежала, као

Вашегъ господства
найобvezанiемъ

ДРАГІЙ ДРУЖЕ!

Шта би могло мени данасъ прјятнє бы-
ти, него ли съ благодарнымъ срцемъ на оне
срећие дане истекше године юштъ єданпутъ
очи бацити, кое смо мы у узаямной любави
провели. На кои годъ данъ целе године погле-
димъ, у свакоме наодимъ понешто, што слад-
ко среће мое чувствованѣ узвышава; среће,
што у теби толико топлогъ, толико искреногъ
прјателя имамъ. Сачувай и у будуће према
мени драгоцено твоје дружество, како бы мы съ
рукомъ за руку и ову годину у братскомъ
сагласију провести могли. О! како је мучно
иаћи друга, кои бы правый участникъ судбе
наше быо; кои бы се съ нама у срећи радо-
вао; кои бы съ нама жалостными жалостањемъ
плакао, саветъ и утеху давао у часу, када
горку чашу пити имамо. Све ће мое найкрас-
нє и найпрјятнє желѣ испунише быти, ако те-
бе ова нова година, новомъ срећомъ и благо-
словомъ обдари и ако ты непрестанешъ оногъ

любити, кои съ найвѣйимъ задовольствомъ се-
бе назива.

твоимъ
найискреніимъ другомъ

2. ЧЕСТИТАНЯ НА ДАНЬ РОЂЕНИЯ.

Сынъ Отцу.

Милый Родителю!

Овай данъ, кои Васъ є животомъ даро-
вао, за мене є тако важанъ и торжественъ,
да га болѣ провести пезнамъ, осимъ ако бла-
годарность мою и смирене желъ са желяма
свію наши' сродника и пріятеля саединимъ,
кои се за срећу Вашу и благодеиство данась
къ небу обраћаю. Съ благодарнымъ чувствомъ
признаемъ я велика она благодеянія, съ коима
є мене Ваша отаческа любавь до данась на-
грађивала. Я себе за срећногъ сматрамъ, што
тако благородногъ тако изредногъ Отца имамъ,
кои се о утврђеню среће мое даноноћно ста-
ра и мене тако воспитати трудисе, како бы
никада отачству моме полезанъ быти могао.
Свевишишъ да Вамъ даруе илогое веселе и
срећниѣ године и да Васъ укрепи све съ онымъ
истымъ блаженімъ усхићенімъ проживити
које данась при Ваше испуњава. Доброте-
љи Ваше, које су животъ Вашъ свагда укра-
шавале, да Васъ до самога гроба прате. Вашу
отаческу любавь, у којој се сва срећа моя

часто, покорно молимъ одъ мене неодврати-
те, а уверени будите, да ће свагда найрев-
носніе старање мое на то клонити се, да бы
себе те любави и благости све выше и выше
заслужнимъ показати могао; као што и садъ
са сыновљомъ покорношћу есамъ

Вашъ
благодарный сынъ

Благодетлю!

Вы сте мени Высокопочитаемый Господи-
не толика добра учинили, да я данъ рођења
вашегъ преживити немогу, а да Вамъ чувство-
ваня радости и благодарности найпонизніе не-
одкріемъ. Свемогућій Богъ некъ продужи до
седи' година онай животъ, кои є човеколю-
біемъ и истинамъ заслугама укращенъ, да
путъ старости Ваше са умилнимъ поспе цве-
ћемъ и све Вамъ оно даруе што є къ найса-
вршенијемъ благополучју потребно. Я се ра-
дуемъ съ вашимъ сродницымъ и пріятельима
данась и съ найискренімъ срцемъ Бога молимъ,
да бы Вамъ и одсадъ выше путји знаке при-
знателности и высокопочитования представляти
могао, съ коима есамъ

Вашъ
попизанъ

3. ЧЕСТИТАНЯ НА ИМЕНЬ ДАНЪ.

Высокомъ духовномъ лицу.

Высокопреосвещеный патимилостиви Господине!

Вы сте ми допустили, да я и у удалъю одъ Васъ высокопоштовацъ мое продолжавати могу. Овами е слобода већь безбройне срећне часе причинила. Она мени садъ толико веће задовољство чини што я прилику добијамъ Вашемъ Высокопреосвещенству у овай торжественый данъ найрадостніја унутрашњости мое чувствованя явити. Тамо данасъ у великому скуну свакій свое жеље Вашемъ Высокопреосвещенству представља; но я самъ тврдо уверенъ да ини једно изъ толико чистогъ, толико срдечногъ чувства непроизтиче, као она, коя садъ целогъ мене занимају. Свеблаго небо — ово је моя искрина молитва — да Васъ обдари и убудуће непарушимымъ здрављемъ, као пайвећимъ, и свакимъ другимъ живота благомъ, коя Вы найсавршеније заслужујете. Да Вамъ дарује силу и крепость, да бы тежка, важнија званија Вашегъ дела, съ већомъ радошћу испунијавати могаи, да уклони одъ Васъ све противности, кое бы драгоценый живот Вашъ отгорчити могае; да бы выше година данъ овай празновали, срећу и радость Вашије сродни, подручни рода и общества уживали, коя сви

у Вами Отца и благодетеля почитую. Допустите ми и убудуће тайне срда мого откривати Вамъ и себе съ дужнымъ высокопоштovanїмъ називати

Вашегъ Высокопреосвещенства

и т. д.

Кћи Матери.

Сладка мати!

Ниједну прилику нисамъ рада пропустити, у којој бы Вамъ кћеринско страхопоштovanїјајити могла. А како небы сладку ову дужность при приближеню имен - дана Вашегъ испунити и Васъ съ кроткимъ честитанїмъ моимъ предусрести желела? да свемогућији Богъ животъ Вашъ, кои је любавио къ деци вашој украсио, до последића предела старости човечје продужи и у породу Вамъ све оно дарује, што је Ваше материнско старање при воспитању моме и браће мое заслужило. Мужъ мой шаље Вамъ синовљији поздрављ, а я есамъ съ кћеринскимъ стра'опоштovanїмъ

Ваша

покорна кћи

Сирома ученика сроднику благодетелю.

Милостивый Ую,

Высокопочитаемый благодетелю!

Ако бы и небо те среће съ Вами у свези сродства быти, то бы ме млога благодетель-

ства, коя сте ми до данасть указивали обвезда-
ла за обдржаванѣ Вашегъ, мени наймилѣгъ
здравля Творца найторжественіе молити. Вы
сте после смерти родителя мои' были єдина под-
пора младости мое. Безъ Вашъ савета, безъ
помоћи Ваше небы я науке продолжити могао.
Я выше путій помислимъ, да свемилостивый
Творацъ седе Ваше године зато само креп-
кимъ здравлѣмъ обдарива, да бы мени благо-
детельствовати и на опасиомъ младости путу
руководити ме могли. Заключите изъ тога ми-
лы уяче мой! съ каквомъ топломъ молит-
вомъ я Творца молимъ, колико год' Васъ путь
видимъ да имен' данъ Вашъ дочекате.
Расудите сами колико в задовольство мое, съ
коимъ Вамъ данасть честь имамъ срећу желе-
ти; и радость мою кою ћу я имати, ако Вамъ
и будуће често на данашнији данъ чувствова-
ния срца могъ одкрити узмогу у којој радо-
сти остаемъ вечно

Вашъ

и т. д.

4. ЧЕСТИТАНЯ О ЖЕНИДБИ И УДАЛІ.

Другарица Другарши.

ЛЮБЕЗИА СЕСТРИЦЕ!

Дакле в већь и данъ определѣнъ, у кој
ћешь ты будућемъ живота твога другу и ру-
ку пружити и вечно любавь обећати. У нару-

чама иѓговимъ чека те велика срећа живо-
та. Она ће быти савршена, зашто є онъ крозъ
цео живота свога течай, правый добродетельни
почитатель быо. Како нежно, како искрено
неће онъ супругу свою любити и вредность
ићну чувствовати знати?

Представљић будуће среће твоє испуња-
ва душу мою найрадостнімъ чувствованїмъ.
Одъ свега ти срца желимъ найсavrшенију и
найпостоянїју срећу. Опомени се кад' што и
твоє старе другарице. Допусти ми да те и
одъ садъ овымъ сладкимъ именомъ звати мо-
гу, и поздрави твога милогъ Алексу. Ако се
важне препоне недогоде, я се обећавамъ свад-
би и венчанию твоме присутствовати. Међу-
тымъ съ неисказаномъ радошћу есамъ

теби

найпреданія

Братъ сестри.

ЛЮБЕЗИА СЕСТРО!

Съ каквомъ самъ радошћу гласъ удає
твоє изъ любимогъ писма твога читао, речма
исказати немогу. Срећа є твоя увекъ была край
свию желя, кое самъ у срцу за тебе носio. Я
чувствуемъ цело оно усхићенъ, кое икада братъ
о благополучию сестре свое чувствовати може.
Свешићъ существо, кое є тебе у избору
друга руководило, да обдари бракъ Вашъ най-
богатіемъ благословомъ, и све Јамъ оно даруе,

Едномѣ ученомѣ музы.

Высокоученый

Свакогъ поштования достойный Господине!

Я се радуемъ о умложению фамилије Ваше и као човеколюбацъ и као Вашъ пріятель. Ко-лико выше рѣво воспитанъ светъ съ несрећнимъ питомцима испунива, толико су срећниe оне душе, кое судбина у руке таквога мужа полаже, кои зна, шта је истину изображенъ младости и кои и крепость и волю има то у действо привести. Богъ нека благослови труде Ваше и Васъ благополучнимъ родитељимъ учини. Желю ову повторавамъ при рођеню любезногъ сына Вашегъ и уверавамъ Васъ, да испунићи јелъ ове съ већомъ радошћу неочекујете, него ли

Вашъ

понизанъ слуга.

и
веранъ другъ

6. ЧЕСТИТАЊА ПРИ ПРОИЗВЕДЕЊУ НА КАКАВЪ ЧИНЪ ИЛИ ДОСТОЈАНСТВО.

Пріятелю, кои је постао официръ или далъ аванзырао.

Премда су се дела моя тако умножила, да на писма ни помислiti немогу, ипакъ, радость, коју самъ чувши Ваше у чинъ капетана производство почувствовао, толика је да Вамъ је саобщити за свету дужность сматрамъ. Я ни-

штогодъ је къ Вашој утехи и задовољству потребно. Препоручи мене супруга твога љубави, коју нико ценити неће, као

твой

брать

5. ЧЕСТИТАЊА О РОЂЕЊУ И КРШТЕЊУ СЫНА ИЛИ КЊЕРИ.

Пашанацъ пашаниу.

Срдачни паша ноже!

Мени је укупно са супругомъ мојомъ Ваше неочекивано писмо найвеће задовољство причинило. Вы дајте већ ћи сина имате? Што самъ првый кога о срећномъ томъ случају извештавете, благодаримъ Вамъ найусрдније и желимъ одъ свега срца, да свевишњији любимо чедо Ваше, као новији плодъ сродства нашегъ у здрављу сачува, укрепи и родитељ усподоби любимогъ првенца тако воспитати, како бы на славу Творца користь света и радость родитељи порастјо. Милой сваи мојой желимъ поврабај изгубљиће крепости и препоручуемъ се Вашој благонаклоности, називаћи се

Вашъ

найискреніј.

шта тако нежелимъ , као скоримъ временомъ
иошть на вышемъ степену видити Васъ. Хра-
брость Ваша и воена преимућства, съ коима
сте се рекао бы родили, то ме очекивати до-
пуштаю. Нико се тада толико выше радова-
ти неће колико

Вашъ

найискреній.

Другу, кои є на какво мало духовно достоян-
ство ступio.

Д р у ж е !

Никаква весть небы могла мени радост-
нія быти, као кадъ самъ чуо да си те особи-
те милости удостоенъ. Премда и садъ узрокъ
имашъ судбиномъ своіомъ задоволянъ не быти:
Ты ћешъ ништа манѣ скоримъ временомъ и
далъ поступити. Я се томе надамъ и то же-
лимъ , сбогъ саюза , у коме честь имамъ съ
тобомъ и твоима быти. Куда срећа єданпуть
нагне невраћа се тако лако. Мене є богиня
ова заборавила: но я се тешимъ тыме , што
видињь да другови мои награђивани бываю.
Такву утеху данасъ тебе ради чувствуемъ и
тебе уверавамъ , да са неописанымъ усрдіемъ
есамъ

Твой

искренъ другъ

7. ПОЗДРАВИ ПОСЛЕ БОЛЕСТИ.

Сынъ Отцу.

М и л ы й Р о д и т е л ю !

Я Вамъ немогу живу радость описати,
кою самъ чувши Ваше оздрављиње почув-
ствовао. Помисао , да тако благогъ родителя
нигда выше видети нећу , мене є скоро очая-
њемъ победила. Благодарность буди милости-
воме Творцу кои є животъ Вашъ сачувао и
здравље Вамъ опеть даровао. Я ћу Васъ опеть
видети, опеть десницу Вашу полюбити,
опеть одъ Васъ загрдињь быти. Я ћу Бога
непрестано молити , да бы Вамъ драгоценый
животъ до последињегъ предала старости чо-
вечје продужио и мене безъ подпоре неоста-
віо, кои єсамъ

Вашъ

покоранъ сынъ

8. ЧЕСТИТАНЯ КЪ ПУТОВАНЮ.

П р і я т е л ю !

Вы сте намерили любезный пріятелю на
неко време оставити насъ. Вы сте се за путь
преправили и намеравате као што чуемъ су-
тра полазити. Дужности ми мое недопуштаю
предъ одласкомъ Вашимъ посетити Васъ. До-
зволите ми дакле, да се писмено съ Вами о-

шта тако нежелимъ, као скоримъ временомъ юштъ на вышемъ степену видити Васъ. Храбрость Ваша и воена преимущество, съ коима сте се рекао бы родили, то ме очекивати допуштаю. Нико се тада толико выше радовати неће колико

Вашъ
найискреній.

Другу, кои є на какво мало духовно достоянство ступio.

Друже!

Никаква весть небы могла мени радостнія быти, као кадъ самъ чуо да си те особите милости удостоенъ. Премда и садъ узрокъ имашъ судбиномъ своіомъ задоволянъ не быти: Ты ћешъ ништа манъ скоримъ временомъ и далъ поступити. Я се томе надамъ и то жељимъ, сбогъ саюза, у коме честь имамъ съ тобомъ и твоима быти. Куда срећа јданпуть нагне невраћа се тако лако. Мене є богиня ова заборавила: но я се тешимъ тыме, што видимъ да другови мои награђивани бываю. Такву утеху данасъ тебе ради чувствуемъ и тебе уверавамъ, да са неописанымъ усрдіемъ есамъ

Твой
искренъ другъ

7. ПОЗДРАВИ ПОСЛЕ БОЛЕСТИ.

Сынъ Отцу.

Милый Родителю!

Я Вамъ немогу живу радость описать, кою самъ чувши Ваше оздравље почувствовао. Помисао, да тако благогъ родителя никогда выше видети нећу, мене є скоро очаянѣмъ победила. Благодарность буди милостивоме Творцу кои є животъ Вашъ сачувао и здравље Вамъ опетъ даровао. Я ћу Васъ опеть видети, опеть десницу Вашу полюбити, опеть одъ Васъ загрѣти быти. Я ћу Бога непрестано молити, да бы Вамъ драгоценный животъ до последнѣгъ предала старости човечіе продужио и мене безъ подпоре неоставио, кои есамъ

Вашъ
покоранъ сынъ

8. ЧЕСТИТАНЯ КЪ ПУТОВАНЮ.

Приятелю!

Вы сте намерили любезный пріятелю на неко време оставити насъ. Вы сте се за путь преправили и намеравате као што чуемъ сутра полазити. Дужности ми мое недопуштаю предъ одлакомъ Вашимъ посетити Васъ. Дозволите ми дакле, да се писмено съ Вами о-

простимъ. Преблагій Творацъ да Васъ на дугомъ путу Вашемъ одъ сваке несреће предохрани и при постояномъ здрављу обдржи, да бы по повратку съ пута опетъ радость и утеху имао братскій Васъ поздравити. Здравствуйте и незаборавите онога ни на страни, кои са свакимъ высокопоштованѣмъ јесамъ

и т. д.

9. ПРИ ПОВРАТКУ ИЗЪ СТРАНИ ЗЕМАЛЯ.

Добродошао любезный пріятелю!

О вашемъ срећномъ долазку сви се веселе, кои год' честь имаю познавати Васъ. Моя радость напротивъ превасходи све. О! колико су намъ дуте быле ове три године, у коима сте стране земље проодили. Истина да сте любавь имали често писати намъ, но могули намъ писма оно быти, што је Ваше лично присуство? садъ сте опетъ кодъ насъ. Цела фамилија моя съ найвећимъ иестрпљењемъ жели Васъ видети. Дођите дакле што скоріе и уверите насъ о Вашој неизменој къ нама любави. Вы ћете јоштъ выше пріятеля наћи кодъ

Вашегъ

верногъ

Н. Н.

10. ЧЕСТИТАЊА НА РАЗНЕ СЛУЧАЈЕВЕ.

Другу кои је велико наследје добио.

Съ исказаномъ утехомъ разумео самъ да си имао срећу знато наследје получити. Садъ већ престао је узрокъ извиђења твога неженити се. Прва брига твоя сада мора быти та, наћи такву любави достойну девойку, коя ће срећу твоју съ тобомъ делити. Човекъ таквы знанја као Ты, а садъ и тако богатъ може слободно онакву девойку тражити, коя сва изредна свойства притежава. Я те молимъ за прилику да ти и то честитати могу. Веруй мени као напаћеноме у овој ствари, да се найвећа срећа на овомъ свету у срећномъ браку састои. Неоженећи има само једну половину живота, а ни њу како треба. Када дакле и съ любавју срећанъ будешъ, незаборави на оногъ, кои се съ найвећимъ усрдијемъ називати жели

твоимъ

найискренјимъ другомъ.

X. Пріјатељска и дружевна писма.

Конацъ је и намера пріјатељски' писама, дружевна чувствования у срцу, некога одъ насъ удалјнога лица побудити, одржати и пытати. Што су лично посете то су писмено ове посланице. Учтивость дакле, коју при посети на-

блюдавати треба и овде место има. Осимъ свега мора намъ характеръ онога, коме пишемо познатъ быти, да бы сходнымъ за то писомъ намеру нашу постигли.

Ако пріятельство чie тражимо, то треба 1., за слободу, што смо се писати усудили, опроштай искати. 2., Узроке, кои су нама жељу побудили за пріятельство молити навести. 3., Явити, да себи за честь или срећу приписуемо, ако нась онъ пріятельства свога удостои. 4., Себе найживљ препоручити и услуге свое обећати.

Ако ли смо ради, старо пріятельство сачувати, морамо: прво, задовољство и утеху нашу изјавити, што се съ ињимъ у сајузу дружства находимо. Друго, за станъ и његово, т. е. здравље и друга обстоятельства упитати. Треће, при повольнимъ случајевима срећу му жељети и радость одкрити; при неповольнимъ напротивъ сажалћи показати и ако је потребно, утешавати и саветовати. Четврто, срце наше да је къ услугама готово, одкрити.

Ели стварь, о којој пишемо весела и пріятель съ нама добро познатъ, слободно можемо и мало шале помешати. Но само увекъ пазити треба, разумели онай коме пишемо шалу и ели матерја писма веселю и шали сходна.

Одговори се владаю по писмама. Мы се т. е. радуемо — ако нисмо преће познати били, — што намъ је прилику дао, съ ињиме у познанство доћи, благодаримо на повереню и обећавамо пріятельство.

б., ПРИМЕРИ.

Другъ друга укорава за дуго ћутанѣ.

ЛЮБЕЗНЫЙ ДРУЖЕ!

Да ли си ме већъ заборавio, или си се зарекао неписати ми никако? Еси ли болестанъ, какавъ ли је узрокъ, да я толико дуго време одъ тебе неколико врста очекывати морамъ? Заръ ти је непознато, съ каквомъ радишћу твоя писма читамъ и одъ тебе што ново чути желимъ? Испрва самъ мисlio, да ти дела твоя недопуштао. Но невероватно ми је, да се небы једно ока магновенf празно нашло, кое бы любави пріятеля твога жртвовати могao. Я само два узрока ћутаня твогъ находимъ. Или си болестанъ, и у овомъ случају молимъ dame баръ чрезъ другогъ известишъ, и бриге ме ослободишъ; или је твоје пріятельство оладнило. Я самъ поступке мое чешће испытывао но нисамъ у ињима повреду дужности дружства у кои испуненю найслађе задовољство находимъ — наћи могao.

Колико манъ дакле ћутанѣ твоје размрсити могу, толико те выше молимъ, да бы ме изъ неспокойства избавio и съ неколико речij явио, смемъ ли се и у будуће називати

твой

веранъ другъ.

ОДГОВОРЪ.

ДРАГИЙ ДРУЖЕ!

Колико выше топло пріятельство твоје познаемъ, толико ми је выше жао было што най-

важнијимъ делима занять будући теби писати и узрокъ ћутаня мoga одкрити мogaо писамъ. Выше недеља провео самъ у Бечу по делу Господина Алексе Н. При поласку моме, кои се на брзо догодio писамъ ни толико времена имао, да бы домаће свое ствари у редъ поставити мogaо. Юче самъ се вратio и првый mi e посао сада тебе милый друже! посетити и уверити, да ништа на свету мою къ теби любавь изменути устаню nie. Ты мене и срце мое добро познаeшъ, па како бы и помислити мogaо, да се у нѣму пріятельска чувствованя угасити или умалити могу. Дай mi скоро разумети, да смо се за ћутанѣ мое помирили, и да си юштъ еднако здравъ, срећанъ и спокоянъ, као што ти одъ свега срца жели

твой
веранъ и постоянъ другъ

Высокопочитаемый Господине!

Честь съ Вами познатъ быти, свагда mi e неоценима была: но никада толико пріятна, као одако сте ме и дружства удостоили. Мени бы морала быти непозната разлика међу познанствомъ и пріятельствомъ и я бы морао нечувствовати шта и колико значи Вашимъ пріятелемъ быти, да особита Ваша къ мени наклоность, небы за мене найвећа утеша была. Вы сте изъ малогъ броја оны людїй, кои не речма, но делима благонаклоность свою указую и кои са другове тако срећными чине да ови ни изворъ среће свое незнаю. Я бы выше што казао кадъ се небы бояо Ваше благород-

но срце съ похваломъ увредити. Ако је къ заслугама дружства и благодетельства Вашегъ чисто и признателно срце довольно, то я себе таковы никада недостойна показати нећу. Здравствуйте искреный пріягелю. Овимъ Васъ именомъ по благоме Вашемъ дозволѣнию називамъ и никада га злоупотребити нећу. То ће Вамъ высокопоштованѣ и оданость моя посведочити, съ којомъ

есамъ

и т. д.

XI. Опоминюћа писма.

а., ПРАВИЛА.

Узрокъ је овы писама учинено намъ одъ другогъ обећанѣ, које юштъ испунићно nie. Природа same ствари изискује да она учтива буду. Особито ако је већемъ пише, сву пажњу на то треба да употреби. Истина, да намъ учнијпо обећанѣ право дае тога испунићи искати и да оно обећавшемъ у дужностъ поставља о томъ старати се, ништа макъ учтивость увекъ предъ очима имати морамо. Свакидашни је искуство учи насъ, да съ тиошћу и благошћу къ цели намереня нашегъ пређе доћи можемо, него ли са строгошћу и свирепошћу.

Ако намъ је характеръ и наравь другога позната, па то особито морамо имати призрење. Дужникъ напротивъ, кои прво опоминюће писмо презире, васлушкује да друго и треће съ маньомъ учтивосћу написано буде.

Найболи є одговоръ на ова писма испу-
нѣнѣ собственогъ обѣћанія или исплаћенѣ ду-
га. Ако є то немогуће, онда су потребна из-
виняваюћа писма; а о њима є већъ говорено.

б., Примери.

*Едано пріјатељ опомниће другога пріјатеља, да
би му на писма одговарао.*

Ово є пето писмо. Четири су кодъ тебе,
на кое одговорено ніє. Я ћу видети ѿће ли и
ово судбину четири предка свои' имати. То
ми се невиди быти зепо, да ты толико дуго
време у Ћутаню пребывашъ и пріјатељ твое,
кои те нежно любе и почитую о себи никако
неизвеставашъ. Каква бы могла быти та де-
ла, коя ти на нась мислити недаду? Обично
се люди у той прилики съ делима извиняваю,
но я изъ собственогъ изкуства знамъ, да то
ніє свагда истина. Я дакле таково што одъ
тебе непримамъ. Незакаснявай даљъ я те мо-
лимъ, но яви ми да си тако мой, као што я
есамъ

твой

неизменый пріјатељ.

Опозиционе писмо дужнику за исплату дуга.

Господине!

Мени є врло жао, што самъ у непріјатиу
нужду постављенъ о испунињу обѣћанія Ва-
шегъ и исплате дуга опоменути, кога є рокъ
већъ истекао. Вы сте безъ сумић уверени, да

я то изъ злогъ срца нечинимъ, као што самъ
и я уверенъ, да Вы опомену мою за зло при-
мити нећете. Да ми новцы нису одъ велике
потребе; я бы Васъ драговольно и даљъ съ
њима послужјо. Но уређења, коя самъ у ку-
ћи моjoj предузeo таква су, да јй безъ тога
дovршити немогу. Я ћу скоро испунићe ове
молбе съ благодарношћу признати и у буду-
ће съ радошћу по могућности моjoj услуге
указati. У надежди што скоријетъ одговора
имамъ честь быти

и т. д.

Веће из лицу за дуга.

Узимамъ слободу Вашемъ Благородју яви-
ти да я выше пута до садъ исканы 300 фр.
јоштъ примјо нисамъ. Съ дужнимъ високо-
поштованъмъ принуђенъ самъ последњий путь
на исплату дуга опоменути Васъ. Я небы же-
лео, у непріјатиу нужду доћи да прибежиште
моје у другимъ средствима потражимъ. Мени
бы жао было оно влашћу и судомъ тражити,
съ чиме самъ Васъ на вашу едину речь най-
охотније послужјо. И саму ову опомену изволи-
те обстоятельствима приписати у коя самъ са-
да постављенъ. Обѣћавамъ Вамъ и убудуће
колико ми годъ силе дозволе служити, и себе у
Вашу благонаклоностъ препоручиваюћи

есамъ

и т. д.

XII. Савета иштућа писма.

а., ПРАВИЛА.

Выше путій човекъ у таква обстоятельства дође, да самъ себи помоћи и саветовати незна. Ако пріятеля и друга на близу нема, одъ кога бы устмено савета искати мogaо, онъ перу прибећи мора и удалѣногъ за саветъ и научку упытати. То је узрокъ овы писама. Разуме се по себи да непозната и сасвимъ страна човека за саветъ пытати неможемо.

Правила, по коима она сачинѣна быти имаю следећа су: 1., да бы намъ другій саветъ дати мogaо, дужни смо му стварь ясно, разумително и обширно явити и 2., одъ онаакы савета неискати, одъ кои смо напредъ уверени; да у томе искати писаму.

могао. Тога ради тражимъ девойку, коя бы мени и обстоятельствама моимъ сходна была. Мени су већъ за многе говорили, и види ми се да люди ничему толико услуге неуказую, као кадъ су кога оженити ради. Међу осталыма похвалую мени девойку Н. кћерь господара Н. Н. Я јој познаемъ сестру и уверавамъ Васъ да бы је одма запрошio, кадъ бы она сестри својој у свему равна была. Спомляшња обстоятельства нѣна мени су повольна. Вы сте пріятелю у дому томе врло добро познати и знате наибољъ да ли је она за мене или не. Вама бы лако было дознати, има ли она наклоность къ мени и шта родитељи нѣни о томъ мисле? Ако бы сте любавь имали о томъ тамо известити се и мени явити, Вы бы сте ме безгранично обвезали. Я одъ Васъ чистосрдично поверенъ иштемъ и Васъ уверавамъ, да одъ иђга злоупотребљенъ никада учинити нећу. Вама је моя верност позната као и отмено высокопоштovanъ съ коимъ

есамъ

и т. д.

Одговоръ.

Я Вамъ желимъ къ намереню Вашемъ подпуну срећу. Богъ нека благослови красно Ваше предузеће и Васъ достойномъ супругомъ обдари. Я Вамъ на повереню Вашемъ свесрдно благодаримъ, и на пытаня Ваша одговорити имамъ. Кућа господара Н. Н. мени је као што знате врло добро позната. Све три су

девойке честне и добродетельне; но и мени се понайвыше А., допада, на кою сте Вы очи бацили. Она е весела, има отворено лице и пристойну у обхођеню слободу. Сва су деца нѣгова учтива и трудолюбива. Ово место ніє једно одъ оны, у коима се нарави кваре. Куда е у таквомъ станю да се Вы нинайманѣ о миразу старати немате. Родитель е разуманъ мужъ; онъ зна, шта је чеду своме дужанъ. Што се тиче девойке, ёли лепа? то зависи одъ вкуса. Што е једномъ лепо ніє другоме. Но я кадъ бы бирао, я бы нију изабрао. Явите се, мислимъ да Васъ неће одбыти. Шта сте наумни чинити, чините што скориѣ: јеръ се у оваквой прилици свагда довольно честне браће нађе, коя речи преносе. Я Васъ одъ данасъ свакій часъ очекуемъ као

Вашъ

найискреній

Една удовица иште одъ девера саветъ за будуће определѣнѣ сына, кои се наукама оддати жели.

Вы сте се, доброту имали мени при смрти любезногъ супруга мoga обећати, да ће те ми у будуће съ Вашимъ саветомъ место нѣга помагати и деце мое као отацъ примити се. Да я братску любавь Вашу срдачномъ благодарносћу признаемъ, — немогу Вамъ болѣ доказати, осимъ ако одъ Вашегъ уверенија употребљенѣ учинимъ, и Васъ у једной ствари за

саветъ упытамъ, у којој ми є саветъ честиогъ и искусногъ пріятеля потребанъ.

Старіи сынъ мой, приближава се већь онимъ годинама, у коима є свакій дужанъ начинъ живота за себе избирати, да бы некада достойный садружства членъ быти и човечеству и роду своме колико є могуће служити и помоћи мogaо. Онъ показује, као што и сами знате, велику любавь и наклоност къ наукама. Оштроумность и прилѣжанѣ нѣгово дају ми се надати, да бы онъ съ чешћу путъ овай предузео. Я жељи овой противна нисамъ, ни ти быти могу. Но обстоятельства моя съ друге стране недопуштају, да бы по жељи нѣговой учинити могла. Я се боимъ, да сбогъ два брата нѣгова нећу быти у станю, нѣга съ потребама снабдевати. Овде я одъ Васъ савета очекуемъ. Ако бы сте Вы чрезъ млога Ваша познаиства у Бечу учинити могли, да онъ о манѣмъ издатку тамо пребуде, то бы сте ме безконачно обвезали. Я се на братску Вашу любавь осланијамъ и држимъ да Вы то пропустити нећете. То бы матернѣ моје старанѣ млого облакшало. Но я и то расуђено Вашемъ остављамъ, и о свему Ваше мнѣнїе очекуемъ, коме ћу съ великимъ благодарношћу следовати, као

Ваша

спаа

О д г о в о р ъ.

Высокопочитаема снао!

Я се особито радуемъ, што сте ми прилику дали показати Вамъ, колико Вамъ же зимъ на служби быти и Ваше поверенъ наградити. Съ неизказанымъ задовольствомъ разумемъ изъ писма Вашегъ, како се братанацъ мой наукама оддати жели. Почемъ је и његова способность и досаданъ трудолюбје познато: тврдо се надамъ, да ће онъ на овоме путу срећу свою найбољ основати. Я Васъ молимъ наклоности и његовой ни найманъ не противстаяти. Вама је познато, да я фамилије немамъ. Света дужност на савести мојој лежи, деце покойнога брата мога примити се и о срећи ињовога старати се. Я самъ опредељо сына Вашегъ къ себи узети и о момъ трошку на далъ науке послати. Вы ће те ме врло обвезати, ако мое предложенъ примите и и њега што скориј къ мени справите. Ако онъ къ мени свагда сыновну любавь и поверенъ указивао буде: онъ ће у мени имати, правогъ другогъ родителя, кога ће се сва старања къ срећи и његовой клонити. Уверите га любезна сестро да ћу се трудити, године науке и његове љему прјатнама учинити, као што Васъ уверавамъ да самъ

и т. д.

XIII. Сажалѣваюћа и тешећа писма.

а., ПРАВИЛА.

Ова су писма честитајима противположена; јеръ као што се она при срећнимъ случајевима пишу, тако се ова при непрјатнимъ употреблюю.

Поводъ је ињовъ смртъ любимы лица, родителя, браће, сродника прјателя и т. д. Ништа манъ и друга обстоятельства и случај могу иј проузроковати. Овамо принадлеже болестъ познаника или кадъ се очекивање и његово уништи; кадъ онъ штету ватромъ, вodomъ или другимъ каквымъ жалостнымъ узрокомъ претрпи.

Сажалѣваюћа и тешећа писма употребљавају се само међу онаковимъ лицама, која су сродствомъ или прјательствомъ или благодејствомъ или напоследку познанствомъ везана. Но и овде бы бодъ было неписати иј: јеръ свакиј воли да му за срећу какву благодаримо, нежели да га за несрећу утешавамо. Опомене на претрпљена приключения свагда су жалостие. Оне могу намери нашој выше пута шкодити; јеръ оне ране позлеђую, кое је време лечити почело. Ништа манъ ако смо кога утешавати наумни, то чекати морамо, до-

кле прва жалости бура утиша се и разумъ опеть право свое надъ чувствыма добіе.

Намера є овы писама, 1., уверити другога; да смо участници нѣгове несреће или жалости, 2., утешити жалосно нѣгово срце и болю облакшати. Къ овоме є потребно мужественый јзыкъ употребити и показати, да су чувствования наша истинита, чиста нелицемерна и да она изъ топлогъ и састрателногъ срца произилазе.

Докази су, кое мы за утеху узимамо, по разлики лица различна. Блага и мека срца благимъ и кроткимъ саветомъ задобываю се и тврда не. У обште свака утеха мора важна и къ утолѣнию жалости сходна быти. Жалостни люди нечитаю радо, зато ова писма кратка быти мораю.

Извори, изъ кои при различнимъ живота противностима утеху и спокойство црпимо, єсу светыи законъ нашъ вера у Бога и нѣговъ промисао, кои нась чрезъ жалость къ радости чрезъ несрећу къ постоянной срећи води. Далѣ къ утехи употребити можемо надежду, да ништа на овоме свету вечно нетрае, следователно ни рђаве пригоде; и да є то Христијанска дужность судбама божества беъ роптаня повиновати се.

Каогодъ дакле, што су лица различна, коима утешаваюћа писма пишемо, тако исто и сама писма мораю быти различна. Разумно-
ме и мудроме лицу кои є умъ свой наукама,

а особито философіомъ просветю, нетреба много говорити, но само на разумъ нѣговъ позвати се, кои зна да су путови промисла непроничући. Учени, сами за себе довольный изворъ утехе имаю, за то є неприлично оногъ утешавати кои выше одъ нась зна. Но простоме и неученоме морамо са саветыма притећи. (Найлакше є лакомислене утешити, или онога кои наследіе очекуе, и јдва чека, да му родитель или сродникъ умре, како бы тако собственнымъ господаромъ постао.)

Пријатељ тешти пријатеља коме є сынъ на војски погинуо

Высокопочитаемый,

Сажалъня достойный друже!

Я самъ правый участникъ праведне жалости Ваше, кою Вы при смрти сына Вашегъ осећате. Я самъ и самъ Отацъ и знамъ величину Ваше туге лако чувствовати. Но Вы сте мужъ, кои сваку стварь по определѣнию и концу расудити знате. Определѣић є войника одбрана отачбине и са самымъ своимъ животомъ. Я незнамъ честнѣ и славнѣ смрти, него ли када когодъ у испунио дужности свое духъ свой испусти.

Вама є сынъ умр'о као официръ, съ чешћу за отачество, за родъ, за цара. Похвалный овай узрокъ мора свагда балсамъ быти узвељионе срду Вашемъ. Слава, да сте држави съ крвлю сына Вашегъ жртву дали и не из-

следима премудрость свесущество, нека Васъ утеши и духъ Вашъ ублажи. То Вамъ одъ срца жели

Вашъ

понизанъ слуга и
веранъ другъ

Утега о смрти матере.

Ваша мила мати дакле се већь увечностъ преселила. Вы сте изгубили родительницу, коя Васъ є любила и до савршена узраста воспитала; я самъ изгубила благородну покровительку. Праведне су сузе и Ваше и мое. Нека теку низъ жалостна наша лица и нека тако успомену достойне госпође торжествую. Но дай, да и овде умереность употребимо. Преселѣнїе иѣно ніе изненадно было. Дуга иѣна болестъ была є известна томе предсказателька Вы знатае, колико є она у ињој трпити и свю красота живота лишавати се морала. Бадава є она овде покой тражила. Покой є у гробу. Миранъ духъ кога є она у знаню добродетельи свое до последнїгъ часа задржала, мора и Ваше срце успокоити. Има юштъ єданъ животъ, у коме честны животъ продужаваю и пайслаже награде добродетельи свое примаю. То є иѣна коцка. Она ће и одтуда стопе наше на добро управляти. Съ уверенїмъ овимъ утолява жалостъ свою

Ваша

искрена

Познаникъ познаника утешава о смрти родителя.

Неоцениму штету, кою Вы у любезномъ родителю Вашемъ трпите, чувствуемъ я тако живо, као да бы она моя собствена была. Жалостъ є Ваша праведна а сузе уместне. Оне су живый сведокъ Вашегъ благогъ срца, кое є свагда топломъ любавио къ достойномъ мужу горело, кои Вамъ є био и отацъ и правый пріятель, а и срца Вашегъ видацъ и учитель.

Законъ и Философія — ова два найкраснија, къ утехи жалостни, дари неба — есу оба кодъ Васъ безпримерно саединѣна; нити Вамъ могу што казати, што Вамъ разумъ Вашъ већь досада безконачно болѣ представио ніе. Ваше добро срце повиноваће се воли мудре судбине и са синовномъ преданошћу путе невидимогъ божества хвалити. Колико год' участія сада при важной овой боли Вашој имамъ, толико ћу се срдачніе радовати, ако ми скоро знати дате, да сте жалость мудрошћу и краснымъ Иисуса закономъ победили. Я самъ са отменымъ поштованїемъ

и т. д.

Утешавајуће писмо свештенику, кога є сынъ на
науки умро.

Честный отче!

Безъ сумнѣ в рана найчувствителнія, кою отачаско срце добити може, када оно таквогъ

сына као Вашъ, у найкрасніемъ живота про-
леђу изгуби. На ономъ пути изгуби, на коме
е онъ тако похвално одјо и очекиваню люби-
могъ родителя свога одговорити трудio се. Но
Вы сте служитељ божества. Вы сте са изво-
рима утехе и са божественнымъ промисломъ
познати. Вы настъ учите да онъ и тада найве-
ће поштовање наше заслужује, када настъ каз-
ни. Садъ је време, да Вы дјейство науке Ва-
ше на себы покажете, жалости Вашой пре-
деле положите и ю трпљијемъ победите.
Јоштъ Вамъ је остао јданъ добаръ и приле-
жанъ сынъ, кога ће сада двогубо паштење
быти, добрымъ поступкомъ своимъ жалость
Вашу о прворођеноме умалити. Онъ ће Вамъ
найкраснија утеша быти, коју Вамъ одъ срца
жели

Вашъ

и т. д.

*Ономе кои је супругу изгубио, коју је врло
љубио.*

Вы сте у супруги Вашой малого изгубили.
Я то тако живо чувствујемъ као и Вы. Она
е суза достойна, кое Вы за успомену иће-
ну проливате. Чиста ићна добродетель за-
служује, да она у срцу Вашемъ вечно оста-
не. Но светый нашъ законъ показује намъ
јоштъ јданъ будућији животъ, у коме ће се
добри наградомъ чести и добродетели свое
наслажавати. Законъ настъ учи, да је Богъ својо
смртнији наймилостивији отацъ, кои сыновима
своимъ често иго налаže; но такво у свое вре-
ме и скине и настъ отачаскји помилује.

У овој чистој науки светогъ закона ле-
жи выше истине и красоте, выше небесногъ
спокойства, него ли да бы Вамъ потребовао
друге узроке утехе наводити. Я Васъ увер-
вамъ, да самъ найвернији жалостнога Вашега
случая саучастникъ и да ћу свагда са особи-
томъ любавију быти

Вашъ

и т. д.

*Утешитељско писмо једноме, кои жељеће досто-
јанство добије писе.*

Я знамъ колико човекъ чувствује, када
найкрайніја очекиваня своя у једномъ оку маг-
новеня уништена види и сажалјевамъ одъ свегъ
срца, што Вы достојанство Н. добыли нисте, у
кому бы малоге срећнима учинили и по Ва-
шемъ доброме срцу у благополучју други,
собствено благополучје наодили. Но то је на
овој свету често случај да истине заслуге
непаграђене остану, и да се онде на прјатеље,
фамилију и благодетелје, гди бы се на саму за-
слугу гледати морало, выше пази. Вы сте па-
противъ мударъ мужъ. Вы ће те се утешити
знати. Ваша знанја и таленти нити су за то
умалти, ни помрачени; нити ће быти. Не-
мойте себе тымъ првымъ неполовљнимъ иску-
ствомъ ожалосћавати и за будуће страшити
се. Препоне поопштравају духъ благородногъ му-
жа, кои је достојанства свога сведокъ. Бори-
те се дакле храбро и у будуће съ противно-
стима, идите путомъ Вашимъ, коимъ сте нео-

бично и тако похвално започели, идите мужествено и уверени будите, да ћете у желеће пристаниште доћи и венацъ трудолюбія и трпљенія Вашегъ примити. То є срдачна желя онога, који вечно остає

Вашъ

веранъ другъ

Сродница, којој је муж ўмро.

ЛЮБЕЗНА ПРИЈО!

Я Вамъ немогу исказати, колико Васъ о смрти достойногъ Вашегъ мужа сажалѣвамъ. За Васъ напротивъ мора не мала утеша быти, кадъ помислите, да је онъ као добаръ Христіјанинъ духъ свой предао. Участіе је мое толико, колико и высокопоштованъ и любавь, съ коима самъ Вамъ преданъ; а величина ове доводљиво Вамъ је позната. Вы сте много изгубили; то свакій признати мора. Но Вы имате у себи толико постојности, да самъ уверенъ, да никаква судба духъ Вашъ поколебати не може. Съ тымъ се утешава при жалости Вашој

Вашъ

преданый приятель
и
слуга

Свештено лице неко теши друга, чија же се испупчна пис.

ЛЮБЕЗНЫЙ И СВАКОГЪ ПОШТОВАНІЯ
ДОСТОЙНЫЙ БРАТЕ!

Вы ће те већъ знати, шта се на Н. Васъ ради свршило. Я сажалюемъ, када само помислимъ на тако чуднији съ Вами поступакъ. Веруйте ми, да одъ мене выше при овој ствари иетрпите. Я Васъ тако любимъ и поштујемъ, да све Ваше судбине за мое собствене примамъ. Но тешите се тыме, што сте и божљи места достойній. Промисао Васъ је божја къ већемъ приправила гди већій кругъ, следователно и шире упражњије знания и талента Ваши имати можете. Ово жалостно искуство служиће Вамъ къ већемъ усавршештвованію. Велика часта высокы умова зато су высоту ону достигли, што су имъ прве просбе одказане быле. У моралномъ је свету ово као и у физичкомъ, да стегнута стварь выше действује. Я Васъ уверавамъ, да ће се скоро дела собственога стидити, и врло каяти. Но доцно каянъ непомаже. Я се дивимъ, како су толико ини, тако слепо и безъ сваке политики, и безъ призреня на собствену ползу поступити могли. Вы знаете найбоље мое у смотрению томе положенъ съ Вашимъ измерити. Я самъ одъ Васъ и право ове ствари понянъ добио. Ваше расуђење тако је истинито и тако предъ очима, да је зачудо што га они не виде. Млоги се чуде, да Вы Н. добили нисте. Ово је за Васъ найвећа похвала. Пиште ми, како је Ваше намеренъ у будуће и уверени, будите, да Вамъ нико толико среће желести

неможе, колико я, кои Ваше способности и талente познаемъ и кои са найсавренијимъ — заслугамъ Вашимъ найдостойнијимъ — высокопоштованѣмъ јесамъ

Вашъ

вама верно-преданый
другъ и братъ

XIV. Тражења и искања писма.

Писма су ова подобна молбенимъ. Да-
кле и правила кодъ ныи изложена и овде на-
блудавати треба. Садржай овы писама про-
изтиче изъ природе исканя. Найпре се јви-
шта се иште, затымъ се наводе узроци, сбогъ
кои се иште и за кое испунићи желѣ очеку-
мо. Напоследку препоручивши се милости и
наклоности писмо заключимо.

б., ПРИМЕРИ.

*Еданъ младый човекъ тражи пріятельство свога
умрлогъ отца.*

Высокопочитаемый Господине!

Дружевна наклоность којомъ сте доброга,
садъ у вечношть преселившегъ се родителя мо-
га чествовали, да є ми слободу найпокорніє

молити Васъ, да бы сте и мени неку часть
благоволїя Вашегъ поклонили. Ово є мени то-
лико выше потребно, што я ни пріятеля ни
сродника немамъ, кои бы ми и деломъ и са-
ветомъ у младости моїй припомогли.

Едина утеха, коју ми є родитель мой у
последњемъ живота часу дати могао есть
уверенѣ, да ме є благородноме Вашемъ срцу
препоручio. Крепка надежда, съ којомъ се онъ
у гробъ преселio, да ћете Вы желю нѣгову
испунити и младости моє примити се; очекива-
ти ми дае, да молба моя неће остати неуважена.

Я ћу се свагда трудити найревностніє,
себе Ваше благонаклоности достойнимъ пока-
зати и свакомъ приликомъ ползовати се, да
бы Вамъ чисту благодарность, высокопоштова-
ње и любавь изјавити могао, съ коима на сваг-
да остаемъ

Вашъ

и т. д.

*Еданъ новъ трговацъ иште одъ другогъ, (нег-
лашинѣгъ господара свогъ) кћерю за севе.*

Особита наклоность којомъ сте ме у домъ
Вашъ узели, любавни поступци, съ коима сте
ме крозъ цело кодъ Васъ пребиваня време
предусретали и задовољство, кое сте увекъ о
обхођеню моме показивали испуњавао ме по-
веренѣмъ, да ми саданю молбу одбацити не-
ћете.

Трговина, кою самъ овди започео као што Вамъ е познато наоди се у добромъ станю и обећава ми срећна времена. Но я бы само тада плодове трудова мои подпуну уживати могао, кадъ бы сте Вы срећу ову съ тымъ допунили, да ми Вашу милу кћеръ Елену — коју я већъ одавно любимъ и почитуемъ — за мене дали. Иначе срећа ће моя свагда несавршена быти. Вы ме познаете, познаете и срце мое и мой карактеръ. Све ово и трудолубие мое даю ми надежду, да се Вы за сына свогъ примити ме одрећи нећете.

Я Васъ молимъ, да ме што скорије уверите, да самъ Вамъ найкраснијимъ живота мога благополучијемъ задуженъ. Я ћу безъ закосијня къ Вами поитати, да бы Вамъ устмено показати могао, како самъ са найсавршенијимъ высокопоштованјемъ

Вашъ

понизный слуга.

Еданѣ иште одъ матере ићу кћербъ за себе.

Высокопочитаема госпођо!

Вы сте тако красанъ примеръ добре супруге и Ваша су преимућства толика, да и на Васъ никада погледати немогу безъ крайњъ жеље, да бы и я у будућемъ животу моеме, срећу супруга Вашегъ имати могао. Кадъ бы сте Вы ову жељу испунити могли, были сте Вы то одрекли высокопочитаема госпођо? но како я то и помислити могу знајући Ва-

шу благость и да Вы у срећи ближња свою собствену наодите.

Я познаемъ једну девойку, коју подобице Вашимъ, добродетели укравашају, и коя с већъ одавно найвећа срца мога желя. Она је одъ Васъ воспитана и примеромъ Вашимъ изображена. Коя то друга може быти, осимъ Ваша нежна Мара? Смемъ ли за Ваше материје дозволићи молити? Много је, што я иштемъ: я то признаемъ. Но я Васъ уверамъ, да тако велико добро по достојанству и ценити оћу. Извол'те дакле и склоносте любезне кћери Ваше испитати и мене што скорије срећнимъ учинити. Я Вамъ любимъ десницу и са найсавршенијимъ поштованјемъ

есамъ

и т. д.

О д г о в о р ъ.

Высокопочитаемый Господине!

Я самъ кћери мојој предлогъ Вашъ саобщила, и нњој као што надлежи на волю оставила. Премда Васъ она врло почитује и мое о Вама мненије за праведно сматра, ништа манње она склоност къ удаи нема. Я находимъ найвећији узрокъ томе да је она рада овди остати. И я Вамъ морамъ искрено признати да ми је врло мило, што је у старости мојој кодъ себе имати могу. Но не мислите, да је ово упливъ имало на нјено определење. Она зато ништа незна. Я самъ свагда оне

родитељ за неправедне сматрала, кои на склоность деце свое негледају, но и ј по собственой воли жене и удају. Да ли они за себе а не за сына супругу траже? Ко ће съ ињомъ животъ до гроба проводити. Одъ кога є добытоацъ, одъ кога мати власть, да она дае кћеръ свою по своимъ собственнымъ склоностима. Мое є правило ово: моя є кћи за удају, следователно при разуму быти мора. Ако јоштъ разума нема, я є другоме за супругу дати несмемъ, гди она домоуправителька быти мора. Нека она себи дакле сама избира и нека сама себи определи, за кога ће поћи, да небы иначе и кости мое у гробу проклиняла, као што често быва. Дужность є родителя кћери својој стваръ у правомъ виду представити и њу ако бы она зло бирати почела, на то пажљивомъ учинити, а ништа выше. Овоме правилу требало бы да сви родитељи следују.

Моя Вамъ кћи за Вашу къ ињој наклоность благодари и жели Вамъ срећу достойнє девойке. А я јесамъ са свакашнимъ вами познатымъ высокопоштованјемъ

И Т. Д.

XV. Саветуюћа писма.

а., ПРАВИЛА.

Писма ова имају место само међу равньяма и када старији млађемъ пише и и њему

дужности и обvezаности представља. Онай, кои нема право другога саветовати, нека се у ту ће дужности немеша: јеръ природа є наша таќва, да мы ни одъ онога науке и упуства врло радо неслушамо, кои власть давати јй има. Кои се за саветъ пыта, нека га слободно, ако зна да. Коигодъ дакле другогъ саветује, треба да то са особитомъ прјатношћу и штедњомъ чини; да небы саветуюћи грубошћу уvreјенъ, јоштъ горји постао. Узроци морају свакда додани быти, како бы другји и самъ видети могао, да є погрешјо и да га мы са саветомъ нашимъ на прављији путъ извести желимо. Ко другоме нје радъ савета дати, дужанъ є извинити се и иштујегъ уверити, да о ствари ни самъ довольно сведокъ нје.

Одговоръ є на ова писма благодарность и признанје, да намъ є наука другогъ полезна была. Ако смо напротивъ за обхођенје наше саветовани, морамо или себе извинити ако смо прави, или погрешку признати и благодарити.

б., ПРИМЕРИ.

Отаџъ саветује сына, кои се на наукама наоди.

СЫНЕ МОЙ!

Изъ повторитељне молбе твоје за особиту помоћ у новцу, незаключавамъ я на ништа друго, но на твоје лакомисље и непоредачно обхођенје, кое срцу твоме честь неприноси, а мене у найвећу жалость подвргава. Станѣ

мое неможе быти теби непознато. Ты знашъ да Ты юштъ четири брата и єдну сестру имашъ, кои тако ѓе воспитанъ и издржанъ по-потребую. Я самъ теби толико на сваку годину определю, да бы Ты честно живити мogaо, кадъ бы само умереный животъ проводio. Но Ты си наумio мене просякомъ учинити. Болесть є твоя измишлѣна, рачуни за апотеку лажни. Шта мислишъ Ты самъ са собомъ? Тако ли се животъ проводи? Кажи праведно, да ли бы я разумно чинio, кадъ бы невалялства твоя на уштрбъ остале твоє браћe подкреплявао. Я Ѯу тебе и садъ изъ пропasti избавити. Последний путь ево Ты искашу сумму шилѣмъ и то съ таквымъ условомъ, да Ты мени поступке твое до найманѣгъ обстоятельства одкриешъ. Я се одъ данасъ надамъ твоме бољемъ обхођеню, и тврдо уверенъ имамъ, да Ты искаия твоя, коя бы пороке твое свету одкрила и мене побудила, да те презирати морамъ, дахъ продужавати нећешъ. Немой да до тога доћешъ: него се труди сыне мой заслужити име ово, любавь и нежно родитеља твога старањъ, и покажи, да си тако мой веранъ и добаръ сынъ, као што самъ я такавъ теби

твой

родитељ

Стрицъ сыновицу.

Любезный Алекса!

Ты и самъ осећашъ, да те є приода раскошнымъ даровыма своимъ украсила. При споляшнью тела красоти, обдарила є она тебе и прекраснымъ умомъ, съ коимъ си до садъ мени радость, фамиліи нашей честь причинявао, а себи благополучie будућe устројао. Съ толико већомъ жалошћу овы самъ дана чути мogaо, да си одъ разума твога злоупотреблѣнъ чинити и оне свете истине, одъ кои спокойство човечиегъ духа зависи и безъ кои бы се цео сајољ садружества човечиегъ раскинути морао, у сумњу доводити почео.

Млоге су ствари драгiй мой у себi добро, кое намъ рђавымъ употреблѣнѣмъ зло и штету приносе, и рђаве и штетне бываю. Богатство є по себi добро, но злоупотребляюћимъ га штетно є. Красота є добро, кое є напротивъ млогима већъ падежъ причинило. Съ разумомъ то исто быва. Онъ є већий и найкрасnий неба дарь. Да ли намъ є дакле онъ зато дать, да га противъ найвећегъ благодетеля нашегъ и противъ целогъ човечества употреблявамо? Разумъ є при рђавомъ срцу машъ у руци беснeћега. Што є овай оштрiи, што є већий, то выше зла учинити може.

Ако є желя твоя, да я и у будућe ота-
часко старањъ о теби носимъ: то остави путь
тай и приони опетъ за науку и добродетель.

Ово є двоє највеће човечје овогъ света бла-
го. Здравствуй!

*Саветујуће писмо ономе, кои само гледа да се
ожени, а негледа шта следује после женидбе,
и нерасуђује о будућности.*

Мой любезный друже!

Изъ последњегъ твога писма видимъ, да си опеть залобљенъ до ушю и да си радъ што скорје оженити се. И почемъ Ты у овой прилики и мое мнѣније знати желишъ, то я немогу одрећи жело ти неиспунити. Да си се Ты залюбјо, томе се нечудимъ јеръ знамъ, да си одъ тела и крви као и сва остала браћа; а може быти имашъ выше крви него што ти є за срећу твоју потребно. Није чудо дакле, што се ова при действителномъ твомъ животу узбуни и такве жеље у памети твојој производи. Оженити се, лепа є стварь. Благодарност буди Творцу, и я самъ се оженјо, и није ми нимало жао. Ты знашъ да я са супругомъ мојомъ срећно живимъ. Но ово ће любезный мой при свакомъ супружеству. Срећанъ брачнъ животъ есть бео гавранъ. Дай да те за руку крозъ овай животъ часомъ на артиј проведемъ и да ти покажемъ, на шта Ты јоштъ мислио ниси, јеръ Ты и онако мало мислишъ. Онай, кои се ожени, любезный мой има свою жену. Но ко се о томъ сумња, рећи ћешъ Ты? нико; ни Ты се о томъ несумњашъ, но треба ти ништа мање казати. Свака жена любезный мой, има свой собственый

стомакъ, кои она посвездневно еломъ и пићемъ напунити мора. Ако га она съ чимъ лепшимъ напунити може, то ће она теби выше благодарити. Свака жена има тело, кое одевено быти мора, и то лепо: јеръ красный овай поль има антипатију съ ружнимъ альинама. Даљ сладкій мой где двоје дише, треће се пише, — стои написано у сабранју пословица г. Мушкатировића на страни 18-так. — Свака жена обично добије дечицу: кадшто и једну целу гомилицу. Ови мали гости рађају се съ праотачаскимъ грехомъ на светъ, т. е. и они иштују ело и одело. А оно срећно време прошло є милый мой кадъ є манна съ неба падала и альине се 40 година нису дерале. Оно су била времена бисерна и златна: садъ су блатна. Даље тогъ благословиа садъ већъ за тако оженјене люде нема; а нико свое неда. Истина, да пекаръ, касапинъ, шнайдеръ и чизмаръ теби на услуги стое. Но ово су люди тако чудни, да они тако оженјеннымъ людма само за готове новце служе: а за вересју неће ни да чую. Садъ смо већъ дошли до готовы новаџа? а где су ови? где су, то Ты незнашъ; Ты само знашъ, да у твомъ цепу нису.

Аљ осимъ све шале Перо! ово є опеть једанъ одъ твои будаласти поступака, коима си себе често већъ предъ светомъ осрамотио. Шта Ты човече мислишъ? Куда ти є глава? куда ли разумъ? једва и самъ живишъ, а на женидбу мислишъ. Одъ любави, ни Ты ни твоя жена живити неможе. Гладъ є гробъ любави, а старање є за свакидаши препытанъ смртъ домаћи радостји. Остави Ты такве лу-

де мисли; почни мудро и прилежно живити; стецы, па онда женисе или може быти, Ты се зато женишъ, да съ миразомъ срећанъ постанешъ. Иди, то е срамота. Нека се свакій онай стиди, кои се за то жени. Тешко девойки, кою само новцы удаю.

Оставивши дакле намеренѣ твоє, опрости се съ твоимъ любезномъ Милевомъ и дођи на неко време къ мени, да ти покажемъ све уочи, што самъ ти писао, да тако јошъ бољъ веруешъ

твоме

искреноме другу.

XVI. Претећа писма.

а., ПРАВИЛА.

Ова писма само они писати могу, кои су стари и власть имаю обхоење и дела другога надгледати. Она у себи садрже казнь или изјаву негодованя о учинїной погрешки. Ако преступљење или погрешка јошть одвраћена или баръ умалѣна быти може, то искати морамо, да то што пре буде. У таквомъ случају обећавамо опроштай. Ако је сасвимъ погрешка већъ учинїна, то треба саветовати, да се у будуће одъ нѣ чува. До когъ степена претић чинити можемо морамо изъ обстоятельства узети, коме пишемо и шта смо

мы нѣму. Маный већемъ оваква писма писати неможе, осимъ ако се жели милости нѣгове сасвимъ лишити. Своме добромъ прятелю, и ономе, коме заповедамо, можемо много у шали казати, што одъ истине мислимо.

У одговорима на ова писма, мы себе или извинявамо, да нисмо погрешку учинили, или додаемо поводъ и узроке, ако смо учинили, или себе сасвимъ невинима оглашавамо.

б., ПРИМЕРИ.

Мати укорава удату кћеръ свою.

Какве жалостне плоде, мое трудно воспитанѣ на тебы носи кћери моя! Я самъ се надала у теби утеху старости, и радость последни дана' беднога живота могъ доживити а садъ слушамъ жалостне вести, кое срце мое паряю. Ты се р'ђаво живишъ съ добрымъ твоимъ мужомъ. О! како незнашъ срећу поштовати, коя ти е таквога мужа дала. Обходење је твоє противно благонравију. Ты ниси ни предъ Богомъ ни предъ людима честна ни добродетельна. У одсуству мужа твога, тражишъ дружства, коя име твоє безчесте и седу мою главу срамотомъ покриваю. Ахъ! како ме боли мое материно срце. Зашто се гробъ неотвори пре, него ли што самъ такве гласе о теби чула? То ли су следства наука мои, коима самъ срце твоє укращавала. Јошть се ніе срце твоје тако оглушило, да не бы гласа родитељке свое саслушала. Ако бы ово было, то бы се я стидила, име матере твоје на себи носити. Я бы се морала кћери одрећи,

коя на безчестіс фамиліє свое живи. Одъ тебе зависи, да я и у будуће себе назвати могу твоюмъ
матеромъ.

Другу, кои є нашу поверену му тайку одкрою.

Неверный друже!

Я самъ се свагда бояю, да наше дружество дуго быти неће. Обичай млогога говора, кои Вамъ є рекао бы одъ природе усаћенъ, быо ми є увекъ подозрителанъ. Страмой ще быо узалуданъ. Вы сте найвећу тайну срца муга, коју самъ у недра Ваша положио, одкрили и мени съ тымъ неисказаний убитакъ причинили. Зашто самъ Васъ морао познати. Я бы волео, да Васъ никогда ни видео нисамъ. Зaborавите Вы мене, као што я Васъ заборавности коначно предаемъ. Остаемъ

твой превареный

Девойка драгоме, кој ю є непристойно предусрео.

Господине!

Вы сте се юче владали, као јданъ неразумный и презрена достойный човекъ. Не мислите одъ сада већь, да мы у сајзу ономе остати можемо, кои смо обое одъ срца желели. Я се радуемъ, што самъ и Васъ и направъ Вашу юшть за времена познала. Кадъ

Вы пређе, него ли руку мою имате тако са мномъ поступати можете, шта имамъ я одъ Васъ доцнє очекивати? Вы ће те узрокъ поступка Вашегъ може быти піянству приписати. Но да ли Васъ піянство извинити и оправдати може? У піянству се показує човекъ у своїй природи. А чему се имамъ я одъ таквогъ човека надати, кои онаково пиће безмерно употреблява, одъ когъ юшть напредъ зна, да ће му се разумъ узумити? Я таквогъ мужа нисамъ рада имати. Дарове Ваше щилѣмъ Вамъ натрагъ, да Вы небы никада о саединѣю нашемъ мислити могли. Я Вамъ и приступъ у домъ нашъ забрањујемъ и Васъ сасвимъ одричемъ се. Мы едно за друго нисмо определѣни. Я есамъ и т. д.

Туторъ пише своме питомицу, кои є новаца претећи искао.

Я самъ Ваше писмо читao, найпре съ незадовольствомъ сбогъ непристойности єзыка, кои у нѣму влада, а затымъ са срдачнимъ сажалѣнїемъ, видѣши у нѣму и Ваше малоумје и рђавый карактеръ. Вы сте наутили были мени дотле пакость чинити, докле ми се туторство недосади. Я Васъ уверавамъ, да сте добра средства употребили. Я самъ юче рачунъ мой предао и туторство оставio, кое є Н. на себе примio. Ако добаръ саветъ и разумна представляња кодъ Васъ юшть места имати могу, то би Вамъ саветовао, да бы при промени овой и мисли и поступке Ваше променули: еръ Н. безъ сумнѣ неће толико крозъ прети гледати, колико я.

На Ваше последнѣ писмо дакле одговори-
ти Вамъ имамъ, да Вамъ судъ новце неда, єрбо бы
онъ предъ Богомъ одговарати морао, кадъ бы
Васъ у непоредакчномъ животу Вашемъ юштъ
подпомагао. Я есамъ и т. д.

Отацъ сына укорава.

Сыне мой!

Я чуемъ, да Ты починѣшъ непристойно
живити. Да ли си вѣћъ науміо мене ожало-
стити и осрамотити. То Ты мени ниси при
одласку твомъ обѣћао. А и я самъ съ благош-
ћу моюмъ заслужio; да Ты мени радость а не
жалостъ чинишъ. Пола си се године прекрас-
но владао. Кажи мы, имашъ ли узрокъ, тру-
долюбія твога и твога добродетельногъ живо-
та каляти се? Ты си довольно разуманъ, и можешъ
добръ и рѣвъ животъ сравнити и поз-
зу и штету познати, коя изъ ныи произтиче.
Ако починешъ коекаквымъ невалялымъ бездел-
ницима веровати, кои ти сладость невалялогъ
живота хвале, Ты ћешъ скоро у пропасть до-
ћи. Како можешъ добро мое воспитанѣ забо-
равити и съ людима мешати се, кои те у най-
већу несрѣћу вуку? Ты си заиста заслеплѣнъ.
Дужность е моя теби очи отворити, и тебе
пажливымъ учинити на оно, шта бы Ты бы-
ти морао, и быти мogaо, а шта ниси. Ты тра-
жишъ задовольство, славу и савршенство. Но
Ты ниедно одъ тїй на томъ пути наћи нећешъ.
Како е оно задовольство, на кое се човекъ
доцнє гадити мора, каква с то слава, съ ко-

юмъ се кодъ невалялы дичимо, а коя намъ
кодъ поштены найвеће непоштенѣ навлачи?
како е савршенство быти савршенымъ у сва-
комъ рѣвомъ и непристойномъ делу. Поми-
сли сыне мой! шта си дужанъ Богу, шта отцу,
шта фамилии шта себи самоме. Врати се на
добръ путъ ако желишъ да я будемъ

твой

верный и нежный
родитель

XVII. Праштаюћа се писма.

а., Правила.

Пріятельи немогу увекъ заедно быти; лю-
ди су као и новцы; садъ овде садъ онде: предъ
растанкомъ е обичай съ любезныма нацимъ
опростити се. Ако е могуће, мы то устмено
чинимо. Често напротивъ то намъ недозволя-
ваю: удалѣнѣ, дела, итња и друга обстоятель-
ства, коя личный опроштай недопуштаю. У
овомъ случаю учтивость изискує или преће
одласка или баръ съ пута писмено опростити се.
Свагда дакле мора и узрокъ назначенъ быти,
зашто се устмено опостили нисмо, ако смо
у ономъ истомъ месту при одласку были.

У праштаюћемъ се писму морамо на лю-
бави и пріятельству благодарити за далъ про-
дуженѣ овы молити, све добро одъ Бога же-
лити и одъ стране наше све услуге обѣћати.

У одговорима на оваква писма, желимо путујћемъ срећанъ путь и сажалојемо што се устмено нисмо могли опростити. Ако смо у станију можемо му за путь и какавъ саветъ дати или другу какву любавь учинити.

Ученикъ некиј кои се на страни учио, при поласку своме писмено се прашта.

После толики благонаклоности Ваше знакова, кое сте Вы мени за време пребивала мага у Н. указали, морао бы самъ себе за найнеблагодарнијъ сматрати, кадъ бы одъ Васъ безъ опроштена отишао и Вама мою обвезаность и найтоплју благодарность за благодејніја Ваша неодкріо. Но заповестъ мага, у изненадну болесть падшегъ родителя, да бы безъ закаснѣја кући дошао, тако је силно на мене действовала, да се нисамъ усудити смео ни једно ока магновенѣј дуже заостати. Вы знате благородный Господине, да я испунѣнѣ синовны дужности свагда за найсветіје обvezательство сматрамъ. Я самъ о доласку моме нашао отца при концу. Страја нѣга изгубити, посвездневно је растіо, почемъ су лекари већ о животу нѣговомъ надежду изгубили били. Садъ је прво и найпріятнѣј дело мое Вашемъ благородију за милост и доброту мени указану найусрдније благодарити. Уверени будите, да ћу и је свагда на срцу имати и са найслађимъ задовољствомъ на ныи опоминяти се. Я ништа толико нежеши, колико да Вамъ показати могу, да я сматрамъ за честь, што се са найсавршенијимъ высокопоштованїмъ назвати могу и. т. д.

Опростно писмо болестника коме се већ конацъ приближава.

Сладкій друже!

Све сице мое прибирајоћи, једва изнема-
гајоћій духъ мой подићи могу да бы Вамъ вер-
ный друже, последњій любави и истине bla-
годарности мое знакъ дати могао. Скоро ће ми
пресеченъ быти конацъ живота, скоро ћу пре-
ћи у обиталиште бесмртни душа. Я самъ го-
товъ. Само јоштъ последња смрти мука и я
самъ свршio; све претрпео; текай мой окон-
чао, кои ми је провиђенъ определио. Вами је
позната судбина моя. Она ніе была врло срећ-
на. Я негубимъ дакле много на свету, кое о-
ставлямъ. Саветъ моя мене утешава, да самъ
дужности мое испунијавао, законъ чувао отача-
ство любio. Съ богомъ верный друже съ бо-
гомъ на веки.

Другъ другу.

Неочекивана заповестъ, којој следовати
морамъ, изъ два је узрока за мене жалостна,
једно што ми је весть о болести оца мага до-
нела, друго, што я тебе на неко време оста-
вити морамъ. Лекари већ надежде недају.
Жеља родителя мага, мене још једанпутъ на
овоме свету видети, тако је сила, да я све си-
це употребити морамъ, ю што скорије испуни-
ти. Жалостъ моя мени недопушта съ тобомъ
лично опрости се; я би безъ утехе био, да
надежде немамъ тебе опетъ скоро видети. Я

теби међутимъ са найтоплијимъ срцемъ благодаримъ за млога твоя благодејнія, за твою искрену любавь и приятельство. Продужавай и къ одсуствујемъ другу твоме благородне оне наклоности, кое си му досадъ указивао и кое срцу твоме велику честь причиняваю. Одъ мое стране я те уверити могу, да ћешъ свагда оно место у срцу моме задржати, кое себи заслуге твое и любавь мою къ теби присвоява. Я јесамъ и. т. д.

XVIII. Различна писма.

ПРАВИЛА

Выше пута у једномъ писму найразличије ствари и предмете представљамо. Овако се писмо састоји дакле изъ млоги (други) писама, и есу у животу найобичніј. Поредакъ матеріја, како једна за другомъ следовати има, предписати се неможе, почемъ су обстоятельства човечјегъ живота толико различна, да се предвидети неможе, каквогъ садржая једно или друго писмо быти мора. Само неко художество у слагању различни предмета наблюдавати треба, а особито у прелазу съ једногъ на другиј. Найважнији предметъ стави се у почетку, а за нимъ сви други по реду и важности кратко, но ясно.

XIX. Трговачка писма.

а., ПРАВИЛА.

Предметъ је и узорокъ овы писама трговина, коя съ толико већомъ пажњомъ сачинявати треба, колико већу штету само једна единица речь често принести може. Писмо заменише место устменогъ разговора. Слогъ дакле мора быти такавъ, какавъ се у разговору употребљава, но у разговору изображеногъ човека. Овай осново-положај особито овде не треба заборавити.

Правила, коя смо уобщите за свакій родъ писама дали мораю и овде наблюдавана быти. Особито преимућство и свойство трговачких писама есть *краткость*, сајежена съ *разумителношћу*.

Трговци не иштују једанъ одъ другогъ млоге комплименте, често ни уводъ нје одъ потребе, него се стварь одма излаже съ молбомъ за испуњење налога. Титуле су редко у употребљава. Назначенѣ дана и године, пише се у почетку съ леве стране.

Сва трговачка писма могу се на ниже следеће класе свести.

1. ПРЕПОРУЧУЮЋА.

а., ПРАВИЛА

Ова су двояка, 1., или кадъ ко *себе самог* препоручує или 2., *кога другога*. Ако другогъ препоручуємо онъ намъ добро познать быти мора. Наша є дужность свойства нѣгова явити и какво є наше о нѣму мнѣніе.

Ако ли кои самъ себе препоручує, то мора са пристойношћу и умереношћу чинити. Онъ може и. пр. явити да є трговину водити почео, да ће се трудити налоге найточніє испунявати. Но особито чувати се мора да не обећа више него што испунити може.

б., ПРИМЕРИ.

Трговавацъ једанъ препоручује другоме свога калфу.

10. Януара 1861.
у Београду.

Господару Н. Н. у Б.

Калфа мой по имени Н. Н., кои є четыри године кодъ мене верио и чесно провео, намерава место свое променути. Я себе обвезанимъ сматрамъ нѣговомъ намераню не само противанъ не быти но и по силама моимъ

припомоћи. Почемъ самъ разумео, да Вамъ є такавъ младић одъ потребе, я Вамъ га топло препоручуемъ и уверавамъ Васъ да болђга наћи нећете. Ако препорука моя, коя є на истини основана кодъ Васъ места наће, Вы ћете мене врло обvezati и свагда у искусству познати, како самъ

Вашъ

и. т. д.

Новий трговецъ препоручує себе другому.

Већъ су 12 година прошли, одако у науки трговачкой трудъ положемъ. Садъ самъ съ помоћу Божијомъ паумју трговину на свою руку водити. Я дакле узимамъ слободу препоручити се кодъ Васъ, и за у будуће услугу мою поднети.

Доволнилъ капиталъ и многогодишњу у највећимъ трговицама искусство, положу ме у станови свакога найскорије и найточније по заповести послужити. Цремда на ново садъ и починећи, я се обећавамъ свакоме онолико на еспапу оставити, колико и друга, коя му драго трговачка кућа. О станову моме ако бы потребно было, може г. Н. Н. известије дати. Я молимъ да бы сте подпись мой добро приметити и осимъ овоме, неверовати изволели.

Трговац препоручує зета свога, као наследника у трговини.

Я самъ се решіо остатакъ мои дана у покою провести и плодомъ многогодишній труда мои живети. Господаръ Н. мой зетъ, прімо є на себе сву мою трговину, заєдно са действителнимъ и страдателнимъ дугомъ. Онъ є мене крозъ 12 година честно и верно послужіо и тако се владао, како є само разумноме и честноме човеку пристойно. Средства за трговину потребни има у руци довольно. Честь ми є што Вамъ га као пріятелю моме, крепко препоручити могу. Удостоите и нѣга Вашегъ пріятельства, онъ ће се достойнымъ показати. Я овде свршавамъ наше писмено споразумљенїе, кога ће успомена за мене свагда утешителна быти. За указану ми до сада благонаклоность Вашу благодаримъ Вамъ найсердніе. Будите и одъ сада пріятель

Вашега

и т. д.

Каїфа некій препоручує се єдной трговачкой кући.

Вы сами знаете, да за младе люде піс врло полезно, целу младость свою у єдной трговачкой кући провести. Я се у трговини г. Н. Н. већъ 8 година находимъ, и желимъ садъ парочито зато, што ће скоро и нѣговъ синъ съ путованија вратити се, на друго добро место доћи. Я савршено у Васъ имамъ поверенѣ, да

ће те Вы почемъ слугу потребуете, жело мою испунити и мене у трговину свою примити. Я самъ у станю србску, немачку и италіску коресподенцијо водити. Што се напротивъ остальцъ мои трговачки знаня и моралногъ карактера тиче слободно се на поштену ову кућу могу позвати, у којој самъ толико дugo време служјо. Изъ приложеногъ сачинѣња изволте и рукопись и слогъ мой видети. Съ отменимъ высокопоштованѣмъ имамъ честь назвати се

Вашъ

понизанъ слуга

2. КРЕДИТНА ПИСМА.

а., ПРАВИЛА.

Често є какавъ човекъ трговину на свою собствену руку водити радъ; но лишава се зато довольној капитала. Често и онай, кои є већъ до садъ трговао, радњу свою расприсранити жели, но у могућству ніе. Оваков се дакле у нужди наоде помоћь одъ другога искати и новце или еспапъ на кредит узимати. Она писма, коима ово иштемо и коима намъ се молба наша уважава или одриче називаю се кредитна, коя особиту умереность у себи имати мораю. Ако є могуће, наиболѣ було, да се свакій новый трговацъ, на какву већъ добро познату и на доброме гласу стојиу кућу позове.

б., Примери.

Вама є већъ безъ сумња познато, да самъ я трговину таста мога г. Н. Н. на себе примио. Истина є, она се у добромъ стану наоѓи: но я бы желео ю јоштъ распространити и себе у већији сајзъ съ осталимъ трговцима положити, него што є подъ прећашњимъ господаромъ была. Предузеће ово я другоячје удејствовати немогу, осимъ ако нађемъ какву кућу трговачку, коя бы поверила къ мени имала и како иманю тако и делу моме сходање кредитъ отворила.

Я се несумњамъ, да Вы такву благонаклоностъ къ мени имати нећете, зато, што я честь имамъ одавно познать быти Вамъ, и што сте Вы осимъ тога съ тастомъ моимъ у таквомъ сајзу были. Ако Вамъ є то недовољно, то изволте кога Вамъ драго одъ овдешнији трговаца о мени запитати. Я дакле одъ Васъ очекујемъ одговоръ, у коме ће те ми најдати, подъ каквымъ условомъ Вы такоју любавь мени учинити можете. Есамъ

Вашъ

и т. д.

3. НАЛАГАЮЋА ПИСМА.

а., ПРАВИЛА.

Налагајућа су писма она, коя у себи куповину или продају еспала или друго какво наређенје садрже.

1., Куповина. Ако одъ каквогъ трговца иштемо, да намъ определенъ некиј товаръ пошиље, то є потребно услове положити, подъ коима смо ради товаръ имати и пре какавъ мора быти; како се има послати, каква є цена и т. д. Да суму за товаръ припадајући или пошљемо или назначимо место, где ће је примити, или начинъ явимо, како платити мислимо.

2., Продажа. Онай, кои другоме свой товаръ шилје, да бы га овай продао, мора такође услове положити н. пр. пошто онай другији товаръ дати може. Како му има послати новце, или шта ће съ новцима радити.

3., Друге наредбе. Често имају трговци еспалъ свой на једномъ месту, кое є одъ нынји удаљно и где они случајно собственогъ свога служитеља или комисионера немају. Такође выше пута желе изъ овакви места еспалъ какавъ имати, но онога непознају, кои съ тымъ еспаломъ тргује. Овакви и овимъ подобни случај чине, да они стварь трећемъ, кои имъ є познатъ повере и наложе. И овде є све услове потребној явити.

Правило є кодъ ових писама *поредакъ, ясностъ и краткость.*

б., ПРИМЕРИ.

20. Марта 1861 год.

У Београду.

Господару Н. Н. у Н.

Една пештанска трговачка кућа, извеле
ла ми је најусрдије Вашу трговину препору-
чити. Съ тога узимамъ себи честь првый на-
логъ учинити Вамъ у очекиванию, да ће те Вы
препоруки господара Н. Н. најсавршеније одго-
рити. Одъ начина како ме послужили буде-
те, зависи ће продуженъ налога мои'. За садъ
пошљите ми.

5	центы' кафе мартиникъ
8	" мелисъ шећера
20	" пириница.

Цену означите саразмерну, коју Вамъ од-
ма по прјему товара послати обећавамъ се.

Транспортъ учините чрезъ господара Н.
Н. у Панчеву, коме Вы такође неколико ре-
чји писати изволте. Онъ ће къ мени експе-
дирати.

Вашъ

и т. д.

ОДГОВОРЪ.

29. Априла 1861.

У Н.

Каогодъ што оной трговачкой кући у
Пешти, коя је любавь имала кодъ Васъ препо-
ручити ме, зато врло обвезанъ есамъ; тако и

Вама за поклонъ њио ми поверенъ врло благо-
даримъ. Приключена цена

За пять центы кафе мартиникъ	
по 92 Фор.	460
За 8 центы мелисъ ше-	
ћера по 86 фр.	688
20 центы пириница	600

Сумма 1748 фор. ср.
може Вамъ за примѣръ служити, да съ Вами
пристойно поступати желимъ.

По заповести Вашой одправићу све на
господара Н. Н. у Панчеву и иѣму такође
писати.

Удостойте и у будуће благонаклонимъ и
већимъ налозима

Вашегъ
на услугу готовогъ
Н. Н.

У Пешту господару Н. Н.

Изъ писма Вашегъ разумети самъ могао
да је намера Ваша нову трговину подићи. Ме-
ни ће врло мило быти што могу съ Вама у
трговачкій сајузъ ступити. Што се мене ти-
че, я ћу све што могу на то употребити. Ево
одма почињемъ. Пошљите ми долеозначеный
еспалъ, ако га за назначену цену дати мо-
жете.

О поштованю вексле Ваше можете тако-
ђе уверени быти. Я очекуемъ одъ Васъ точ-

ну послугу, коя ће ме побудити и веће налоге чинити, и јасамъ са истимъ поштованимъ
Вашъ

Н. Н.

20. Н. 1860.

У Н. —

2	центе пиринца по —
½	центе кафе по —
3	" шећера по —

Едано трговацъ налаже другоме, да бы овай нешто за њега купio и њему послao.

Почитаемый господаръ Н.

Почемъ съ кућомъ Н. у сајозу нисамъ, Васъ напротивъ честь имамъ као пріятеля мoga одавно познавати, то Васъ молимъ да бы сте изволели одъ њега купити

10	центы кафе по 90 фор.	900
" "	мелисъ шећера	
	по 80 фор.	800
6	" сува грожђа по	
	10 фор.	60

Сумма 1760

и мени по рабаціи Н. кои ће Вамъ и писмо ово предати послати. Вы ћете доброту имати за новце те, само месецъ дана приочекати
Вашъ

и т. д.

4. СПРОВОДНА ПИСМА.

а., ПРАВИЛА.

Одашиља или спроводна писма у трговини јесу она коя се рабаціјма или лађарима, кои каквый товаръ возити имаю, дао. Ради обезбеђења купца и продавца добро је свада узети одъ рабаціје и лађара писмено признање, у коме треба да буде назначено, колико је тога примјо и да ће у свое време све подпунога треба однести.

У свакомъ спроводномъ писму следеће назначити треба:

1., Име рабаціје и лађара.

2., Назначенје, у чему се товаръ шалѣ, (сандукъ буре, пакетъ, кутіја) брой нивовъ, нумера, писмена и знаци, коя се на њима наоде и важе, колико фунтій или центіј.

Погодба (киріја) за превозъ товара и видъ новаца, съ каквым се кочијашу платити има.

4., Име, место, достојанство и обитавање онога, коме одправљамо, и коме се предати има.

5., Име и место обитавања оногъ кој шалѣ.

6., Услови, кои су са превозникомъ за прјемъ погодбе учинїни.

Справедећа писма, пишу се као и друга писма, но шалю се отворена и безъ печата.

6., ПРИМЕРИ.

A. НА СУВУ.

У Београду 15. Януара 1861 год.

Господару П. М. у Крагујевцу.

Одъ кочијаша Н. Н. изъ Н. прими ћете 8 добро затворены и здравы буради:
три бурета сува грожђа.
четири бурета зейтина
 $\frac{1}{2}$ центе кафе
 $\frac{1}{2}$ " шећера у једномъ бурету

означены съ писменима А., М., Н., № 1—8. Тежина є свега тога 6 центий. За сваку є центу погођено по 2 форинта. После примљеногъ у доброме стану товара, Вы ће те реченомъ кочијашу 12 форинтий исплатити у увереню, да самъ съ отменимъ поштованимъ
Вашъ

и т. д.

Господару Н. у Н.

Рабадія Н. Н. изъ Н. приміо є данасъ одъ мене у 5 цакова 10 центій вуне коју сте кодъ мене наручили. Онъ полази данасъ после подне. Вы ће те му по пріјму товара умерену цену, одъ центе 2 фор. и 15 кр., пла-

тити, а такође и мени припадаюћи 500 фор. послати

Ако бы сте му могли товаръ натрагъ наћи, то бы ме врло обвезали, кои и осимъ тога јесамъ

Вашъ

искренъ пріјатељ
Н. Н.

B. НА ВОДИ.

Любезныи пріјатељу!

Лађаръ Н. Н. изъ Шабца прима данасъ одъ мене за Васъ као што ће те изъ ињеговогъ писменогъ признанія данашњомъ поштомъ послатогъ Вамъ видети:

3 бурета ситна сува грожђа
5 бурадіј крупна сува грожђа
6 " зейтина

свега 14 бурадіј са знакомъ А. П. Р. № 1—14. Сумму, коя по поштомъ Вамъ рачуну у 3000 фор. износи, изволите тамошњимъ трговцу господару Н. Н. за мене положити. Лађару ће те за сваку центу 1 фор. и 15 кр. у сребру дати када товаръ у целости примите.

Вашъ

и т. д.

5. САБИРАЮЋА ПИСМА.

а., ПРАВИЛА.

Међу трговцима често је обичај, да они један другоме узаямно товарј или еспапј на определено време дају и цену запишу или у рачунј ставе. Често се прилике догађају, да они међутим један код другог или векслу или у готову новце полажу. Све ово у књигу на то определену запише се. Када терминј рачуна дође, то свакиј свой сбирј учиши, колико је дао и колико је примјо, па један другоме сумме яве да се изравнати могу.

б., ПРИМЕРИ.

Почем је време, о коме је кредиторе своје намиривати имамъ приближава, имамъ честь рачунъ мой послати Вамъ. Я молимъ, да бы сте доброту имали прегледати га, и несумњамъ се да ће посве исправанъ быти.

Вашъ

и т. д.

ОДГОВОРЪ.

На послато ми писмо честь ми је одговорити Вамъ, да ћу Вамъ идућомъ поштомъ векслу на господара Н. Н. послати. Я самъ рачунъ прегледао и за исправанъ нашао. Онъ је заключенъ 1. Мая 1861 године. Штогодъ после овогъ дана на мене оправите, изволте на новъ рачунъ писати. За досадашњу послугу и брзо одправљање еспапа благодаримъ Вамъ усрдно и молимъ и убудуће одъ тога неодступити.

Вашъ

и т. д.

6. ОПОМИНЮЋА ПИСМА.

а., ПРАВИЛА.

Узорокъ је овы, ако дужникъ новце на уречено време неположи. Она морају учтиво сачинјена быти. Ако ли дужникъ учтивость пренебрегне, и на једно, два три и выше наши писама неодговори, онда може и крепче написано быти.

б., ПРИМЕРИ.

Я самъ принуђенъ мислити, да Вы писмо мое примили иисте. Иначе я немогу понети, како бы ми толико време за познату сумму чекати допустили. Вы сте остале прјателъ све намирили. Я себи дакле другиј узорокъ задоц-

нѣне исплате представити немогу. Вама є по-
знато да самъ Васъ я само подъ тымъ усло-
вомъ кредитирао, да ми у речено време новце
положите. Очекиваюћи скорый одговоръ
есамъ

и т. д.

Найнеповольнѣе ми є за новце опоминя-
ти; ништа манѣ я то ево већъ трећий путь
кодъ Васъ чинити морамъ. Вы заиста зло-
потреблявате триљнѣ мое, јеръ Вы ни на по-
слата ми већъ три писма ни да одговорите
нећете. Извол'те сами видети да то учтиво
ниe. Я мислимъ, да самъ преко мере поште-
но поступао, чекајући Васъ целу годину пре-
ко времена. Я Вамъ юшъ последњий рокъ
одъ три недеља даемъ, у кое ми време новце
положити имате. Вама су безъ сумић честь
и добро име драгоцено као и другоме тргов-
цу. Сачувайте дакле обое кодъ мене и увере-
ни будите, да самъ

Вашъ

и т. д.

Како се можете тако съ чешћу Вашомъ
играти и съ намирењимъ праведногъ искания
могъ тако дugo одоцнивати? Мени се чи-
ни, да Вы радость осећаете съ людима на
непристойный начинъ шалу проводити. Вы сваг-
да обећавате, но речъ држати то не ѕе Ваше
дело. Шта имамъ о таквомъ човеку мислити?
Я бы се да самъ на Вашемъ месту заиста

стидio. Но у Вама є већъ честолюбје угаше-
но. — Я Васъ уверавамъ, да ако ми до 14
дана дутъ наплатите, ни једногъ часа чекати
нећу, него ћу одма парницу кодъ суда про-
тивъ Васъ подићи. Вы ће те сами Вашемъ
имену рђавъ гласъ дати ако то допустите.

Вашъ

Н. Н.

7. ОБЈАВЛЮЮЋА ПИСМА или ИЗВЕСТЈА.

а., ПРАВИЛА.

Ова садржаваю у себи известја о недо-
статку послатогъ товара, или нужданъ са-
ветъ, каково дело съ онымъ и съ онымъ не-
починяти и ињму неверовати. У њима се
такође дає гласъ о различнимъ новостима,
особито таковимъ, кое ињму нужде и полез-
не быти виде се. Недостатакъ товара мора
по савести означенъ быти. Савети да буду
и срдачни и другога честь неврећајући. Но-
вости напротивъ мораю быти истините, јербо
одъ овы выше пута срећа целогъ предузећа
 зависи.

б., ПРИМЕРИ.

Колико самъ съ Вашомъ послугомъ доса-
да задовољио ћу, тодико самъ сада незадо-

волянъ, као што изъ следећегъ познати можете. Буре кафе означено са А. Б. М. тако је рђаво утврђено было, да самъ у место 6 центиј и 27 ћкафе само 5 центиј и 55 ћки пријмо, као што изъ приложеногъ сведочанства видети можете. Да ли је превозникъ кривъ, то я иезиамъ. Друго буре означено са Р. П. Н. садржало је у себи гору кафу, него ли што самъ я наручio. Я остављамъ оба бурета на Ваше далъ расположење и есамъ

Вашъ

и т. д.

Цена је свинјама на једанпут ћала!

Писма изъ Н. уверавају да ће и већма пасти. Престаните одъ данасъ куповати. Добро бы учинили, кадъ бы могли све што имате коме што скорије по исту цену продати: ће се отомъ и тамо скоро прочути. Таквимъ начиномъ небы много штетовали, а новце бы могли на друго што употребити. Я самъ уосталомъ

Вашъ

и т. д.

8. ИЗВИЊАЮЋА ПИСМА.

а., ПРАВИЛА.

Овимъ писмама трудимо се другима доказати, да мы ону погрешку учинили и несмо,

коју намъ другиј приписује, или да мы оно испунилы неможемо што намъ налаже. Сваки види да првый и другиј случај назначенъ узрок изискује, съ коима то одбыти желимо, да другиј о нама свое добро мгњије садржи. Учтивость, умереность и кратакъ слогъ јесу свойства извинјаваюћи' трговачки' писама.

б., ПРИМЕРИ.

Трговачкиј ученикъ или шегртъ извинјава се кода родитеља.

Милый родителю!

Я немогу жалость исказати, коя је самонъ сада обвладала, како самъ разумео да самъ кодъ Васъ зле обтуженъ и да Вы мени съ одвраћенъмъ отачаске любави Ваше претите. Вы безъ сумње нисте тако лако веровали, да је оно срце на зло наклонено, кое је подъ руководствомъ Вашимъ изображенъ свое добило. Съ каянијемъ признаемъ погрешку мою, и уверавамъ Васъ, да она нје изъ злобе, нје изъ самовольства но само изъ испажије произишла. Я се обећавамъ убудуће и найманю избегавати и сва мени поверила дела съ нећомъ точношћу одправљати. Ово самъ я моме господару обећао, кои ми је већ опростио и мени прећашнију любавь опетъ поклонио. Я несумњамъ, да и Вы Ваше родитељско срце къ мени опетъ обратити, и веровати нећете, да я съ отменимъ высокопоштованъмъ есамъ

Вашъ

покоранъ синъ
Н. Н.

Каљфа извинява се кодъ господара, одъ кога є неявивши се отишао.

Вы ће те може быти на мене зло срце имати, што самъ я синоћь неявивши се изъ дома Вашегъ отишао. Но ако добро расудите сва обстоятельства, лако ће те видети да є тако быти морало. Вы се юшъ опоменути можете, да самъ се я на сурово и непристойно обхођенъ госпође Ваше выше пута тужio. Я самъ два три пута саслушанъ быо и обећанъ добыю, да ће се са мномъ болъ поступати. Но я самъ ништа манѣ и после тога свакій укоръ одъ иће трпити морао. Нећу овде тужбу и тегобе мое, кое су све праведне повторавати. Само то исповедамъ чистосрдечно, да бы драговолно садъ опетъ у домъ Вашъ вратio се; ако учините, да я само одъ Васъ зависити имамъ. Вама є ревность моя позната, съ којомъ потребна ми знаня сабрати и све погрешке избегавати стaramъ се. Съ уверенѣмъ да ћу воли Вашой у свакой прилики сходно действовати есамъ

Вашъ

веранъ слуга

Н. Н.

Извинѣкъ што новце позаймити неможемо.

Я сажалојемъ што налогъ Вашъ одъ 15^т овогъ месеца испунити у станю писамъ. Вы мени и осимъ тога юшъ сумму одъ 1500 фор. давати имате. Почекъ ни овде свою речь одр-

жали исте ни дугъ на указано време положили, како бы я могао, наново толику сумму позаймити Вамъ? А иска бы и то иебыло, приходи слаби недозволяю ми у то упустити се. Ништа манѣ обећавамъ се желю Вашу испунити, како ме съ прећашнимъ намирите. Немогућство мое при доброй воли моїй извол'те извинити и веровати да самъ

Вашъ

и. т. д.
Н. Н.

9., ПИТАЮЋА ПИСМА.

а., ПРАВИЛА.

Ова класа писама може само међу прјатељима быти. Ђданъ трговацъ иће другогъ кога, но само оногъ, за што у трговини пытали, одъ кога є уверенъ да ће му искрео одговорити и пытаић за себе сачувати. Правила, по коима писма ова сачинѣна бываю есу следећа.

У уводу опомињемо другогъ на прјатељство, кое є међу нынѣ и пама досада владало. После тога молимо, да бы у овој прилици неодрекао се дружевицу любавь учинити и нась о ономе (за шта га пытали) известити. Ако имамо выше пытаня, то се редовно једно за другимъ поставља.

У одговору имамо на свако пытанѣ по савести и истини, што знамо казати. У уводу

одговора обичай є благодарити на повереню, кога смо удостоени. Како гоđь пытанъ тако и свакій одговоръ, има быти ясанъ и разумителанъ. Ако на какавъ одговорити незнамо, то морамо чистосрдично исповедити, да ништа известно казати неможемо.

б.. ПРИМЕРН.

Пытанъ, да ли можемо новце позаймити.

ЛЮБЕЗНЫЙ ПРИЯТЕЛЬ!

Я немамъ велико, съ местомъ Вашимъ познанство. Само Васъ, честь имамъ, одатле познавати, и зато у Вами сво мое поверенъ положемъ. Вы ће те ме наиболѣ известити и безъ призреня на лице говорити. Господарь Н. Н. иште одъ мене 2000 фор. еспана на 6 месецы. Трговина, обхођенъ и станъ иѣгово мени су сасвимъ непозната. Могу ли му безопасно ову сумму дати? Я Васъ молимъ за одговоръ, еръ Вы добро знате, каква су садаја времена, да човекъ мора врло обозрительно поступати, ако у несрѣћу пасти нежели. Вы пакъ изволте у свако време заповедати
Вашемъ

најуслужнијемъ
Н. Н.

Трговачкій калфа пыта свога пріятеля за неку трговачку кућу.

Пріятельство, кое сте ми досада указивали, чини ме слободна, да себи сада честь узимамъ управо на Васъ писати и одъ Васъ известіе искати. Я самъ овы дана одъ господара Н. Н. писмо добio, съ коимъ ме у трговину свою позыва. Намера моя нїе была оставити садањга господара, иити самъ я господару Н. Н. о томъ писао. Плата, коју ми онъ обсћава и предложени ми услови, мени су врло повольни. Пређе дакле, него ли место мое оставимъ и речь му дамъ, желео бы знати, како се у кући иѣговой са служитељима поступа. Ако бы знао, да то пристойно не быва, или да бы я дела, коя за мене нису, одправљати имао, или да бы выше господара са миомъ заповедали, я бы волео овде съ мањомъ платомъ у спокойству остати. На све ово јели одъ Васъ скориј одговоръ имати

Вашъ

Н. Н.

Трговацъ, кога сынъ кодѣ другога служи, пыта кака му се онѣ влага.

ВЫСОКОПОЧИТАЕМЫЙ ГОСПОДИНЕ!

Дужность отачаска мене побуђава, о обхођеню и честности сына мога често одъ Васъ известіе искати. Онъ є у малой трговини мојој довольно знаня сабрао; но я незнамъ, употреблявали јй по сили и могућству. Како

сте съ ныме задоволянъ? Управляли се онъ по Вашой воли и заповести? Испунивали свагда точно и савестно поверена му дела? Имайте га юштъ єданпуть Вашемъ стараню одъ мене препоручена. Я ћу Вамъ за благородне Ваше труде, вечно благодаранъ быти, кои съ отличнымъ поштованѣмъ есамъ

Вашъ

и т. д.

10. МЕНИЦЕ (вексле).

а. ПРАВИЛА.

Ово су трговачка писма, коима они дужнике свое памирую или оне новце, кое су на једномъ месту положили на другомъ јимъ исплатити учине. Оне се обично пишу на осмой части табака попреко.

Менице су двояке: вучене и собствене.

Вучена меница мора садржавати:

1., Означенѣ да је меница,

2., Сумму новаца коя се има платити.

Сумма мора быти писменыма и у слогу менице написана.

3., По чијој се наредби има платити. Издател менице може плаћање и по својој наредби ставити и тада је меница на собствену наредбу,

4., Време кадъ ће се исплатити,

5., Подпись издателя са његовимъ именомъ или фирмомъ; ако онъ неможе подпиша-

ти, то ће поредъ свога имена крстъ ставити, кое ће осимъ онога, кои га је подписао јошъ два сведока своимъ подписаномъ на меници посвeдочити.

6., Место, данъ, месецъ и година издава-
нија менице,

7., Име лица или фирме коя има платити (на кога је меница вучена). Издател менице може исту на самога себе вући; но ово може быти ако определи друго место где ће платити, а не оно, где меницу издае.

8., Место где ће се меница платити.

9., Вредность у новцу, еспапу рачуну или на другој кой начинъ примљену.

Собствена меница мора садржавати:

1., Означенѣ да је меница

2., Сумму новаца коя се има платити. Сумма мора писменыма и у слогу менице означена быти,

3., Име онога по чијој се наредби има платити,

4., Време кадъ се има исплатити,

5., Подпись издателя са његовимъ именомъ или фирмомъ; ако онъ подпиши неможе, то ће поредъ имена крстъ ставити, кое ће осимъ онога кои га је подписао, јошъ два сведока своимъ подписаномъ на меници освeдочити.

6., Место, данъ, месецъ и година изданя

7., Вредность у новцу, еспану, рачуну или на другій кой начинъ примлѣну.

Ако кое одъ овы условия на меници оскудева, онда то неће быти меница шити имати меничне обвезаности.

Често се даю менице съ надписомъ прва, друга, трећа, четврта и т. д. Ово значи, да є издатель менице свр' оне исте матерје прву другу трећу и т. д. меницу већъ дао, да ако бы се једна изгубила, друга бы у руке доћи могла. Друга уништава прву; трећа напротивъ другу и т. д. Ако ли на меници стои sola, то значи да є она сама сада и да ни друга ни трећа следовати неће.

(A wiso зове се србскій известіе или објава и то є оно писмо, у коме є меница такоће преписана, на кое се често издатель менице у овой позыва, и у коме є и начинъ означенъ, коимъ издатель менице ономе, кои новце на другомъ месту положе, одслужити жели).

6., ПРИМЕРИ.

М Е Н И Ц А.

У Београду 20. Јануара 1861. Одъ 200 # ц.

Одъ данасъ за два месеца плати ћу я на ову мою меницу по наредби г. Марка Петровића две стотине дуката цесарски. Вредность самъ примлю у еспану.

Сола. На мене самога у Крагујевцу.

Милошъ Јовановићъ.

М Е Н И Ц А.

На ову мою сола меницу платићу я по истечају десетъ дана Петру Марковићу изъ Београда или по ињговой наредби сумму одъ три хиљаде форинтиј у сребру. Цену самъ исправно примлю у кожама.

У Београду 20. Фебруара 1861 год.

Сола.

† Миланъ Мирчићъ.

Сведоцы:

Н. Н.

Н. Н.

Подпишао га

Н. Н.

У Београду 5. марта 1861 год. одъ 1000 новы фор. у банкама.

Четири недеља одъ данасъ плаћамо мы оба за једногъ и једанъ за оба господару Марку Трифуновићу у Алексинцу или по ињговoj наредби хиљаду новы форинта у банкама. Цену смо у терзијскомъ еспану примили.

Петаръ Николићъ

Сола.

Лука Димитрјевићъ.

М Е Н И Ц А.

У Нишу 20. Априла 1861 год. Одъ 1000 дуката цесарски.

По виђению изволите платити на ову нашу сола меницу по наредби господара Живка Јанковића хиљаду дуката цесарски. Вредность примили смо у готовомъ новцу. Ставите у рачунъ по известију.

Сола. Господару Димитрију Вучковићу у Београду.

Браћа Петровићъ.

У Пешти 10. Мај 1861 год. Одъ 300 # и.
Дукатъ на 56 гр. рачунећи.

Двадесетъ и четири сата по виђеню извол'те платити на ову другу меницу (којомъ се уништава прва). Браћи Петровића кодъ златногъ лафа или по ныовой наредби сумму одъ триста дуката цесарскій. Вредность приміо самъ у еспапу. Ставите у рачунъ по известію.

Друга. Никола Милићевићъ.

Господару Николи Тодоровићу у Пожаревцу.

М Е Н И Ц А.

У Алексинцу 10. Априла 1861 год. Одъ
100 # цесарскій.

По виђеню извол'те платити на ову мою сола меницу по наредби г. Мирка Николића сто дуката цесарскій у злату. Вредность смо примили у новцу. Ставите у рачунъ по упутству.

Сола. Господару Димитрију Петровићу
у Београду.

Миланъ Николићъ
по налогу Николе Трифуновића.

СЛЕДЕЋИМЪ ОБРАЗЦОМЪ МЕНИЦА СЕ
НА ДРУГОГА ПРЕНЕТИ МОЖЕ:

У Ягодини 5. Јануара 1860. На 3500 гр. чар.

Одъ данасть за 10 дана плати ћу я на ову мою сола меницу по наредби г. Петра Стефановића три иляде и петъ стотина гр. чар. Вредность приміо самъ у еспапу.

Сола. На мене самогъ у Београду кодъ зеленогъ венца № 606.

Цветко Живковићъ.

У место мене по наредби г. Марка Николића. Цену самъ приміо у три иляде петъ стотина гроша.

Петаръ Стефановићъ
10. Јануара 1860 год. у Ягодини.

ОВАЙ ПРЕНОСИ НА ДРУГОГЪ:

У место мене по наредби браће Живковића изъ Софије.

Марко Николићъ
10. Јануара 1860 год. у Ягодини.

11. РАЧУНИ (конте).

1.

РАЧУНЪ.

изъ трговине

ВЛАДИМИРА МАРКОВИЋА,

за

Госп. Ђорђа Нешића изъ Ягодине.

Брой	ПРЕДМЕТЪ.	Цена		Сума	
		Гр.	п.	Гр.	п.
10	комада американа . . .	50		500	
10	рифій чох бринске . . .	50		500	
50	аршина ћитайке . . .	2		100	
10	сандука челика . . .	200		2000	
	у Београду 6. Јуля.			3,100	
	1860 године.				
	В. Марковићъ.				

2.

РАЧУНЪ.

за

Г. Кресту Ђорђевића,

Члена Суда Вароши Београда.

	1860 г.		Гр.	п.
Юнија	6. 4 рифа парг. фин. по 6 гр.		24	
"	1 марама свилена . . .		28	
"	1 паръ рукавица свилен.		12	
"	1 паръ ципела клазир. ил.		12	
Јулија	30 14 ар. цица по 3 гр. и 20 п.		49	
"	2 оке кафе		24	
"	4 оке шећера		40	
			189	

написано

У Београду 30. Августа 1860 године.

Благое Николић с. р.

ТРЕЋА ЧАСТЬ.

*Друга осимъ писама у животу човечјемъ до-
гађајућа се сачинѣња.*

I. Тестаменти.

а., ПРАВИЛА.

Тестаментъ или завештанъ есть последня воля и наредба човечія, којомъ се нарѣђує, шта ће съ добромъ и иманѣмъ после смрти быти и ко се за правогъ наследника сматрати има.

При тестаменту треба ясно означити, која наследникомъ наши добара назначити, које ли шта оставити желимо. Тестаментъ може се и устмено и писмено правити. При тестаменту одъ завештателя својручино неписаниомъ или неподписаномъ нуждна су три способна сведока, који ће се и на то поднисати да му је тестаментъ одъ речи до речи читанъ. Ово је при писменомъ тестаменту. При устменомъ начину, нуждно је да буду петъ сведока, који ће устмену последњу волю завештателя ради избежења свју незгода и на писмено, макаръ средствомъ другога, ако сами писати неизнају, ставити дати. У овомъ случају

морају баръ троица заједно при изјави последње волје завештателјве быти. Који немогу завештана чинити, ни у овомъ смотреню сведочити, а и тастаментъ писати, определено закона грађ. Књаж. Србије §§. 427. 443. 444 и 446.

б., ПРИМЕРИ.

Богъ премилостивый, који о свакой ствари бригу води, мене на онай светъ позыва; сбогъ чега я при чистой савести мојој последњу волју моју сада пишемъ, и наредбу о моме съ божијимъ благословомъ стеченомъ иманју издаемъ.

1., Мой погребъ нека се по обредима наше спасавајуће православне цркве найпростије и найпристойније изврши.

2., Наследници мои нека буду моя три сина: Петаръ, Никола и Марко. Ныма остављамъ сво мое покретно и неокретно добро нека га на равне части поделе.

3., Моме верномъ другу Јовану Николићу покланямъ облигацију, коју ми је издао кадъ самъ му 800 # ц. позаймјо.

4., Мојој сестри Марији остављамъ 1000 # ц. у новцу, мой златни сајац и мој 5 дјемантски прстена. Свръ тога нека јој се поврати на увиштанъ ићиа мени на 200 # ц. издана облигација, будући јој овай дугъ са свимъ оправитамъ.

Ово је моя последња воля, коју я сада својручио подписујем и подписаны сведоци одостоверавају.

Почем је свакиј човекъ смртанъ а часъ смрти неизвестанъ, я у дубокой старости мојој, но при здравомъ разуму закљочио самъ, ради предупређења своју распри', кое бы се по смрти мојој додогодити могло, следеће уређенъ съ иманъмъ моимъ покретнымъ и непокретнымъ учинити:

1., Погребъ мой некъ се сврши по наредби и воли брата мого Н.

2., Да по смрти мојој у саборной цркви 40, у остальнымъ црквама наше вароши по 15 литургја служени буду за спасење душе мое.

3., Шпиталю общине овдешић 300 #.

4., Осиротевшемъ брату моме да се да моя на піацы наодећа се двокатна кућа №. 150 и у готовомъ новцу 1000 #.

5., Сестри мојој удовици Н. 1000 талира готовы.

6., Слугама моимъ да се има издати свакоме по једногодишња плата у напредъ и да се одпусте.

7., Почекем је пазначенъ наследника најважнија часть тестамента, мене напротивъ Све-

вышній децомъ обдарити, безмерномъ својомъ премудрошћу за благо ніє нашао, то за наследника главнога постављамъ я любезну мою супругу Н. верну, двадесетогодишњу другарицу живота мого, коя са свимъ иманъмъ моимъ, кое по одбытку речены завештана остане, по воли својој владати и управљати да има.

8., Заключавамъ я последњу волю моју, као што самъ и почeo у име живоначалие и иераздельне троице и молимъ надлежны судъ, да бы онъ ову последњу волю моју наблюдавати и у испунѣнї привести изволео.

Я стављамъ поредъ имена могъ, незнани писати, својручный крстъ, кое и умолѣни долеподписаны сведоци одостоверавају.

У Београду 10. Јуна 1860 године.

Завештатель.

† Н. Н.

Н. Н.
Членъ Суда

Н. Н.
Трговаци:

Н. Н.
Н. Н.
Сведоци:

прочитано завештателю.

6., На Главный Фодъ Школскій оставлямъ
500 # цес.

7., Дружству Србске Словесности на из-
даванѣ добры и полезны книга 1000 # ц.

8., Матици србской на ту исту цель
800 # цесаркій.

9., Цркви Ерусалимской 800 # цес.

10., Монастиру Хилендару 500 # ц. и

11., Свештенику Н. Н. за тромесечне мо-
литве 100 # цесарскій.

Я сведочимъ предъ Богомъ, предъ кога
бы праведный Судъ скоро изаћи, да нисамъ
никоме ништа дужанъ.

За уверенѣ тога, настоећій тестаментъ у
присутству долеподписате господе сведока сво-
єруочно подпира и моимъ обычнымъ печатомъ
утврди.

Предвиђајући да се дани живота мога
западу клоне и жељећи одклонити распре, кое
бы се по смрти мојој догодити могле, изя-
вљојемъ дајасъ при здравомъ разуму мојој
последњу волју:

1., Богу предаемъ духъ мой, тело зем-
љи кое нека сходно моме достојству погре-
бено буде.

Увиђајући, да се дани живота мога крају
приближавају, при здравој памети овимъ из-
ражавамъ моју последњу волју:

1., Препоручујемъ моју грешну душу ми-
лости божијој; а мое тело нека се скромно
сарани у обштемъ гробљу.

2., Сына могъ Николу, почемъ се блуд-
номъ и раскошномъ животу оддо, выше пута
опоминјати одъ тога одустати нехтео и мое
родитељске савете презиритено одбацивао, из-
ключавамъ изъ наследја, и у толико моју ми-
лост на њега изливамъ, што наређујемъ да
му се одъ имана могъ само по 1000 талира год-
за 5 година дае, а за наследника целогъ могъ
имана постављамъ Тодора Митровића ученика
VII. разр. Гимназије но тако: да му се сваке
године одъ прихода могъ имана по 1000 та-
лира на издржанѣ и школованї дае. А када
Универзитетъ у Паризу свршио буде да му
се цело мое иманѣ на слободно рукованије у-
ступи.

3., Моме верјомъ другу и драгоценомъ
прјателю Н. остављамъ 2000 # ц.

4., Слугама моимъ Н. Н. и Н. Н. некъ
се изда на поклонъ по 40 # ц. и нека се
одпусте.

5., 300 # ц. нека се подели на ово-ва-
рошку сиротиню.

2., За спасење душе моје, да у наше две цркве 40-то дневне молитве држане буду, за које ја овимъ црквама по 200; а свештеницима, кои ће у томе чинодействовати по 20 # ц. завештавамъ.

3., Савету Гимназије Београдске 100 # ц. да је онъ на найотличније ученике подели.

4., Овдешићемъ обштинскомъ Шпиталю 200 # дасарскій.

5., Дружству Србске Словесности 300 # ц.

6., Народној Библиотеки 800 # за набавку найизреднији дела књижевни.

7., Фонду Школскомъ 300 # ц.

8., Монастиру високиј Дечана у старој Србији 500 # ц.

9., Сво остало имање на 10.000 дуката ценимъ завештавамъ неудатој мојој кћери Н. Н. и братаницы Н. Н. да га равномерно поделити имају.

у Београду 5. Априла 1859 год.

Завештатель
Н. Н.
Началникъ у пензији.

Полазећи на дальњији путъ, гдје ме зако и смрт сустићи може следеће завештавамъ о моме Богомъ дарованомъ ми имању чинимъ:

1., Почемъ се за моју смрть разуме, препоручуемъ мојој супруги, да ме у цркви огласити даде и одма прве суботе да ми парастосъ учини, и нашемъ пароху за годишњиј споменъ 50 # ц. положи.

2., На данъ тога парастоса нека она подели у споразумљењу съ нашимъ парохомъ међу кућевну сиротину, коя се у нашој парохији налази 80 # ц.

3., На цркву, шпиталъ и обштинску школу остављамъ по 80 # ц.

4., Будући су мени моја како два мушки тако и друга два женска детета сасвимъ ћака; а моју супругу сбогъ нѣне честитости одъ моје деце нераздвајамъ: то очу да се цељо имање између ныи равномерно подели.

5., Туторство надъ децомъ у првый ма предаемъ ныјовой матери; а ако бы се она

временомъ преудала, то умольвамъ надлежный
Судъ да дече делове иманя у пупиларну кас-
су подъ свое руководство прими и за туторе
Н. Н. тгровца и Н. Н. Секретара окружногъ
Суда наименуе.

У Н. 20. Марта 1860.

Завещатель
† Н. Н.

Сведоцы:
Н. Н.
Н. Н.
Н. Н.
Н. Н.
Н. Н.

прочитано
завещателю

ПРИМЕРЪ УСТНОГО ЗАВѢШТАНИЯ.

Подписаный сведочимо, да є Никола Сре-
теновићъ незнаюћи писати, сбогъ свое велике
слабости, последню о своме добру овакву из-
дао наредбу:

1.. Старiemъ свое сыну оставля две а
млађемъ, коме є на саданю радню выше него

старiemъ издао, 1500 # ц. Што се тиче го-
товы новаца; непокретно иманъ пакъ да имаю
равномерно поделити,

2., Свакой кћери завештава по 800 # ц.

3., Жени својој Лепосави оставля 500
цесарскай.

4., Монастиру Студеници завештава 300
цесарскай.

5., На оправку монастира Жиче 180 #
цесарскай.

6., На удаю две девойке свога сиромаш-
ногъ комшије Н. Н. 300 # цес.

7., Својој старој майки по 30 # цес.
месечно до смрти, и пристояњь погребъ и сло-
бодно дотле располагањь съ његовомъ у сока-
ку Н. подъ №. 35 кубкомъ.

5. Януара 1860 год.

У Алексинцу

Сведоцы :

Н. Н.
Н. Н.
Н. Н.
Н. Н.
Н. Н.

II. УГОВОРИ.

Уговоръ е пристаянѣ два или выше лица къ узаемымъ услугама. При уговору обећава една страна другой, да ће нешто учинити забадава или за накнаду какву. Страна коя обећава, съ тyme себе обвезує, другоме право дав и дужности на себе узима, кое безъ штете и казни своевольно оставити неможе.

У уговору треба се изяснити одвећъ ясно и обећанѣ и захтеванѣ разговетно изложити. Нека свакій онако свою желю напише, како бы е зако, кратко и безъ околишаха изговорио.

Изъ природе самогъ уговора следую ова начела. 1., Уговоръ неможе једно лице ио найманѣ два правити. 2., Лица, коя уговоръ сачиняваю каква треба да се нарече џе §. 533. грађанскогъ закона. (Кое уговоре законъ правити забранює изложено є у §. 539. реченогъ закона). 3., Лица коя уговоръ сачиняваю, на ону стварь о којай уговоръ праве, мораю иссумптиво право имати. 4., Обвезаности мораю быти одъ обе стране, (као и саизволнѣнѣ), ћръ ако само једна страна што дати или учинити обећа а друга не; то уговоръ назвати се неможе, и 5., Стварь, за коју се уговоръ прави

мора сва она свойства имати, коя јој се при прављеню уговора приписую.

Свакій уговоръ уобщте мора следеће части у себи имати: 1., Имена оны, међу коима уговоръ быва. 2., Точно назначенѣ обvezаности и права, коя они на себе узаемно признаю и даю. 3., Нуждно є да свакій одъ уговорача по сданъ равногласанъ екземпляръ за себе има и 4., Свакій такавъ екземпляръ мора одъ свио ныи и одъ призвати на то сведока подписанъ быти.

Уговори се праве о разнимъ услугама, но скоро увекъ по једномъ образцу.

1. Уговоръ оргачкиј.

а.. ПРАВИЛА.

У уговору овомъ мора се на следеће пазити. 1., Како се трговина починѣ. 2., Колико дуго у оргачини уговараюћа лица быти мораю. 3., Узроци, изъ кои се преће уговореногъ времена дружство оставити може. 4., Начинъ, на кое ће добыть или штету делити. 5., Како и до колико могу на вересију давати. 6., Под коимъ ће се именомъ (фирмомъ) трговина водити. 7., Оће ли морати онай, кои дружство оставая у место себе друга дати или не. 8., Време у коме ће се пописъ (инвентаръ) правити. 9., Начинъ како ће свака страна новце за свой потребни трошакъ изъ трговине узи

мати, како ли сви ако потребно буде, новце подъ интересъ узети моћи и 10., Како ће кирију за обиталиште, плату служитељима и. т. д. и одакле издавати.

б., ПРИМЕРИ.

Уговоръ између два трговца.

Како смо наше двоица трговину болтацијску одъ господара Н. за 120.000 гр. чар. одъ који је свакиј половину положио, на равне чести прекупили, тако данас међу нама следећиј ортачкіј уговоръ правимо:

1., Обvezујемо се 5 година у заедини быти, и свако прилежанје и старање на то употребити, да трговину нашу у цветајуће станје доведемо.

2., Ако бы у случају една или друга страна, изъ важны каквы узрока, кои одъ три на то одъ наше одређена трговца за такве признати быти имаю, изъ дружства пређе реченогъ времена изступити хтела; она ће дужна быти другогъ у место себе наћи или улогъ свой јошъ крозъ две године у трговини оставити, докле бы друга страна себи ортака наћи могла.

3., Ако бы се у течају определјеногъ времена једанъ ортакъ представио, уговоръ овай наследнике његове ниуколико невеже.

4., О Ђурђеву-дну сваке године има се пописъ правити, добытъ или штета извидити и определити.

5., Свакиј одъ наше има власт изъ обште кассе сваке године по 300 талира узимати на свое трошкове.

6., Кирја, плата служитеља и други издатци чиније се изъ обште кассе.

7., Добытъ остає у трговини ради нѣногъ распространѣња. Покаже ли се штета, равномерно ће се сносити.

8., Ако бы у случају какве несреће нуждило было какавъ капиталъ узаймити, ово једна страна безъ саизволѣња друге чинити неће можи, и обе имају за исплату јестовати.

9., Задужити се выше одъ 15.000 гроша а ни на вересију выше дати одъ 10.000 једанъ безъ саизволѣња другогъ неможе.

10., Деловодитељ за трговину нашу другиј се узимати неће, него ће ту дужность на себе примити у реду другоподписаный ортакъ Н. Н. а за накнаду тога имаће годишње изъ обште кассе 400 талира. На тай конацъ начињена су два равногласна уговора, одъ који се кодъ свакога по једанъ наоди.

17. Новембра 1860.

Ортаци:

У Ягодини

Н. Н.

Сведоци:

Н. Н.

Н. Н.

Н. Н.

2. Уговоръ о продаи и куповини.

Алекса Нешићъ и Петаръ Аранђеловићъ данасъ су међу собомъ уговоръ начинили овакавъ.

1., Да А. Нешићъ свою кућу на Врачару заједно са тамошњомъ баштомъ Петру Аранђеловићу за 300 ₫ ц. прода и уступи.

2., Да продавацъ ову кућу за петъ недеља испразни и тако опреми, да се купацъ у њу сместити може.

3., Купацъ се обвезує за речену кућу и башту продавцу три стотине дуката исплатити тако: да десетогъ Мая (100) сто дуката, десетагъ Јуніја сто а 25-гъ Јулија на данъ предає и примана сто дуката цесарскій положи.

Ако бы за овы петъ недеља коя страна одъ уговора безъ саизволѣнїя друге стране одустати хотела: да постоянной странѣ педесетъ дуката цесарскій издати има.

За болю снагу уговора овогъ подписуемо своеручно ове погодбе на два овака уговора, одъ кои ће свака страна по једанъ задржати.

У Београду 1. Мая 1859 год.

А. Нешићъ
Петаръ Аранђевићъ.

3. О промени.

Долеозначеногъ дана и године између Н. Н. съ једне и Н. Н. съ друге стране следећій є уговоръ заключенъ:

1., Н. Н. предає свою на главномъ сокаку лежећу кућу подъ № 50 са свима приналежећимъ стаяма и баштомъ г. Н. Н. тако, да овай одъ данасъ савршенымъ господаромъ нѣнимъ постане. За ову дає

2., Н. Н. г-ну Н. Н. свой на брду Н. наодећій се виноградъ, кои четири стотине мотика у себи садржи.

3., Обе стране примају данасъ означене ствари као собственно имање у размену и то у ономъ стану, у коме се сада наоде. Но будући.

4., Да кућа Н. Н. са сто дуката выше вреди него онога виноградъ, то обећава онай (Н. Н.) поменуту сумму на свою по овомъ уговору припадајућу му кућу дати интабулирати, и по истекају једне године одъ дана закључења овога уговора педесетъ дуката, а исто тако по истекеню друге године педесетъ дуката на исплату овога дуга, заједно са припадајућимъ $\frac{1}{100}$ интересомъ положити. У осталомъ обвезује се.

4., Свака страна свой са овомъ промениомъ и интабулацијомъ скопчаний трошакъ тегљити.

За болю тврђу овакова су два направљена уговора, одъ кои' се кодъ обонце по једанъ наоди.

5. Јуніја 1850.

У П.

Н. Н.

Н. Н.

4. *О употребљењу какве ствари.*

Данасъ є међу трговцима Саввомъ Вучковићемъ као кираџијомъ заключенъ уговоръ, кои овако гласи:

1., Савва Вучковићъ трговацъ предае Николи Ристићу шлосеру у својој на чаршији кућу, две собе и сараџану, две кујне, подрумъ и аръ за три године одъ данашнѣгъ дана подъ кирјо рачунећи годишнѣ по 50 талира.

2., Ове новце обвезује се кираџија по Ђурђеву и Митрову-дну на три дана свагда исплаћивати, и задовољава се, да се одма изнєти има, чимъ на уречено време кирјо не положи.

3., Обвезује се кућевнији газда на собама са сокака нове прозоре и нова врата направити и то садъ одма, па да се кираџија унесе.

4., Измсне у обиталишту правити, или на рачунъ кирје што оправљати, безъ допуштења газдиногъ нје слободно.

5., Квартиръ се неможе одъ кираџије другомъ уступити.

6., Една страна има другой на два месеца пређе свршетка уговореногъ времена квартиръ одказати, кое ако ни една неучини, то ће се овай уговоръ и на друге три године продолженъ сматрати, и

7., Сокакъ чаршијскій предъ кућомъ газде чистити, бы ће дужност кираџије, као што ће бићи и сваку чистоту наблюдавати имати.

Ради управљања обе стране, преписање ће овай уговоръ у две равногласеће исправе, и подписанъ одъ два на то умоляња сведока.

6. *О аренди.*

Данасъ є међу г. А. као земљъ притяжателјемъ съ једне и г. Б. као арендаторомъ съ друге стране заключенъ овай уговоръ:

1., Г. А. дае свое польско добро близу Н. наодеће се, кое се састои изъ једногъ забрана подъ шумомъ одъ 50 ланаца и једне ливаде одъ 400 коса траве на четири године г. Б. тако, да овай добро ово сасвимъ на свою подзу употребити и права, која су съ њимъ скочана до реченогъ времена уживати може.

2., Обвезуе се арендаторъ по свршетку сваке године господару добра по четири иляде талира плаћати.

3., Стоку господара земљу, коя се изъ 8 коня, 15 крава, 2 бика, 10 волова, 100 свиня и 200 овациа састои у савршеномъ стану обдржати и иѣму толикй истый брой вратити.

4., Ако бы се несрећомъ болесть каква у марви догодила: штету, коя бы отудъ произишла обе стране подѣднако подносити имаю.

5., Почемъ се зданія у добромъ стану наоде, обвезуе се арендаторъ по истечаю четири године у таквомъ истомъ стану вратити ѹ.

6., Манѣ оправке на зданіјама моћи ће арендаторъ на рачунъ земљепритяжателя чинити.

7., Справе земљеделске, кое є арендаторъ по списку примio, обећава се онъ ако бы што нестало или покварило се о свомъ трошку поправити или направити.

8., Особито арендаторъ пазити има на чуванѣ шуме и само ће годишнѣ по 20 фатиј сећи, и исечено место опетъ засејти. Сечење и сејење напротивъ быће о трошку господара, и

9., Полаже арендаторъ за безбедностъ господара земљу у кауцију 6000 талира на кое

ће интересъ по 6/oo узимати, капиталъ напротивъ до истечая уговореногъ рока држаню земљу и стваррїй, узети неможе.

Ради болѣгъ уверења два су оваква уговора направљена и т. д.

5. Уговоръ о зиданю.

Данашићъ дана међу г. Н. Н. трговцемъ съ једине и г. Н. Н. зидаромъ друге стране следећий є уговоръ заключењ:

1., Н. Н. Зидаръ прима се, да нову кућу онако као што ныиме начинићи планъ показује г-ру Н. Н. начини.

2., Онъ се обвезуе ову кућу одъ добrogъ материјала подићи и осимъ темеља и по-друмски зидова, никако каменъ него добро изпечену циглу употребити.

3., Онъ се обвезуе и за послове свију потребни рукоделаца одговорати.

4., Онъ се обећава кућу за 8 месеци одъ дана закључења овога уговора сасвимъ готову предати, а исто тако и за три следеће године за све недостатке о своме трошку добаръ стояти, сбогъ чега є и уговорено да се г. Н. трговацъ интабулирати може на ићују кућу, коя є у 2000 дуката преценјена. Напротивъ тога обвезуе се.

5.. Г. Н. Н. трговацъ, г. зидару за све, на ту кућу учинити се имаюће трошкове, сумму одъ седамъ иляда и деветъ стотина талира у готовомъ новцу исплатити и то на овай начинъ:

- а.) Садъ одма иляду талира, кое уједно зидаръ да је примјо признае.
- б.) Почемъ зидови на два аршина изъ земље изиђу иляду талира.
- в.) Кадъ првый бой буде готовъ иляду и четири стотине талира.
- г.) Кадъ буде готовъ другій бой иляду и четири стотине талира.
- д.) Пошто се метне кровъ, сводови начине и боеви таванишу иляду талира.
- е.) Кадъ се сва кућа омалтерише осамъ стотина и
- ж.) Пошто кућу съ ключемъ сасвимъ готову прими иляду и триста талира.

Овай је уговоръ сачинињъ у два равногласећа преписа, одъ кои се по једанъ и т. д.

III. Дародавна писма.

а., ПРАВИЛА.

Писмено сачинићије средствомъ кога другоме што на даръ даемо или обећавамо, зове се дародавно писмо. Поклони бывају двояки: или међу живыми или на случај смрти онога, који покланај, па према томе и двояка се писма сачинијају.

У првомъ случају мора быти назначено: име онога, који даръ (поклонъ) прима; определеније стварај, коя се дарује; узрокъ зашто се поклонъ чини, или изъ прјатељства или за какове заслуге. Ово се паводити немора, ништа мање болјегъ увереня ради нетреба ни изоставити; условъ или кондиција, подъ којомъ се поклонъ чини треба да се назначи; време, кадъ је поклонъ учинињъ и напоследку подпись дародавца и сведока'.

Све изложено треба наблюдавати и у онымъ дародавнимъ писмама, коя после смрти дародавца силу свою добијају. При овомъ случају само је јошъ то приметити нужно, шта се съ поклономъ чинити има, ако дарованый преће дародавца умре.

б., ПРИМЕРИ.

Дародавно писмо међу живима.

Подписаный сыломъ настоећегъ писма по-
клянамъ г. Н. Н. изъ особите любави и на-
клоности къ нѣму, као и за иѣгове млоге у-
слуге, кое ми є у разнимъ пригодама усрдио
учинјо, мою у сокаку Н. подъ № 65 двокат-
ну кућу са свима око нѣ наодећимъ се згра-
дама и просторомъ земљ по приложеномъ ов-
де %. плану означенымъ, да онъ одъ данасъ са-
реченомъ кућомъ, као са собственнымъ има-
њимъ своимъ располагати може.

дародавацъ

У Земуну 5. Марта 1860. Н. Н.

Сведоци:

Н. Н.

Н. Н.

Дародавно писмо на случай смрти.

Господару Н. Н. брату моме изъ братске
любави и сажалѣњя о убогомъ иѣговомъ стану
поклянамъ мои петъ на піацы постоећи ду-
ћана са осталимъ до ини наодећима се зда-
ніјама подъ условомъ: да онъ до смрти мое

све то на свою ползу употреблавати може, а
после смрти мое, све, као свое собственно има-
њѣ задржати и съ инымъ по воли располагати.

Но почемъ се догодити може, да онъ пре
мене временый животъ остави, я му даемъ
право, да онъ при концу своме и дућане и
и сва до ини наодећа се зданія, коме онъ уз-
хте завештати и као праву собственость ве-
чито поклонити може.

На случай смрти.

Силомъ настоећегъ писма даемъ на даръ
г. Н. Н. изъ призреня на иѣгове чрезвичайне
услуге, кое ми є у добромъ воспитаню и изо-
ражению сына могъ учинјо, за вечиту прія-
тельства нашегъ и любави мое къ нѣму успо-
мену, мою изъ три иляде комада разны књи-
га састоећу се Библиотеку подъ тымъ условомъ,
да онъ текъ после смрти мое одъ нѣ притя-
жатель постане. Догодили се пакъ да се онъ
пре мене у вечность пресели, я Библиотеку као
собствено иманѣ мое задржавамъ.

IV. Уступителна писма.

Писма, коима право свое на какову стварь имаюће; другоме уступамо зову се уступителна писма.

Она се мораю састояти изъ овы частій 1., морамо явити, шта одъ другога искати, или какво право на иѣга тражити имамо 2., да мы ово право или исканѣ трећемъ уступимо; 3., име и презиме онога, коме уступамо 4., кадшто и узрокъ зашто уступлѣнѣ быва и 5., име и презиме онога, кои одъ права свога уступа.

б., ПРИМЕРИ.

Уступлѣнѣ једне облигације.

Почемъ є време оне облигације, које ми є г. Н. изъ Крагуєвца на 50 # издао, кое самъ му 4. Јуња 1860 год. као што облигација гласи позаймio, већъ прошло а дела ми моя недопуштаю тамо ићи и дутъ овай искати: то уступамъ речени 50 # г. Н. Н. тако да онъ

новце те као свое собствене ако не иначе а опо изъ судебно тражити и наплатити може.

ДРУГІЙ ПРИМЕРЪ.

Осамъ стотина дуката цесарскій, кое подсана изъ массе муга почившегъ отца Н. Н., кои ми у наследіе као иѣговой законой кћери припадаю, примати имамъ: уступамъ сиромашномъ брату моме одъ стрица Н. Н., да ий онъ као собственно иманѣ свое примити и на потребу свою обратити може.

V. Пуномоћіја.

а., ПРАВИЛА.

Овай родъ писама подобанъ є уступителнымъ писмама, съ томъ само разликомъ, што по уступителнымъ писмама, другій одъ оне ствари, коя му є уступлѣна притяжатель и господарь постає, кое съ пуномоћемъ небыва. Овимъ писмама даємо другоме само власть и право, да у место насъ нека дела по расуђењу и собственой воли свршити, као и пр. у место насъ парницу водити и окончати, нов-

це примити, уговоре сачинявати и т. д. може. Пуномоћија или се даю у обште на сва дела, дакле неограничена, или само на неку определјену часть ради.

б., Примери.

Полазеши на дальний путь даємъ право и власть г. Н. Н. торговцу овдашиѣмъ и Н. Н. калфи моме, да они у узаямномъ споразумѣнїю съ трговиномъ моимъ у име мое управляти, кирю примиati, дугове наплаћивати, квите давати, уговоре сачинявати, слуге примиati и одпуштати, предъ судъ излазити, име мое гдји потребно буде подписивати и уобщите све, штогодъ обстоятельства са собомъ донесу безъ разлике, тако у место мене извршавати могу, као да бы я самъ све то лично извршио.

властодавацъ

У Панчеву

Н. Н.

5. Јуња 1859 год.

Подписанный опуномоћавомъ г. Н. Н. адвоката овдашиѣгъ, да ме у свима моимъ како за, тако и противъ мене поведенимъ парницама кодъ свю земальски' судова' а по потреби и кодъ административны властій и надлежательства заступати може.

Штогодъ онъ у смореню овомъ учинио буде сматраћу за мое собственно и мноме самымъ учинио дело.

Господаръ Н. Н. трговацъ изъ Н. овдешній може у место мене мое тамо наодеће се по предратомъ му списку иманѣ распродати, по цену у особеномъ (тайномъ) пуномоћију дозволѣну му: но новце примити и тајио издати за себе задржавамъ.

Подписанный даємъ подпуну власть калфи моме Н. Н. да онъ место мене мое действителне дугове имаюће у Княж. Србији было судскимъ путемъ, было иначе наплатити може. Све што у овоме смотреню именованый пуномоћникъ мой учинио буде, признаемъ за пуноважно и мниме учинио.

ПУНОМОЋИЕ.

Подписанный дајмо власть и право г. Н. Н. правобранителю, да нась у свима парницама, кое бы мы противъ кога, или ко противъ нась повести имао предъ свима судови-

ма и осталимъ земальскимъ властима моћно заступати може. Нарочито пакъ, опуномоћавамо га, да продаю и куповину у место насъ заключавати, насъ задужити, новце у место насъ примати и исплаћивати, заклетву и нудити и примати, поравнѣнъ чинити, наследie примити или непримити, ортажке а и свако стручне уговоре заключавати, насъ подписивати, поклоне чинити, поравняюћегъ судију изабрати, на компромисный судъ пристаяти и наплатно или ненаплатно какво право на другога пренети може.

Едномъ речи: што годъ онъ у место насъ (у границама закона кодъ судова и властій, а и иначе,) захтевао и учиню буде, сматра ћемо да је нама самима учинено. — Пуномоћије ово има обvezателну силу и за наследнике наше као што ни у случају смрти наше важити, престати неће, осимъ ако пуномоћникъ, одъ њега одустане, а онъ се овлашћава јошъ, у случају какве препоне и на другога пуномоћије ово препети ил' у ужемъ или пространіемъ смислу.

Београду

186

VI. Облигације.

У облигацији мора бити разговетно написано: 1., Име и презиме поверитеља и дужника; 2., Шта је и колико у заемъ дато; 3., Кадъ је и где облигација писана; 4., Да је облигацију самъ дужникъ писао и подписао; 5., Ако пис самъ писао, подпись два сведока; по 6., Ако се незна подписать онда и подпись трећегъ, кој га је подписао.

1.

Подписаный признаемъ, да самъ одъ госп. Петра Тодоровића, трговца овд., петъ стотина цваницига узаемъ узео, и обвезуемъ се ову сумму поваца заедно съ принадајнимъ ⁸⁰⁰ интересомъ, после 6 месеци г. займодавцу повратити. За то му и даємъ ову собствено-ручно писацу и подписану облигацију.

23. Мая 1860 год.

У Београду.

Јорђе Павловић с. р.
Шиекуляњтъ.

ма и осталимъ земальскимъ властима моћио заступати може. Нарочито пакъ, опуномоћавамо га, да продаю и куповину у место насъ заключавати, насъ задужити, новце у место насъ примати и исплаћивати, заклетву и нудити и примати, поравнѣнъ чинити, наследије примити или непримити, ортачке а и свако стручне уговоре заключавати, насъ подписивати, поклоне чинити, поравнијаћегъ судију изабрати, на компромисни судъ пристаяти и наплатио или ненаплатио какво право на другога пренети може.

Едномъ речи: што годъ онъ у место насъ (у границама закона кодъ судова и властій, а и иначе,) захтевао и учиніо буде, сматра ћемо да є нама самима учинѣно. — Пуномоћије ово има обvezателну силу и за наследнике наше као што ни у случају смрти наше вожити, престати неће, осимъ ако пуномоћникъ, одъ њега одустане, а онъ се овлашћава јошъ, у случају какве препоне и на другога пуномоћије ово пренети ил' у ужемъ или пространіемъ смислу.

У Београду

186

VI. Облигације.

У облигацији мора быти разговетно написано: 1., Име и презиме поверителя и дужника; 2., Шта је и колико у заемъ дато; 3., Кадъ је и где облигација писана; 4., Да је облигацијо самъ дужникъ писао и подписао; 5., Ако ије самъ писао, подпись два сведока; но 6., Ако се пезна, подписать онда и подпись трећегъ, који га је подписао.

1.

Подписаный призваємъ, да самъ одъ госп. Петра Тодоровића, трговца овд., петъ стотина цванцига узаемъ узео, и обвезуемъ се ову сумму новаца заједно съ припадајимъ $\frac{5}{100}$ интересомъ, после 6 месеци г. зайдодавцу повратити. За то му и даємъ ову собствено-ручно писану и подписану облигацију.

23. Мая 1860 год.

У Београду.

Ђорђе Павловић с. р.
Шекулантъ.

2.

ОБЛИГАЦІЯ СА ЗАЛОГОМЪ.

Узимаюћи данасъ одъ г. Петра Марковића, бакалина овд., 200 т. е. две стотине дуката цесарскій у злату, дукатъ на 59 гроша чаршикскій рачунећи, обвезуемъ му се ову сумму новаца заедно за $\frac{6}{100}$ интересомъ за 3 месеца вратити. За сигурностъ овогъ дуга залажемъ зайдодавцу моме, мою на піяци постоећу кубу, да се одъ ић, ако му на време новце не вратимъ, наплатити може. Своеручнимъ подпісомъ признаемъ.

У Шабцу,

20. Априла 1858. год.

Павле Марковић с. р.
бакалињ.

Сведоци:

Н. Н.

Н. Н.

3.

ОБЛИГАЦІЯ СЪ ЕМСТВОМЪ.

Узаймивши одъ г. Трифуна Ђорђевића 1500 т. е. хиљаду и петъ стотина дуката цес. обвезуемъ му се сумму ову одъ данасъ за 9 месеци вратити са интересомъ $\frac{10}{100}$. За болю сигурностъ емствује за мене подписаный доле мой добаръ пріятель.

1. Јулија 1860 год.

У Княжевицу.

Милошъ Прокић с. р.
ликерџиј,
горић сумме платачъ.

Никола Трифуновић с. р.
трговацъ,
емаџъ и платачъ.

4.

Подпісатий признаемъ, да самъ ее данасъ кодъ г. Марка Николића трговца овд. за узетый кодъ иѣга различань еспашъ са три или де гроша чаршискій задужіо, и обвезуемъ ее речену сумму новаца одъ данасъ за пять месеца исплатити му. Не платимъ ли дотле, плати ћу му одъ дана истекшегъ рока интересъ 12% годишић до коначне исплате.

1. Мая 1860 год.

У Београду.

† Пстаръ Јовановићъ
дућація изъ Алекс.
умолѣнъ подпісао га
Никола Прокићъ с. р.

Сведоци:

овдешнији.

Прока Вунђъ с. р.

† Светозаръ Петровићъ,
оба изъ Алексинца.

VII. Признанице (квитте).

Писмено утврђенѣ, да смо примили оно, што смо добыти имали, зове се Признаница или Квитта. У Признаци нуждно је назначити, ко прима и одъ кога, колико и зашто.

ПРИЗНАНИЦА.

За примљену кирю.

На десетъ талира, кое самъ одъ г. Стевана Петровића, у име полгодишић кире за обитавање у кући мојој за време одъ Митрова до Ђурђева-дана ове године примјо.

У Београду,

9. Августа 1860 год.

Радованъ Матићъ.

т. ј. 10 талира или
240 гр. чаршискій

За примѣну плату.

На пять стотина гроша порески, кое самъ
одъ Началничества Окр. Н. као припадаюћи
ми за овай месецъ плату приміо.

У Београду,

30. Септембра 1860 год.

Н. Н.
казначей.

Л. в. 500 гр. порески.

На примѣну пенсію.

На петдесетъ гроша порески, кое самъ
као сынъ умрлогъ Николе Поповића быв. чле-
на Суда Окр. Н. изъ Фонда за удовице и си-
сирачадъ чиновника, у имс припадаюће ми
пенсіје за месецъ Октоберъ т. г. исправно
приміо.

У Београду,

30. Октообра 1860 год.

Петаръ Н. Поповићъ
ученикъ IV. разреда
гимназијалногъ.

Л. в. 50 гр. порески.

За исплаќенији дуга.

К В И Т А.

Одъ 200 ₠ т. е. две стотине дуката цесарскій, кое самъ одъ Петра Маринковића изъ Алексинца у име исплате дуга, за рачунъ мого господара Николе Поповића, трговца београдскогъ приміо.

Матія Лазаревићъ
калфа и пуномоћ.
Николе Поповића.

VIII. Прѣма (реверсъ).

Да самъ одъ господара Марка Николића, трговца изъ Шабца, два златна саата, кое г. Божи Петровићу у Београду предати имамъ, приміо: овимъ признаемъ.

У Шабцу,
30. Мая 1860 год.

Лазаръ Тошићъ,
трговацъ изъ Београда.

II.

Двадесетъ акова са гвозденимъ обручима, приміо самъ одъ господара Милутина Николића овд. трговца на послугу за 2 месеца дана.

У Ужици,
12. Марта 1859 год.

Н. Н.

IX. Сведочанства.

1.

Подписаный сведочимъ: да је Митаръ Ђорђевићъ, изъ Горњегъ Милановца, кодъ мене одъ Митрова до Ђурђева-дна ове године као терзійскій калфа радио, и зато се време, како у своме послу веште и трудолюбивъ, тако и у владанию добаръ показивао.

(датумъ и подпись)

2.

Г. Трифунъ Борковићъ, изъ Београда, био је кодъ мене у трговини пуни седамъ година као деловодитељ и показивао се свагда у своме послу несравнено преданъ и прилежанъ, а у владанию одличанъ тако, да га сва-

кога, кои бы га употребити хтео, за дужность
држимъ свесрдно препоручити.

(место, датумъ и подпись).

3.

Да в Тодоръ Николићъ, трговацъ овд.
опасно болестанъ, и да сбогъ тога позиву су-
да окр. београдскогъ следовати и 12. ов. м.
предстати неможе, подписаный сведочимо, све-
доочбу ову заклетвомъ потврдити можемо и
у свако време објемо.

У Гроцкой,
12. Јуля 1860 год.

Н. Н.
Н. Н.

Х. Е м с т в о.

Подписаный обвезуемъ се као смацъ и
платацъ, добаръ стаяти за дугъ одъ шесть
стотина дуката цесарски, кою је сумму новаца
Стоянъ Живковићъ, бакалинъ овд. одъ г. Не-
ше Тодоровића, помоћника овој Окр. Начал-
ничства, у заемъ узео, и на коју му је Стоянъ
свеврчну подъ 6. Јуна т. године Обли-
гаџију на ову сумму издао.

У Смедереву,
20. Јуна 1860 год.

(М. П.) Никола Максимовићъ,
опанчаръ.

XI. Против-обвезателно смењво.

Почемъ је Коста Протићъ, за две стотине
дуката цесарски, кое самъ я одъ Николе Ма-
рија, за годину дана подъ интересъ узео, сво-
еврчно писмено обвезательство овоме, да ће му
уместо мене дугъ овай платити, ако я то учи-
ниши небы могао или хтео дао: то я настовијимъ
даемъ право и власть Протићу, да се онъ за-
конимъ путемъ моимъ непокретнимъ имањимъ
осигурати може и отуда у сумми овой намири-
ти, ако бы је я за речено време платити пре-
небрегао.

У Лозници,
5. марта 1860 године.

Н. Н.

Сведоци:

Н. Н.
Н. Н.

XII. Поравнѣнї.

Подписаны узаямно изявлюемо: да смо да-
ваше наше рачуне пречистили и сасвимъ се
изравнили и намирили, чега ради настоећимъ
предъ подписанимъ сведоцима признаемо, да
у будуће, јданъ одъ другогъ ишта више тра-
жити неможемо, будући су данасъ сви међу-
собии рачуни, све Менице, све Облигације и о-
стало писмена узаямна обвезательства униши-
тена. За болѣ уверенја сачинїна су два ова-
кви поравнѣни, одъ кои се по јданъ екзем-
пляръ кодъ свакогъ наоди.

У Н. и т. д.

Сведоци :

Н. Н.

Н. Н.

Н. Н.

Н. Н.

Н. Н.

XIII. Уништењ.

Почемъ самъ Облигацију ону одъ две сто-
тине дуката цесарскій, коју ми є подъ б. Мал
ове године г. Никола Марић издао, загубio,
те му је сада, када ми је исплаћуе вратити у
станю иисамъ, то му ово писмо подписаномъ и
печатомъ моимъ утврђено издаємъ и ныне
сведочимъ, да Облигација, о којој је овде речь,
ако бы се кадъ нашла, никакве важности има-
ти неможе.

У Крагујевцу,

30. Декембра 1860 год.

(М. П.) Никола Ђорђевићъ,

марвеный трговацъ.

XIV. Т а п і я.

Кубу мою одъ тврдогъ матеріяла са при-
надлежећимъ юй плацомъ, кои у дужини пет-
десетъ а у ширини четрдесетъ и два фата
садржи, и кои на Врачару између комшија г.
Никифора Момчиловића, са источне, г. Тодо-
ра Костића, са западне, г. Ђорђа Нештића са
северне и г. Косте Панћа съ южне стране по-
стои, као што је и у приложеномъ плану озна-
чено, продао самъ данасъ г. Трифуну Ђорђе-
вићу болтарју овд. за хиљаду и две стотине
дуката цесарскій.

Уступајући му у собственость горензло-
жене имање, чинимъ га настоећимъ правимъ
господаромъ и држаоцемъ овогъ добра.

У Београду,
8. Януара 1860 год.

Н. И.
терзија.

(треба судомъ потврдити).